Česká lesnická společnost
a
Ústav pro hospodářskou úpravu lesa Brandýs nad Labem

XV. SNĚM LESNÍKŮ

Způsob sběru a využívání ekonomických dat v LH

SBORNÍK REFERÁTŮ

18. října 2012
Hradec Králové, GŘ LČR, s.p., sál Silvia

CLS snem.indd 1 10/9/12 9:55 AM

Odborný garant:

Ing. Jiří Matějíček, CSc.
ÚHÚL
tel.: 724 178 266, e-mail: matejicekjiri@seznam.cz

Organizační garanti:

Ing. Pavel Draštík
předseda ČLS
tel.: 725 100 160, e-mail: predseda@cesles.cz

PhDr. Ing. Vít Skála
tajemník ČLS
tel.: 603 584 550, e-mail: tajemnik@cesles.cz

Tématem XV. sněmu lesníků bude stávající způsob sběru a využívání dat o lesích v ČR a o činnosti hospodářských subjektů v odvětví lesního hospodářství z pohledu jejich praktického využití pro ekonomický informační systém. Prostřednictvím odborných příspěvků a diskuse účastníků budou představeny způsoby možného rozvoje v této oblasti, tak aby lesní hospodářství pracovalo s relevantními daty, které zajistí trvale udržitelné a přitom ekonomicky soběstačné hospodaření v lesích. Data sbírána reprezentativním způsobem, s přísnou kontrolou jejich relevance usnadní a zpřesní i plánování státním orgánům.

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Seminář je pořádán pod odbornou záštitou a s finančním přispěním Ministerstva zemědělství, sekce lesního hospodářství.

PEFC

Autor souhlasí se zveřejněním svého příspěvku ve sborníku a na internetu.
Texty ve sborníku neprošly jazykovou úpravou.

Technická spolupráce:

Lesnická práce, s. r. o.
nakladatelství a vydavatelství
Zámek 1, 281 63 Kostelec nad Černými lesy
neuhoferova@lesprace.cz

Česká lesnická společnost je akreditovaná vzdělávací instituce u MV ČR pod číslem AK/l-40/2012.

Česká lesnická společnost, 2012
ISBN 978-80-02-02388-3

CLS snem.indd 2 10/9/12 9:55 AM

OBSAH

4 **Ing. Jaromír Vašíček, CSc., ÚHÚL Brandýs nad Labem**
Lesní hospodářství v souvislostech

8 **Ing. Jiří Matějíček, CSc., ÚHÚL Brandýs nad Labem**
Způsoby sběru a vyhodnocování ekonomických dat v lesním hospodářství ve vybraných státech EU

21 **Ing. Josef Hanibal, Ústav zemědělských a ekonomických informací Praha**
Zemědělská účetní datová síť FADN ČR

24 **Ing. Petr Jelínek, Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů**
Ekonomické šetření SVOL

28 **Martin Polívka, Dis., ÚHÚL Brandýs nad Labem**
Sběr a analýza dat pro tvorbu koncepce resortní dotační politiky z Programu rozvoje venkova na léta 2014–2020

33 **Ing. Roman Bystrický, ÚHÚL Brandýs nad Labem**
Role OPRL při stanovení priorit investic do lesnické infrastruktury na příkladu lesních cest a kritických povodí

40 **Ing. Václav Šebek, výkonný ředitel, Sdružení podnikatelů v lesním hospodářství**
Využívání ekonomických dat při řízení lesnických společností

42 **Mgr. Patrik Mlynář, výkonný ředitel Asociace dřevozpracujících podniků (ADP)**
Význam ekonomických dat v lesním hospodářství pro dřevozpracující průmysl

44 **Ing. Vlastimil Vala, CSc., Ing. Ondřej Pecháček, ÚLDEP, LDF Mendelovy univerzity v Brně**
Význam směrných cen v lesnictví

51 **Ing. Zbyněk Šmída, Ph.D., KEŘLH, FLD ČZU v Praze**
Vývoj vybraných parametrů podnikatelských subjektů v lesním hospodářství

CLS snem.indd 3 10/9/12 9:55 AM

LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ V SOUVISLOSTECH

Ing. Jaromír Vašíček, CSc.
ÚHÚL Brandýs nad Labem

Úvod

Lesní hospodářství, jako téměř všechny obory společenských aktivit, se nevyhne dopadům politiky zastupitelské demokracie, která je v současné době v naší společnosti zakotvena v Ústavě.

Ve zjednodušeném vnímání zastupitelské demokracie existuje v zásadě pravolevé kyvadlo velké politiky, které se vychyluje s pravidelností obvykle ve 4 letých volebních obdobích.

Lesnická politika se proto pro svůj nadčasový rozměr nemůže stát politickým kolbištěm s konjunkturálním očekáváním jednotlivých stran, neboť praktická realizace těchto očekávání by mohla jít na úkor stavu lesa. Z tohoto konstatování je zřejmé, že není možné lesnickou politiku měnit v intervalu volebních výsledků. Při použití zjednodušeného principu politického kyvadla, je zřejmé, že lesnická politika svým rámcovým zaměřením musí zaujímat typicky středovou a konzervativní polohu.

Středovou proto, že musí mít v sobě zahrnutu nezbytnou míru regulace pro dodržení generačního závazku. Tento závazek je lesníkům „uložen" nepsaným etickým kodexem, podle kterého lesníci předávají lesy dalším generacím v lepším stavu, než jaký zdědili. Jinými slovy jedna generace nesmí krátkodobě vyhospodařit produkční potencionál lesů na úkor generací příštích. Část sociologů na tyto tendence v rámci života naší současné postmoderní společnosti upozorňuje. Z tohoto pohledu jsou ohroženy zejména obory, u kterých se to na první pohled obtížně zjišťuje.

Konzervativní proto, že jde o přírodu a respekt k ní by měl být základem pro hospodářská rozhodnutí. Je důležité a současně i moderní dodržovat při obhospodařování lesů ekologická pravidla a dbát při něm na sociální aspekty. Principy trvale udržitelného života by měly být založeny na trvale udržitelném ekonomickém, ekologickém a sociálním principu, kdy měřítkem smysluplných vazeb jsou peníze. Proto ekonomika péče o lesy by měla být základem pro racionální rozhodování i v lesním hospodářství.

Na druhé straně musí lesnická politika nastavením odpovídajících liberálních pravidel vytvářet pro lesnický sektor předpoklady k tomu, aby v něm bylo možné generovat dostatek finančních prostředků k jeho dalšímu rozvoji. Je proto důležité, aby lesní hospodářství bylo společností i nadále vnímáno jako hospodářský sektor. Nelze proto rentabilitu lesního hospodářství omezovat za únosnou mez ve jménu ekologických a sociálních hledisek.

Lesní hospodářství je samostatným národohospodářským odvětvím, které je charakterizováno svými odlišnostmi od ostatních obdobných oborů, které mají bezprostřední dopad na jeho postavení a významný vliv na jeho řízení. Zcela klíčové jsou zvláštnosti lesního hospodářství při posuzování jeho výsledků.

Z právního hlediska je zcela zásadní odlišností zájem soukromý a zájem veřejný. Vlastník lesů obvykle upřednostňuje ekonomické zájmy, společnost naopak očekává plnění ekologických a sociálních funkcí lesů. Tyto do značné míry rozdílné zájmy řeší stát především legislativně, případně pomocí finančních podpor na hospodaření v lesích, nebo pomocí osvěty a poradenství.

Skutečnost, že lesní hospodářství se ve svých současných ekonomických výsledcích pohybuje v kladných číslech, je zásluha především předchozích generací. Svůj podíl na tom měli v minulosti jak vlastníci lesů, tak jejich odborný personál – lesníci. Nesmíme zapomenout na skutečnost, že velmi významný vliv na stav lesů měla a stále má od poloviny 18. století lesnická legislativa a její uplatňování v lesnické praxi. Předtím byl stav lesů na našem území poměrně neutěšený, zejména v některých druzích vlastnictví.

CLS snem.indd 4 10/9/12 9:55 AM

Změny v lesním hospodářství po roce 1989

Lesní hospodářství prošlo od roku 1989 mnoha změnami, které ho zásadním způsobem změnily:

Vládou přijaté dokumenty v oblasti lesnické politiky

- Základní principy státní lesnické politiky – usnesení vlády ČR č. 249 z 11. 5. 1994
- Koncepci resortní politiky MZe pro období před vstupem ČR do EU, část B „Lesnická politika" – usnesení vlády ČR č. 49 ze dne 12. 1. 2000
- Národní lesnický program I. – usnesení vlády ČR č. 53 ze dne 13. 11. 2003
- Národní lesnický program II. – usnesení vlády ČR č. 1221 ze dne 1. 10. 2008

Změny v oblasti vlastnických vztahů

- byl uskutečněn restituční proces, kdy byla obnovena užívací a vlastnická práva k lesům podle zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (o půdě),
- proběhla transformace státních lesů spojená s privatizací, při níž vzniklo 94 akciových společností, dále byly uskutečněny 3 veřejné dražby, 4 veřejné soutěže a 17 přímých prodejů předem určenému zájemci.

Změny v oblasti hospodářské politiky

- došlo ke vzniku tržního prostředí, a to zejména pomocí zákona č. 427/1990 Sb., o převodech vlastnictví státu k některým věcem na jiné právnické nebo fyzické osoby (zákon o malé privatizaci), v rámci kterého vzniklo v lesním hospodářství v roce 1992 cca 8 800 živností (Zelená zpráva Mze za rok 1994: v roce 1992 – 8.888) a zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby (zákon o velké privatizaci),
- byla zrušena centrální tvorba cen a ceny se odvíjely od nabídky a poptávky,
- postupně byly odbourávány dovozní a vývozní licence na import a export surového dříví a výrobků ze dřeva (například řeziva).
- vznikl produktivně fungující dřevozpracující průmyslu vytvořený pomocí zahraničních investic.
- vznikly soukromopodnikatelské společnosti poskytujících práce v LH
- došlo ke změně v těžebních technologiích – dnes cca 30–40% mechanizované těžby
- došlo ke změnám v systému ekonomických podpor v LH
- byla uplatněna certifikace podle systémů FSC a PEFC

Změny v oblasti legislativy

- V roce 1995 byl přijat nový lesní zákon, který reagoval na nové politické poměry státu,
- v roce 1996 bylo přijato 11 vyhlášek k provedení lesního zákona,
- reforma veřejné správy,
- vznikla nová ZCHÚ případně došlo ke změnám dosavadních,
- do právního řádu byla implementována soustavu NATURA 2000,
- v roce 2003 byl přijat zákon o nakládání s reprodukčním materiálem.

Zahraničními podněty, které vyvolaly změny v lesnictví v ČR

- Evropská strategie pro lesy a lesnictví (1998)
- Akční plán EU pro lesy a lesnictví (2006)

CLS snem.indd 5 10/9/12 9:55 AM

- Probíhající Panevropský proces o ochraně lesů v Evropě (1990–2007) a z něj vyplývající politické závazky ČR vůči tomuto procesu
    - Štrasburk 1990
    - Helsinky 1993
    - Lisabon 1998
    - Vídeň 2003
    - Varšava 2007
    - Oslo 2011
- Vstup České republiky do Evropské unie dne 1. 5. 2004

Zvláštnosti lesního hospodářství

Ve vztahu k dnešnímu tématu našeho setkání je potřeba konstatovat, že obhospodařování lesů se výrazně liší od jiných výrobních procesů, se kterými bývá někdy srovnáváno. Literatura obvykle vyjmenovává především tyto zvláštnosti:

- Dlouhá výrobní (produkční) doba,
- relativně krátká pracovní doba ve vztahu k dlouhé produkční době,
- vazba lesní produkce na geografické prostředí,
- sezónnost lesních prací zejména v pěstební činnosti,
- velká prostorová rozptýlenost,
- polyfunkčnost lesní výroby,
- časová rozdílnost v dokončování výroby,
- rozdílná účast lesa ve výrobním procesu,
- vynaložené náklady přímo nesouvisí s výnosy,
- přeměna vloženého kapitálu ve zboží (vysoká identita vloženého kapitálu a zboží),
- zúročení vloženého kapitálu,
- závislost výnosu na věkové struktuře lesního majetku,
- působení státu na vlastníky lesa,
- nízká produktivita na plošnou jednotku,
- sdružená produkce sortimentů dřeva (předmýtní a mýtní těžby, druhování),
- sdružená produkce dřeva a jiných produktů (nedřevních užitků a lesnických služeb,
- vysoká míra vlastního kapitálu,
- omezené produkční alternativy,
- lesní porosty nejsou zahrnuty do účetnictví jako součást základního jmění lesních podniků.

Jak vyplývá z předchozích odstavců, je ekonomické hodnocení lesního hospodářství pro uvedené zvláštnosti poměrně obtížným úkolem. Současná stagnace ekonomického života společnosti, neklesající zadlužování státu, orientace ekonomiky na vývoz, problémy se zaměstnaností ve venkovských oblastech s nedostatkem pracovních příležitostí apod. jsou otázky, které podporují otevření diskuse o tom, zda jsme schopni a umíme dostatečně kvalitně zjišťovat data a vyhodnocovat informace o ekonomice LH a navazujících oborů.

Český statistický úřad (ČSÚ) uskutečňuje šetření, které je vhodným podkladem především pro naplňování celo-republikových makroekonomických ukazatelů státu. Výsledky tohoto šetření jsou pravidelně publikovány a vyhodnocovány. Je otázkou, nakolik se při ekonomickém posuzování zabývat regionálními hledisky. Vzhledem ke zvyšující se nutnosti efektivity vynakládání podpor je podle mého názoru čas zabývat se diferenciací jejich výše podle objektivních kritérií.

CLS snem.indd 6 10/9/12 9:55 AM

Potřeba prohloubení studia informací o ekonomických parametrech v lesním hospodářství je vyvolána především:

- potřebami soudně znalecké praxe,
- potřebou oceňování lesů,
- potřebou oceňování mimoprodukčních funkcí lesů,
- potřebou objektivního nastavení objemů finančních prostředků pro národní a evropské podpory na obhospodařování lesů,
- potřebou objektivního nastavení míry regulace lesnickou legislativou a legislativou ochrany přírody.

Současná evropská ekonomická krize a makroekonomické parametry České republiky nás nutí hlouběji se zamýšlet nad ekonomickými souvislostmi péče o lesy. Na závěr lze uvést známý citát z období hospodářské krize minulého století jednoho z nejznámějších československých podnikatelů.

Přelom hospodářské krize?

Nevěřím v žádné přelomy samy od sebe. To čemu jsme zvyklí říkat hospodářská krize, je jiné jméno pro mravní bídu. Mravní bída je příčina, hospodářský úpadek je následek. V naší zemi je mnoho lidí, kteří se domnívají, že hospodářský úpadek lze sanovat penězi. Hrozím se důsledku tohoto omylu. V postavení, v němž se nacházíme, nepotřebujeme žádných geniálních obratů a kombinací. Potřebujeme mravní stanoviska k lidem, k práci a veřejnému majetku. Nepodporovat bankrotáře, nedělat dluhy, nevyhazovat hodnoty za nic, nevydírat pracující.

Tomáš Baťa, 1932

Kontakt

Ing. Jaromír Vašíček, CSc.

ředitel, Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem, Vasicek.Jaromir@uhul.cz

CLS snem.indd 7 10/9/12 9:55 AM

ZPŮSOBY SBĚRU A VYHODNOCOVÁNÍ EKONOMICKÝCH DAT V LESNÍM HOSPODÁŘSTVÍ VE VYBRANÝCH STÁTECH EU

Ing. Jiří Matějíček, CSc.
ÚHÚL Brandýs nad Labem

Úvod

Pod názvem tohoto příspěvku je třeba si představit založení a provozování **datových sítí** (pozn.: většinou se jedná o **účetní datové sítě**) **za účelem sběru ekonomických dat u nestátních vlastníků lesa** (u soukromých a komunálních lesních majetků) v lesnicky vyspělých zemích EU. Jinými slovy, problematiku bychom mohli označit také jako sběr a vyhodnocování ekonomických dat získaných prostřednictvím sítí testovacích lesních podniků či zjednodušeně jako **sociálně ekonomický monitoring v lesním hospodářství** nebo jako **ekonomický informační systém v lesním hospodářství.**

Účetní datové sítě založené u menších vlastníků lesa vznikaly v poválečném období v západoevropských zemích v různém období, na různém principu a v různém rozsahu, převážně však z důvodu poklesu rentability hospodaření zemědělsko-lesnických farem (smíšených podniků se zemědělskou a lesní výrobou) za účelem monitorování situace z pohledu nákladů a výnosů lesnického hospodaření. Využití výsledků směřovalo především k politikům, aby přijali příslušná opatření na podporu farem, protože na politické scéně panoval shodný názor na to, že existence farem je nezastupitelná z hlediska udržení hospodaření v krajině a péče o venkovskou krajinu.

Historie (účetních) datových sítí testovacích lesních podniků je bohatá, a tak zde pro nás existuje příležitost ze získaných zkušeností čerpat vhodné poznatky i pro využití v našich podmínkách. Mohou to být zkušenosti jak z oficiálních datových sítí, tak i z různých doplňkových šetření prováděných u vlastníků lesa hospodařících na výměrách pod hranicí 200 ha lesa.

Se založením a provozováním účetních datových sítí je spojen celý okruh problémů, např. od definování lesního podniku, způsobů výběru respondentů na statistických principech (pokud je to možné) a zajištění statistické reprezentativnosti sítí, principů fungování datových sítí atd. až po rozsah šetřených ekonomických dat (definování ukazatelů, jejich vyhodnocení např. při různém způsobu zpracování dat s použitím vhodného software na analýzy efektivnosti hospodaření v lese, vytváření časových řad aj.), správu dat (databáze ukazatelů, vytvoření metainformačního systému) a využití získaných ekonomických dat pro publikování výsledků za lesní hospodářství na různých úrovních agregace či pro různé skupiny zainteresovaných uživatelů a také pro mezipodniková srovnání – benchmarking.

V příspěvku budou rovněž zmíněny některé dílčí metodické otázky včetně přínosů a problémů spojených se zaváděním či provozováním účetních datových sítí u lesních podniků.

Současný stav datových sítí a sběru dat ve vybraných evropských zemích

Jako příklady existujících datových sítí byly vybrány lesnicky vyspělé země bezprostředně s Českou republikou sousedící (Německo, Rakousko) doplněné o Finsko jako země patřící ke světové špičce v odvětví lesního hospodářství.

Německo

Jako demonstrační příklad byla vybrána datová síť na spolkové úrovni a datové sítě spolkových zemí Bavorska a Bádenska-Württemberska, kde existuje v tomto směru dlouholetá tradice a navíc jsou zde další monitorovací aktivity zahrnující i malé vlastníky lesů. Z nových spolkových zemí se zatím nepodařilo získat žádné informace tohoto druhu.

CLS snem.indd 8 10/9/12 9:55 AM

Celoněmecká monitorovací síť

Celoněmecké šetření o ekonomické situaci v lesnictví je založeno na síti testovacích lesních podniků Spolkového ministerstva pro výživu, zemědělství a ochranu spotřebitele (BMELV). Dobrovolně se ho účastní jak soukromé, tak i komunální lesní podniky s výměrou nad 200 ha lesa. Respondentem jsou rovněž státní lesy reprezentující v této síti jeden lesní podnik Síť vznikla na základě iniciativy Německé rady pro lesní hospodářství.

Zákonné zmocnění ke zpracování těchto informací vyplývá jednak ze spolkového lesního zákona, jednak z lesnické legislativy jednotlivých spolkových zemí.

V roce 1972 spolkové ministerstvo zemědělství nařídilo, že pro parlament a veřejnost bude každým rokem zpracovávána tzv. Zelená zpráva. Cílem této zprávy bylo poskytnout analýzy ekonomické situace farem a farmářů v Německu a popsat detailně možnosti podpory farmářů z veřejných zdrojů.

Výsledky šetření se pravidelně zveřejňují v lesnické části Zelené zprávy a představují významný příspěvek k úspěšnému zastupování zájmů lesa a lesního hospodářství. Účastníkům šetření se tím zase umožňuje tzv. „pohled za plot", protože si mohou svoje hospodářské výsledky porovnat s obdobně strukturovanými podniky a odpovídajícím způsobem z toho pro sebe vyvodit příslušné závěry.

Za účelem poskytování dat pro Zelenou zprávu byla založena účetní síť s povinným vedením účetnictví. Od roku 1956 přibližně 9 000 farmářů, pouze se zemědělskou produkcí, se podílelo na této celostátní síti. V roce 1965 bylo také lesnictví, trpící v té době poklesem cen surového dříví, do této zprávy začleněno.

Hlavní odpovědnost za provozování této sítě byla přenesena na jednotlivé spolkové země. Centrální analýza všech dat byla provedena na spolkové úrovni Spolkovým výzkumným ústavem, který generoval finanční výstupy.

Jedná se o jedinečný sběr srovnatelných podnikových dat v lesním hospodářství a tomu odpovídá i velmi časté použití. Data slouží politikům, spolkům, státní správě apod. a představují zásadní lesnické argumenty. Vedle odborné povahy práce s daty nabývá na významu také použití těchto informací pro lesopolitické účely. Především v době obtížné výnosové a příjmové situace lesních podniků představuje datová síť značnou výzvu. Pro účinné zastupování hospodářského odvětví (lesnictví) na veřejnosti a v politickém prostředí jsou data a fakta zcela zásadní.

K tomu, aby se dal objektivně posoudit hospodářský vývoj lesních podniků, je nezbytné dnes i do budoucna disponovat spolehlivým číselným materiálem. Síť testovacích podniků tak představuje jedinečný využitelný systém, který splňuje požadavek na srovnatelnost a kontinuitu v rámci Německa i jednotlivých spolkových zemí.

Bádensko-Württembersko

V současné době zkušenosti ze sběru dat od malých farem hospodařících jak na zemědělských, tak na lesních pozemcích (v našem pojetí se jedná o selské lesy, přičemž v odborné terminologii se hovoří o smíšených podnicích), zaměřeného na hospodaření v lesích, překročily více jak 30 let.

Jedná se o zkušenosti z vytvoření a provozování sítě testovacích podniků u malých vlastníků lesa pod hranicí 200 ha (pozn.: nad touto hranicí je u lesních podniků již organizován celoněmecký sběr dat) a s minimální výměrou lesa 5 ha. Jedná se o **doplňkový systém sběru účetních dat** u lesních farem, který v současné podobě je v Německu realizován pouze v Bádensku-Württembersku. Během historického vývoje se shromáždil velký rozsah poznatků z oblasti statistiky a účetních problémů, který jen dokládá existenci konfliktů mezi snahou po vědecké exaktnosti a praktičností.

Důvodem vzniku účetní datové sítě bylo získat ekonomické údaje, které budou věrohodné a budou splňovat požadavky jejich uživatelů. Sami farmáři byli zainteresováni v získávání klíčových údajů o své situaci, aby mohli lépe hospodařit ve svých lesích. Řídící pracovníci ve státní správě a politici byli zase zainteresováni na znalosti ekonomické situace u tohoto typu soukromých vlastníků lesa.

Tyto požadavky si následně vynutily vědecké nároky na statistickou reprezentativnost a na účetní principy, které začaly hrát dominantní roli. Návrh této datové sítě byl úspěšný: získané výsledky o finančním hospodaření lesních farem byly hodnoceny jako užitečné všemi zainteresovanými skupinami na těchto údajích. Z tohoto důvodu síť i nadále pokračuje. Získané výsledky se staly rozhodujícími faktory úspěchu včetně způsobu řešení problémů a překonávání překážek.

Důvodem pro sběr dat z lesních farem počátkem 60. let minulého století byl fakt, že lesní hospodářství Bádenska-Württemberska bylo možno charakterizovat rostoucími náklady a snižujícími se výnosy za prodej surového

CLS snem.indd 9 10/9/12 9:55 AM

dříví. Existoval nízký potenciál pro racionalizaci v zemědělství a lesnictví. Výsledkem bylo snížení životaschopnosti farem a existovalo reálné nebezpečí sociálně ekonomické eroze a vylidňování venkovských oblastí. To by mělo negativní dopady na příspěvek lesů k plnění environmentálních a rekreačních funkcí lesa včetně redukce netržních užitků a služeb (snížení ochrany povodí, tvorby stanovišť, rekreace apod.).

Jako důsledek snižující se rentability hospodaření v lesním hospodářství byla současně narůstající poptávka po veřejné podpoře prostřednictvím politických opatření umožňující farmám přežít a stabilizovat jejich příjmy. Různé druhy veřejné podpory pak jako nezbytnost začlenily finanční podněty a osvětu (poradenství a technickou pomoc) nabízenou ze strany státní správy lesů.

K informacím o rentabilitě bylo na politické scéně zapotřebí určit, jaká je nejvhodnější úroveň podpory, protože ta se ve stávající podobě považovala za nedostatečnou. Základní informací, která chyběla, bylo ohodnocení finanční výkonnosti hospodaření malých lesních farem. To si vyžadovalo jejich **komplexní analýzu ziskovosti**. Bylo také uznáno, že sami vlastníci lesa potřebují znát finanční důsledky svých lesnických aktivit jako základu pro provádění racionálních rozhodování. Jako řešení k zabezpečení potřeby těchto informací bylo pak založení účetní datové sítě pro lesní farmy jako socio-ekonomického monitorovacího systému.

V roce 1972 začalo oddělení ekonomiky Lesnického výzkumného ústavu Bádenska-Württemberska provozovat separátní účetní síť včetně farem a soukromě vlastněných nefarmových majetků s výměrou lesa 5–200 ha. Základem pro to bylo k již výše zmíněné celoněmecké datové síti založení nové doplňkové sítě.

Poznámka:

Stávající zemská legislativa požadovala po lesnickém výzkumném ústavu zajištění sběru dat od lesních a smíšených podniků s výměrou pod 200 ha lesa. Cílem této speciální sítě bylo definovat lesní farmy, obdobně jako to provedly studie na makroekonomické úrovni (generovat informace o velikosti, struktuře důležitosti lesních farem na regionální a celostátní úrovni) a na mikroekonomické úrovni charakterizovat ekonomickou roli lesů pro jednotlivé podniky, tzn. provádět analýzy nákladů a výnosů lesnického hospodaření účastnících se podniků. Důsledkem této legislativy a dále kvůli úkolům vyplývajícím ze dvou rozdílných účetních sítí, byli do oddělení lesnické ekonomiky přijati dodateční pracovníci. Byla založena nová výzkumná skupina sestávající ze třech výzkumníků a jedné sekretářky.

Vlastnímu založení účetní datové sítě pro malé lesní podniky v Bádensku-Württembersku předcházelo v letech 1972–73 provedení studie proveditelnosti k vývoji účetní sítě za účelem stanovení:

- disponibilních dat vztahujících se k lesům,
- ochoty vlastníků lesa a jejich rodin založit a vést požadovaný účetní systém a poskytovat výzkumné skupině požadované informace,
- požadavků datové sítě z pohledu intenzivní podpory ze strany státní správy lesů diferencované podle regionů.

Účetní síť byla založena v letech 1974–75. Vyhledání farmářů ochotných účastnit se šetření bylo organizováno státní správou lesa, která měla dlouhodobé osobní kontakty s vlastníky lesů při provádění poradenství. První kroky v terénu zahrnovaly osobní návštěvu členů výzkumné skupiny u farmářů společně s odpovědným místním lesním hospodářem.

Šetření začalo v roce 1975 se 180 lesními farmami ve 4 regionech. Identifikované požadavky pro roční sledování dat zahrnovaly:

a. Výnosy – včetně hodnoty vlastní spotřeby – z lesnické činnosti farmy zahrnující:
   - těžbu dřeva (objem, sortimenty)
   - doplňkovou výrobu (vánoční stromky, ozdobná klest)
   - další hrubé výnosy (tržby za pronájem honitby a náhrady za škody zvěří)
   - dotace a finanční podpory za různá opatření

CLS snem.indd 10 10/9/12 9:55 AM

b. Náklady

- evidence výdajů na těžbu, pěstební činnost, cesty, administrativu a jiné členěné do 4 nákladových skupin. V principu jsou zaznamenány úplné náklady a výnosy, započtena je i DPH

c. Vstup lidské práce a využití traktorů

- práce registrovaná v hodinách a nákladových skupinách včetně vlastní práce vlastníka lesa s kalkulovanými mzdami (všichni členové rodiny), pracovníci s pracovní smlouvou a sezónní pracovníci bez smlouvy
- hodiny a náklady každého traktoru pracujícího v lese vlastníka
- kromě detailně evidovaných hodin odpracovaných v lese také počet hodin celkem včetně zemědělské činnosti. Zbylé náklady jsou evidovány podle následujících kategorií:
  - ~ materiál (např. sazenice, náhradní díly, nářadí)
  - ~ platby dodavatelům
  - ~ náklady za pronájem strojů
  - ~ odpisy a nové investice
  - ~ variabilní náklady strojních operací
  - ~ ztráty (např. způsobené krádeží nebo jinou škodou)
  - ~ administrativní náklady přiřazené vlastníkovi lesa (např. pozemková daň, pojištění farmy, úrazové pojištění, náklady na stavbu a opravu domu, platby za individuální poradenství od státní správy lesů, příspěvky lesním družstvům, veškeré náklady na automobil, nákup a provoz)

Praktická zkušenost z přípravy a chodu šetření demonstrovala vysoce důležité a zásadní podmínky k přesvědčení farmářů, aby se připojily do sítě, kterými bylo účetní sledování hospodářské činnosti pouze za lesnickou část podniku a že se všemi informacemi a čísly se při elektronickém zpracování zachází přísně důvěrně a anonymně. Neexistuje přenos dat za jednotlivé podniky na daňový úřad či státní správu. Zapojení do vytvářené sítě mělo také podporu sdružení vlastníků lesů. Po letech se ukázalo, že rozhodujícím faktorem v budování důvěry mezi farmáři, výzkumnou skupinou a místním lesníkem bylo poskytnutí slíbených výhod farmářům. Jednalo se o:

- roční bonus ve výši 240 €,
- bezplatný LHP každých 10 let,
- roční analýzu jejich vlastních finančních dat s osobním vysvětlením ze strany člena výzkumné skupiny a
- poskytnutí regionálních dat pro srovnání s jejich vlastními.

Roční náklady pro lesnický výzkumný ústav byly kalkulovány na 1,5 člověkoroku provozu sítě a 250–300 000 € dalších finančních provozních výdajů. Osobní vstup personálu z místních lesních úřadů nebyl započten do těchto ročních výdajů. Výzkumná skupina pak získané výsledky publikovala ve výročních zprávách, členové skupiny psali články pro lesnické a zemědělské časopisy a přispívali rovněž do makroekonomických studií.

Hlavním výsledkem analýzy dat jsou počínaje rokem 1979 každoročně vyhotovené seznamy přibližně 200 klíčových ukazatelů. Ty dávají celkovou informaci o ekonomické situaci lesních farem. Korelace mezi náklady, výnosy a výsledkem jako např. příjem rodiny a čistý příjem je znázorněn na obrázku č. 1.

<table>
<tr><td colspan="4">Výnosy (tržby)</td></tr>
<tr><td>Dotace</td><td colspan="2">Výrobky ze dřeva</td><td>Doplňkové výrobky</td></tr>
<tr><td rowspan="3"></td><td rowspan="2"></td><td></td><td>Čistý příjem</td></tr>
<tr><td colspan="2">Příjem rodiny</td></tr>
<tr><td>Mzdy pro zaměstnance</td><td>Kalkulační náklady
za práci rodiny</td><td></td></tr>
<tr><td>Nepracovní náklady</td><td colspan="2">Pracovní náklady</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="3">Náklady</td><td></td></tr>
</table>

OBR. 1: Korelace mezi náklady, výnosy a výsledkem jako např. příjem rodiny a čistý příjem vypočtený v rámci sítě malých lesních podniků v Bádensku-Württembersku.

CLS snem.indd 11 10/9/12 9:55 AM

Nejdůležitějším klíčovým ukazatelem ve výkazu příjmů je příjem rodiny, neboť umožňuje interpretaci finančního příspěvku lesů k celkovému příjmu rodiny.

Přínosy z účetní datové sítě byly identifikovány pro různé zájmové skupiny takto:

1. Přínosy pro farmy účastnící se šetření
2. Přínosy pro státní správu lesů
3. Přínosy pro publikování a další vědeckou práci
4. Přínosy na mezinárodní úrovni (projekt MOSEFA)

Závěrem je nutno za tuto velmi aktivní spolkovou zemi Německa konstatovat, že před zahájením účetní datové sítě u soukromých farem a malých lesních podniků byla učiněna dvě zásadní rozhodnutí, a sice, že:

1. účast vlastníků lesa v datové síti by měla být založena na principu dobrovolnosti,
2. výběr podniků, zaškolení do účetního systému a vlastní sběr dat, by měl být organizován prostřednictvím osobních kontaktů mezi účastníky šetření a pracovníky ekonomického oddělení Lesnického výzkumného ústavu Bádenska-Württemberska.

Výhody tohoto rozhodnutí spočívají:

- ve vysoké důvěryhodnosti (spolehlivosti) shromážděných dat a jako důsledek pak i vysoká kvalita získaných výsledků,
- vysoká spokojenost zúčastněných rodin kvůli dobrému užitku z výsledků,
- stálé členství lesních farem po mnoho roků,
- vícenásobné užití výsledků ve správě a v politické sféře.

Za **problémy** účetní datové sítě lze označit omezenou reprezentativnost respondentů v účetních skupinách a relativně jednoduchý výkaz příjmů, který byl přizpůsobený účelu šetření.

Dva zásadní aspekty zavedení a chodu účetní sítě prokázaly, že je zapotřebí značné vytrvalosti a výkonnosti. Návrh takového systému by měl být založen na dlouhodobém konceptu. Tento typ permanentního šetření je klasická úloha pro státem vlastněný lesnický výzkumný ústav umožňující kontinuitu, která poskytuje vysoce hodnotná data, analýzy a výsledky. Vytrvalost a odolnost byla zapotřebí k překonání překážek, obojí ze strany vědecké komunity, a to kvůli ne vždy exaktním vědecký přístupům a také kvůli přístupu nadřízené administrativy k této aktivitě, jež měla fundamentální pochyby o nezbytnosti sítě a opodstatnění vynakládaných finančních a personálních vstupů.

Bavorsko

Zhruba třetina území Bavorska je pokryta lesy (2,45 mil. ha). Přibližně 30 % lesních pozemků patří spolkové zemi Bavorsko, 2 % Spolkové republice Německo, 10 % komunálním skupinám a více než polovina soukromým vlastníkům lesa (58 %).

Od roku 1998 zemědělská statistická databáze rozlišovala pouze vlastníky lesů s výměrou větší než 10 ha, takže cca dvě třetiny vlastníků lesa nebyly (a nejsou) statisticky registrováni.

Počet skutečných vlastníků lesa v Bavorsku je neznámý, protože seznam vlastníků lesa je zastaralý (více než 10 let) a využití takovýchto informací je omezeno zákonem o ochraně soukromých dat. Na základě disponibilního seznamu vlastníků lesů je odhadováno, že je v Bavorsku přibližně 700 000 vlastníků lesa. Státní správa lesů a její lesníci, kteří dohlížejí na lesy ve svém území, mají do těchto databází přístup, což jim umožňuje identifikovat jednotlivé vlastníky lesů a kontaktovat je při specifických lesnických ochranných opatřeních (např. kůrovec).

CLS snem.indd 12 10/9/12 9:55 AM

Jak bylo uvedeno výše, v Bavorsku více než polovina lesní půdy patří soukromým vlastníkům lesa, kteří se velkou mírou podílejí i na dodávkách průmyslového dříví zpracovatelským závodům. Přitom úroveň informací o soukromých lesích je zcela neadekvátní. Rostoucí poptávka po datech o lesním sektoru v Bavorsku může být sice zčásti pokryta pravidelnými inventarizacemi, ale ty stejně vyžadují doplňující monitorovací aktivity.

Zákonné zmocnění ke zpracování těchto informací vyplývá kromě spolkového lesního zákona také z lesního zákona Bavorska.

Bavorsko se na celoněmeckém sběru dat podílí od roku 1979, tedy již více než 30 let. To umožňuje ozřejmit vývojové tendence. Do budoucna bude rozhodující, zda-li bude získán dostatečný počet podniků dobrovolně se účastnících na šetření při stále snižujícím se počtu personálu v lesních podnicích.

V Bavorsku byl zabezpečením tohoto šetření pro potřeby spolkového ministerstva (BMELV) pověřen Zemský ústav pro les a lesní hospodářství (LWF). Rozesílá standardizované dotazníky jednotlivým účastníkům šetření, radí jim při sběru dat, vyhodnocuje data a předává je na BMELV. Při sběru a zpracování dat se klade silný důraz na zachování anonymity dat. Předávání dat za jednotlivé podniky je v každém případě ze zákona zakázáno. Z tohoto důvodu se prezentují pouze takové výsledky vyhodnocení, pokud v odpovídající velikostní skupině soukromých či komunálních vlastníků lesa jsou minimálně 3 lesní podniky.

Předmětem sběru jsou následující data:

- všeobecná data, např. druh vlastnictví, hospodářský rok, způsob účtování
- údaje o výměře podniku
- struktura hospodářského lesa
- těžba dřeva a prodej dřeva
- výnosy a náklady v členění na 5 výrobních oblastí (viz poznámka)
- pracovní síly
- doplňující údaje, např. porostní zásoba, počet odpracovaných hodin, obdržené veřejné podpory

Poznámka:

Od hospodářského roku 2003 se člení výnosy a náklady na výrobní oblasti (VO) a účtuje se o všech aktivitách lesního podniku podle výrobního plánu (pozn.: pro tento účel byl vydán nový katalog ukazatelů), což bylo pro lesní podniky zcela nové a nezvyklé. Výrobní plán zachycuje kromě

- *dřeva (VO 1) také oblasti*
- *ochrana a sanace (VO 2)*
- *rekreace a tvorba životního prostředí (VO 3)*
- *výkony pro cizí (VO 4)*
- *výsostné a ostatní úřední úkoly (VO 5)*

Toto členění přispívá ke zvýšené transparentnosti a k lepšímu srovnání lesních podniků podílejících se na šetření. A co je ještě důležité. Takto lze zachytit a zobrazit výkony lesních podniků vztahujících se k mimoprodukčním (veřejně prospěšným) funkcím lesa.

Mezi novinky od roku 2003 lze uvést také detailní zachycení správních nákladů (např. práce lesního personálu spojené s přípravou podkladů pro správní řízení a účast při místním šetření atd.) s cílem co nejvíce přiblížit vykázaná data skutečným činnostem. Členění nákladů na tyto výrobní oblasti pak může umožnit zvýšenou citlivost zpracovávaných datových analýz a odvodit trendy budoucího nárůstu nákladů.

CLS snem.indd 13 10/9/12 9:55 AM

Šetření rozlišuje 3 velikostní třídy lesních podniků, a sice:

- 200–500 ha,
- 500–1 000 ha
- nad 1 000 ha

v členění na soukromé a komunální vlastnictví lesa.

Snahou je dosáhnout rovnoměrného zastoupení podniků nejen ve velikostních třídách, ale také co se týče prostorového rozmístění, aby byly vzaty v úvahu různé přírodní a výrobní podmínky. Např. v roce 2006 se tohoto šetření zúčastnilo 19 soukromých a 23 komunálních lesních podniků včetně Bavorských státních lesů. Tento počet odpovídá stejnému počtu respondentů jako tomu bylo v minulých letech.

Tam, kde státní personál zabezpečoval vedení lesních podniků a vlastní realizaci, se musely provádět odhady příslušných ukazatelů.

Na tomto místě je též vhodné zmínit, že v Bavorsku stále narůstá zájem starostů a městských rad o „jejich lese". Chtějí toho o „svém" lese stále více vědět. Odkud jinak než z vyhodnocení sítě testovacích podniků se dá získat potřebný číselný materiál?

U soukromých vlastníků lesa s výměrou pod 200 ha se každoročně organizuje anketa na různá témata, např. nasazení harvestorů, odpracované hodiny v pěstební a těžební činnosti, rozsah práce v lese vykonaných příslušníky rodiny ve srovnání s využitím dodavatelských služeb apod.. (např. v roce 2004 bylo takto vyhodnoceno v Bavorsku celkem 1 100 dotazníků).

Obecným problémem, a to nejen v Bavorsku, je dobrovolná účast na šetření, která vede k nízké míře odezvy (cca 15–20 %) vlastníků lesa při poštou zasílaných dotaznících. Pravidelná šetření založená na dobrovolné účasti poskytují sice požadovaná data, ale nenaplní statistické požadavky. Jelikož je základní populace vlastníků lesa neznámá, nemohou být aplikovány obecné statistické metody, zejména náhodný výběr vycházející ze seznamu všech vlastníků lesa, a proto jsou potřebné další alternativní metody. Existují různé přístupy ke sběru dat. Nedávný technický rozvoj zejména GIS, však umožňuje systematický výběr respondentů. Využití sítě, digitálního pozemkového registru a map využití území usnadňují výběr vlastníků lesa pro statistické účely.

V roce 1999 byl vyvinut stručný dotazník na 1 stranu, který byl distribuován mezi soukromými vlastníky lesů různým způsobem a s různou návratností dotazníků. Nicméně, mezi rokem 2000 a 2005 bylo možné vytvořit seznam s asi 1 500 soukromými vlastníky lesů, kteří byli ochotni účastnit se na šetření (roční návratnost cca 1 100). Od roku 2006 jsou pro potřebné šetření kontaktováni pouze tito vlastníci. Sestavení registru soukromých vlastníků lesa striktně nedodržuje principy náhodného výběru. Mohlo by být spíše charakterizováno jako pragmatický přístup. V roce 2006 bylo šetření rozšířeno také na komunální vlastníky lesů. V současnosti je uvedeno v seznamu přibližně 180 komunálních lesních majetků.

Hlavním účelem těchto dvou šetření je získat pro potřeby spolkového statistického úřadu spolehlivá data o ročních těžbách a o prodeji surového dříví v Bavorsku. Dotazník umožňuje také položit respondentům 2–3 dodatečné otázky, které jsou předmětem zájmu státní správy lesů a zahrnují např. hospodaření v lese, marketing, veřejné podpory, potřeby lesnických poradenských služeb a zjištění problémů u vlastníků lesa.

Šetření o ročních aktivitách vlastníků lesa v těžbě dřeva pomáhá získat aktuální statistická data, která ve spojení s dodatečnými otázkami mohou být využita jako monitorovací nástroj pro soukromé a komunální lesy. Spolu s ostatními průzkumy může být vyhodnocen dopad opatření k aktivizování vlastníků lesa (např. mobilizace dřeva) či výkonnost sdružení vlastníků lesa.

Dlouhodobější úvahy se přiklánějí k použití náhodného výběru, aby se získaly více reprezentativní výsledky místo neměnících se účastníků šetření v rámci stanovených skupin. Pozitivním vedlejším efektem by také bylo zabránění tzv. „únavě ze šetření" na straně dlouhodobě se účastnících respondentů. Z tohoto důvodu je nezbytné vyvinout další úsilí ke zdokonalení stávající databáze pro pokračování šetření a pro umožnění využití jiných statistických metod šetření.

CLS snem.indd 14 10/9/12 9:55 AM

Rakousko

Síť lesních podniků v Rakousku existuje asi 20 let. Ve skutečnosti se jedná o dílčí příklad zemědělské účetní datové sítě sestávající pouze z 0,33 % celkové lesní plochy, kterou síť představuje. Je provozována sdružením správců, které má rovněž na starosti zemědělské záležitosti sítě. Každá farma podílející se na síti má zpracován lesní hospodářský plán, který koncipuje a každých deset let obnovuje Spolkový lesnický výzkumný ústav. Toto opatření zajišťuje přiměřenost povolené těžby použité ve výpočtech a dále slouží jako pobídka k účasti farmy. Síť v současné době tvoří něco přes 100 náhodně vybraných farem ze čtyř z celkových osmi výrobních oblastí Rakouska.

V minulosti vykazoval počet zúčastněných farem klesající trend a doplňování respondentů probíhalo v nepravidelných intervalech. Zúčastněné farmy přizpůsobily své účetní systémy potřebám tohoto průzkumu s vykazováním samostatných záznamů o nákladech na lesnické hospodaření. Zvláštním doplňkem tohoto zemědělského účetního schématu je přesná evidence odpracovaných hodin při hospodaření v lese. S uplatněním pravidel pro zúčtování nákladů se tyto odpracované hodiny při výpočtu zisku posuzují jako mzdové náklady. Celkový příjem farmáře z lesnického hospodaření je tedy rozdělen na vypočtený příjem z výdělečné činnosti na straně jedné a na zisk vlastníka na straně druhé. Výsledky například prokázaly, že v lesním hospodářství farmáři mohou dosáhnout vyšší příjem za odpracovanou hodinu než v zemědělství. Avšak díky malému počtu respondentů a skutečnosti, že zúčastněné farmy nebyly rovnoměrně rozložené, mají výsledky zpochybnitelný statistický význam a nelze je zobecňovat.

V létech 1986 až 1990 existovala další síť asi 50 jednotek s pozemky o velikosti od 2 do 5 ha. Tento omezený průzkum měl objasnit správu těchto malých jednotek, které nejsou jinak zdokumentovány. Výsledky zdůraznily převažující význam domácích potřeb palivového dřeva, jiných výrobků ze dřeva a příjmu, a prokázaly, že časová efektivita při lesnickém hospodaření je v této skupině obecně velmi chabá.

Od roku 1977 provozoval Spolkový lesnický výzkumný ústav účetní síť v západním Rakousku (v Tyrolsku), kde převládají lesy ve společném vlastnictví. V roce 1994 sestávala tato síť ze 44 podniků představujících asi 8 % veškeré zalesněné plochy ve společném vlastnictví v této spolkové zemi. Pro účely sběru dat jsou tyto podniky alternativně seskupeny podle regionů nebo podle velikostí a kategorií vlastnictví. Zhruba polovinu objemu celkové těžby neprodávají sdružené hospodařící lesnické subjekty společně, ale prodej si uskutečňují jednotlivé farmy samostatně. Průměrné těžební náklady společně hospodařících vlastníků lesa jsou ve srovnání s jednotlivými farmami nižší, především díky vysokému podílu prodeje dřeva na pni. Dále jsou poměrně nízké náklady na řízení, protože plánování a mnohé další aktivity vedení společně hospodařících lesnických subjektů přebírá zemská správa lesů nebo místní lesní úřady. Přestože by měly být tyto služby zaúčtovány, je prakticky nemožné získat spolehlivé údaje. Následkem toho je poněkud zkreslený provozní hospodářský výsledek, protože nebere v úvahu hodnotu tohoto druhu vstupu.

V roce 1987 byla ve spolkové zemi Vorarlberg založena podobná síť sestávající ze 14 lesních majetků ve společném vlastnictví. Tento vzorek představuje v této zemi 14 % lesní půdy.

První síť s účetními údaji o lesnickém hospodaření v Rakousku byla spuštěna asi před 30 roky. Skládá se převážně ze soukromých lesů, ale také z několika církevních lesů i obecních a zemských lesů o velikostech přes 500 ha lesní půdy. Síť je provozována společně asociací vlastníků lesa, Institutem pro lesní hospodářství a Lesnickou fakultou ve Vídni. V posledním období sestávala z 82 podniků. Vzorek, který se zaměřil na větší podniky, zahrnuje téměř 49 % celkové zalesněné plochy spravované podniky většími než 500 ha lesa bez přihlédnutí ke státním lesům a lesům ve společném vlastnictví v západním Rakousku. Pro účely analýzy jsou podniky seskupeny podle velikosti do kategorií menších a větších než 1 200 ha. Větší velikostní kategorie je rozdělena na 6 lesních výrobních oblastí. Díky vysoké míře návratnosti poskytuje tato síť relativně dobrý podklad pro posuzování ekonomické situace větších lesních podniků v Rakousku.

Původním záměrem bylo získané výsledky zobecnit. Proto jsou při výpočtu celkové průměrné hodnoty jednotlivé skupiny hodnoceny podle zastoupené lesní plochy. Ze statistického hlediska však nelze tuto metodu odůvodnit. Nakonec se to ukázalo jako závažný nedostatek tohoto průzkumu. V metodě se však stále pokračuje kvůli zachování jednotnosti různých časových řad.

Přestože jsou datové sítě provozovány různými organizacemi, uplatňuje se společné schéma účetnictví. Tato pravidla byla přijata a naposledy je shrnul v roce 1981 profesor H. Jőbstl. Následkem toho lze pro tyto kategorie zkoumaných podniků získat srovnatelné výsledky týkající se nákladů a výnosů lesnického hospodaření. Údaje nejsou podniky pouze vykazovány, ale jsou také shromažďovány specializovanými terénními pracovníky. A protože se jedná o soubor více méně stálé množiny lesních podniků, jsou tyto sítě docela přesnými nástroji monitorování ekonomické situace.

CLS snem.indd 15 10/9/12 9:55 AM

Namísto finančního účetnictví se sítě opírají o údaje vyúčtování nákladů, což vyžaduje úpravy a doplňky obvyklých účtů. Vyšší požadavky na účetní evidenci a sběr dat stanovené touto metodou jsou odůvodněné, když vezmeme v úvahu přínosy z přesnosti získaných údajů. Namísto zkreslení výsledků kvůli finančním pravidlům účetní evidence a opatřením daňového plánování je tak možné tímto postupem přesně vyhodnotit vstup i výstup lesního podniku.

Účetnictví nákladové jednotky se provádí pomocí:

- skutečné těžby,
- těžebního etátu a
- plochy produkčního lesa

jako příslušných nákladů na jednotku. Použijeme-li jako základ těžební etát, celkové těžební náklady se považují za variabilní náklady, zatímco všechna ostatní nákladová střediska jsou považována za fixní náklady. Z toho je možné odhadnout, do jaké míry je provozní výsledek ovlivněn odchylkami skutečné těžby od těžebního etátu. Do té míry, jak lze těžební etát interpretovat jako měřítko udržitelného výkonu podniku, poskytují tyto výpočty vodítko k vyjádření vlivu na hodnotu lesa.

Údaje pořízené z vyúčtování nákladů jsou nejvhodnější pro strukturální analýzu nákladů a výnosů i pro výpočet míry efektivnosti. Dostupné časové řady umožňují zkoumání změn v nákladových strukturách. Například, jak ukazují pětileté průměry, lze za uplynulých cca 20 let pozorovat mírný posun růstu nákladů od těžebních nákladů k administrativním nákladům. Nejvýraznější vývoj však zaznamenalo složení druhů nákladů. Podíl mezd fyzicky pracujících klesá, zatímco náklady na platy duševně pracujících a služby nabývají na významu. Dále lze z údajů odvodit měřítka jako hrubý a čistý produkt i procentuální podíl mzdových nákladů a příjem vlastníka.

Přestože existují určité odchylky od výsledků finančního účetnictví, které nebyly zkoumány, je rovněž možné vypočítat korelace pro měření likvidity a ziskovosti, jakými jsou peněžní tok a míra čistého zisku. Na rozdíl od běžného měření ziskovosti, např. návratnost investic (ROI) nebo návratnost kapitálu (ROE), výpočet míry čistého zisku nevyžaduje použití hodnocení lesního majetku. Údaje jsou také vhodné pro analýzu bodu rovnováhy, kde výpočty ukazují výši těžby, která by byla nutná nebo dostačující, aby vyrovnala veškeré fixní a variabilní náklady v daném období. Toto měření se může týkat těžebního etátu. Kdykoli bod rovnováhy překročí těžební etát, mohou se projevit finanční problémy. V takovém případě lze likviditu podniku zajistit pouze úvěry nebo nadměrnou těžbou. Na druhé straně podíl skutečné těžby a míry indikované bodem rovnováhy lze interpretovat jako měřítko likvidity.

Základním nedostatkem všech čtyřech sítí je více či méně náhodný výběr respondentů. Protože se jednotlivé podniky podílejí na síti na výlučně dobrovolné bázi, nelze sítě považovat za reprezentativní vzorky. Zobecnění na celé rakouské lesní hospodářství je proto ze statistického hlediska neodůvodněné. Dalším problém je odlišné třídění do skupin používané datovými sítěmi v porovnání se státními lesy nebo oficiálním statistickým přehledem. Další omezení jsou kvůli omezené množině vlastností, která je pro výběrový vzorek praktická. Poměrně hodně zajímavých údajů jako jsou odpracované hodiny na nákladové středisko nebo zalesněnou plochu nebude však některými respondenty každého vzorku poskytnuto. Přesto tyto sítě plní důležité účely co se týče poskytování cenných údajů pro lesnickou politiku.

Finsko

Ve Finsku se v minulém období uskutečnila celá řada pilotních projektů, jejichž cílem bylo shromáždit ekonomická data od soukromých vlastníků lesa a sledovala se přitom především situace v ziskovosti (výnosnosti, rentabilitě) jejich hospodaření. Předmětem značného zájmu byly také výsledky studií, zda-li je možné dosáhnout uspokojivé statistické reprezentativnosti šetření. Byla potvrzena předpokládaná hypotéza, a sice, že založení statisticky reprezentativní lesnické účetní datové sítě je prakticky nemožné, a to především proto, že mezi vlastníky neexistuje ochota zavést potřebné, ale náročné účetnictví, které vyžaduje hodně času a úsilí ze strany soukromých vlastníků lesa.

V každém případě si ekonomický a politický vývoj vyžaduje stále častěji komplexnější analýzy rentability lesních farem. Prakticky použitelné jsou rovněž analýzy finančních výkazů. Avšak až dosud nebylo účetnictví lesních farem ve Finsku dostatečně studováno.

CLS snem.indd 16 10/9/12 9:55 AM

Až dosud vlastníci lesních farem nepotřebovali předávat výsledky svého finančního hospodaření. Jedním z nejdůležitějších důvodů pro neexistenci celkového účetního systému u soukromých vlastníků lesa nebo vlastníků lesních farem byl daňový systém v lesním hospodářství. Neprůmysloví vlastníci lesa byli každoročně zdaňováni na základě průměrného čistého výnosu z lesa diferencovaně podle regionů. Avšak po roce 1993, kdy se realizovala komplexní reforma daňového systému v lesním hospodářství, bylo zdanění založeno na skutečně dosahovaném čistém výnosu z lesa.

Jelikož komplexní účetní informace vztahující se ke konkrétním lesním pozemkům nebyla k dispozici, většina analýz rentability byla prováděna s využitím agregovaných regionálních dat. Od roku 1980 se ve Finsku prováděly analýzy rentability s regionálními daty od Sdružení finských zemědělců a vlastníků lesa. Čistý zisk se zjišťoval z údajů 139 sdružení soukromých vlastníků lesa. Některé informace vztahující se k soukromým vlastníkům lesa lze získat prostřednictvím zemědělské účetní datové sítě (FADN), která je oficiálním šetřením pro zjišťování rentability zemědělského hospodaření ve Finsku. Systém funguje od roku 1912. Tento systém popisuje rentabilitu a finanční tok plynoucí z lesnictví u farem s plným pracovním úvazkem jejich členů. Až dosud však byly o lesnictví k dispozici jen velmi omezené a subjektivní informace z účetnictví zemědělských farem.

Od roku 1992 byla zahájena celá řada výzkumných projektů za účelem **vývoje účetního modelu pro individuální vlastníky lesů.** Záměrem do budoucna je shromažďovat účetní data z lesních farem také z jiných alternativních zdrojů jako např. z různých případových studií, daňových souborů, dat ze systému FADN apod. Předmětem pozornosti je ekonomická důležitost lesnictví na úrovni lesních farem.

Ke kalkulaci výše dosaženého zisku z podnikatelských aktivit je využíván výkaz zisku a ztrát. Rozvaha pak ukazuje finanční stav podnikání na konci účetního období. Vykazování rozdílu mezi vytvořeným produktem a kapitálem je v lesnictví problematické: porostní zásoba je současně jak produktem, tak také kapitálem. Existuje zde celá řada nejednoznačných pohledů, avšak je rozumné považovat bilanci hmoty za nerealizované příjmy či výdaje po dosažení hospodářského výsledku za příslušné účetní období.

Oficiální studie rentability zemědělství (FADN) byly po desetiletí prováděny jako důležitý informační systém sloužící nejen politikům, ale také samotným farmářům. Na úrovni jednotlivých farem jsou potřebné informace zaznamenávány většinou ručně do knih speciálně připravených pro tento účel (pozn.: tak tomu bylo alespoň před 10–15 lety, kdy jen někteří farmáři využívali počítač pro zaznamenání údajů). Tyto knihy zahrnovaly list vlastnictví, knihu finančního toku a knihu odpracovaných hodin a ještě některé další doplňkové údaje.

Problémem nadále zůstává, že neexistují žádné speciální systémy pro kalkulaci roční změny porostní zásoby.

Počet farem vstupujících do tohoto ekonomického průzkumu se ročně pohybuje od 850–1 100. Průměrná velikost farmy účastnící se tohoto typu monitoringu obhospodařuje 33 ha zemědělské a 67 ha lesní půdy. Reprezentují méně než 1 % ze všech farem vlastnících více jak 2 ha půdy.

Průměrná míra výnosnosti činila počátkem 90. let 4–4,5 % ročně před zdaněním a bez toho, že by se vzaly v úvahu změny v porostní zásobě. Pokud jsou tyto změny zahrnuty do kalkulací, tak se průměrná roční rentabilita zvýší na 5–5,5 %

Důležitost příjmů z lesa je jednoznačně významná pro lidi žijící ve venkovských oblastech Finska a pro udržení dobré sociální struktury. Ale nejde jen o zachování ekonomické životaschopnosti jednotlivých farem, ke které produkce dřeva a dalších produktů přispívá, ale také o příspěvek ke krajinné hodnotě atraktivních lesních oblastí, který může podpořit venkovskou ekonomiku prostřednictvím zvýšeného turismu.

Aktuální evropské trendy

Za nejvýznamnější trend posledního desetiletí můžeme jednoznačně označit **požadavky na vzájemné mezinárodní porovnání lesních podniků**, na dosažení mezinárodní kompatibility údajů z národních datových sítí lesních podniků, tedy i na sjednocování různých systémů sběru dat o ekonomické situaci vlastníků lesa počínaje sjednocováním definic obsahu jednotlivých pojmů, ukazatelů, metodických přístupů atd.

Realizace společných informačních potřeb, metodologických výzev a řešení praktických překážek vztahujících se na návrh a podporu ekonomického monitorovacího systému u lesních farem se teprve rozvíjí (např. aktivity ve Finsku). Tento druh monitorovacího systému je v souladu s pokusem rozšířit evropskou zemědělskou statistiku i na lesnictví, jelikož problém sledování výnosů a nákladů v lesnictví je důležitý v souvislosti s politikami EU týkajícími se zalesňování, ekonomické životaschopnosti lesních farem, multifunkčního lesního hospodářství a rozvoje venkova.

CLS snem.indd 17 10/9/12 9:55 AM

Srovnání výsledků ze sítě testovacích podniků s dalšími domácími i zahraničními šetřeními, např. u malých soukromých vlastníků lesa, již přispělo k významnému zvýšení kvality poznatků o hospodářské situaci v lesnictví.

Mezinárodní projekt DACH

Německo, Rakousko a Švýcarsko mají dlouhou tradici v monitorování ekonomické výkonnosti lesních podniků prostřednictvím lesnické účetní datové sítě. Výsledky generované touto sítí jsou cenným empirickým základem pro sektorovou statistiku v těchto zemích. V kontextu mezinárodních analýz je společná praxe k přímému porovnání výsledků mezi zeměmi bez řešení problému kompatibility. Tyto sítě byly vyvinuty na národní úrovni a jejich výsledky nebyly založeny na společných metodických standardech ani na sladěných definicích, takže jejich kompatibilita nebyla zaručena. Rostoucí zájem o mezinárodní srovnání ukazuje, že existující účetní sítě by po splnění požadavků na kompatibilitu mohly sloužit dalším účelům.

Instituce v lesním hospodářství, pověřené provozováním těchto účetních datových sítí v uvedených třech zemích, nedávno odstartovaly významnou iniciativu k založení srovnatelných datových souborů a k poskytnutí dodatečných informací umožňujících řádnou interpretaci jakýchkoliv existujících rozdílů. Odvození srovnatelných dat z různých zdrojů má však samozřejmě své možnosti, ale i svá omezení.

Do současnosti nebylo možné v rámci EU harmonizovat účetní schémata a založit konzistentní datové soubory z důvodu neexistence společné lesnické politiky nebo jiných mezinárodních schémat nebo neexistence úřady vyžadovanými harmonizovanými statistikami se schopností zavést do praxe takové požadavky. Přitom přístupy top-down vyžadující shodu v obecných standardech by asi stěží fungovaly. Pouze striktní směrnice a definice nemohou zaručit soulad dat.

V roce 2004 se hlavní instituce angažované v národních lesnických účetních datových sítích v Německu (D), Rakousku (A) a Švýcarsku (CH) rozhodly zintenzivnit mezistátní spolupráci a odstartovaly projekt známý pod označením „**DACH**". Jedním z hlavních témat společného zájmu bylo zdokonalení srovnatelnosti výsledků a umožnění mezinárodního porovnání (tabulka č. 1).

TABULKA 1: Lesnické účetní datové sítě spolupracující v rámci projektu DACH.

Charakteristiky	Bádensko-Württembersko (D)	Rakousko (A)	Švýcarsko (CH)
Účetní období	kalendářní nebo fiskální rok	většinou kalendářní rok	kalendářní rok
Počet podniků	cca 119	cca 100	200
Typ vlastnictví	soukr. a komunální	většinou soukr.	různé druhy veřej. vlastnictví
Velikostní limit	> 200 ha	> 500 ha	> 50 ha
Průměrná velikost podniků	cca 950 ha	cca 3 100 ha	cca 1 000 ha
Průměrná roční těžba na podnik	cca 8 300 m^3	cca 21 300 m^3	cca 4 500 m^3
Způsob výběru	cílevědomý	vlastní výběr	reprezentativní
Počet regionálních seskupení	7	6	4 (5)

DACH sleduje přístup bottom-up: začíná s různými disponibilními daty a usiluje o identifikaci a překonání stávajících mezer, aby se dosáhlo co nejvyšší kompatibility. Proces začal workshopem ve Freiburgu v roce 2004, kde byly prezentovány a diskutovány různé národní přístupy a sítě. V roce 2008 pak byl v Solothurnu během jednání prezentován první soubor harmonizovaných dat. Počáteční soubor dat zahrnuje 120 položek, pro které byly vypracovány a odsouhlaseny harmonizované definice. Z těchto základních položek může být odvozeno na různých úrovních agregace celkem 200 poměrových ukazatelů.

Je nutno si též uvědomit, že v lesnicko-dřevařském sektoru operují rovněž mezinárodní investoři, kteří jsou dychtiví po kvalitních a standardizovaných datech za účelem sledování ziskovosti lesních podniků. Vlastníci lesů a správci lesních podniků z mezinárodní srovnatelnosti příslušných dat mohou také profitovat, protože tato skutečnost rozšiřuje nejen základ pro statistické analýzy, harmonizované zprávy, ale také pro individuální mezipodnikové srovnání.

CLS snem.indd 18 10/9/12 9:55 AM

Další vývojové tendence

Důležitou tendencí v systému sběru a zpracování dat od lesních podniků **v Bavorsku** je poukázat na vývojové tendence zpracováním a především zobrazením časových řad vybraných důležitých ukazatelů, jako např.:

- z oblasti výnosu za dřevo (vývoj těžeb na hektar podle druhu vlastnictví),
- podíl vlastní práce či podnikatelů na lesnických činnostech v lese (podíl mzdových nákladů, vedlejších mzdových nákladů apod.)
- hospodářských výsledků lesního podniku (např. čistý výnos bez dotací)

a porovnání mezi různými druhy vlastnictví apod.

Předpokladem pro tento záměr jsou po dlouhé časové období stejně prováděná šetření k získání jednotných dat a z nich odvozených ukazatelů, aby se neztratila jejich vypovídací schopnost.

Zkušenosti s provozováním **rakouských** účetních sítí zase jasně prokázaly užitečnost těchto datových sítí včetně omezení, která platí pro výsledky dosažitelné na současné úrovni průzkumu. Nadcházející otázky kolem zásad trvale udržitelného lesního hospodářství včetně ekonomických krizí v sektoru lesní výroby spolu se vzrůstající poptávkou po dalších lesních službách vytvářejí potřebu dalšího rozvoje datových sítí a lesnického účetnictví nejen na státní, ale i na mezinárodní úrovni. V důsledku toho se zvažují následující dodatky:

- Posuzuje se nutnost nového softwaru pro analýzu a správu dat, který bude optimalizovat informace odvozené ze současného souboru dat. Požaduje se větší flexibilita ohledně standardního individuálního výstupu, který se vrací jako nástroj řízení příslušnému lesnímu podniku, i ohledně analýzy časových řad a rozdílného třídění podniků do skupin pro ekonometrickou analýzu. Tento software by měl rovněž umožnit pokračování v již existujících časových řadách a současně poskytnout nové nástroje pro různé další analýzy.
- Ve všech ohledech by mělo být schéma průzkumu v souladu s mezinárodními normami, které je stále ještě třeba definovat. V každém případě by měl být dosažen a zajištěn minimální stupeň mezinárodní srovnatelnosti dat a metodické kompatibility s přihlédnutím na probíhající proces evropské integrace a budoucí potřeby vyvíjejících se společných zásad lesnické politiky.
- Fakultativní rozšíření souboru dat, zvláště ohledně nákladových jednotek z fyzického hlediska a následně podrobnější účetnictví nákladových jednotek by mělo zvýšit hodnotu informací na úrovni podniku i pro příslušné jednotky v rámci sítě. Protože respondenti spolupracují dobrovolně, je důležité poskytnout pobídku dodáním pokročilých nástrojů a dat pro ekonomickou analýzu firmy i pro mezipodnikové porovnání.
- Budou přeloženy pokročilé ukazatele pro odhad změn v hodnotě lesa.
- Je třeba navrhnout standardizované schéma pro výpočet těžebního etátu.
- Zkoumání nákladů a výnosů by mělo být rozšířeno na velikostní třídu 200 až 500 ha.
- Měla by se zlepšit statistická platnost, zvláště ohledně výběru selských lesů s vysokým zastoupením lesů
- Koncepce by měla být otevřená rozšíření průzkumu o myslivost na straně jedné a různé lesní služby na straně druhé.

Další trendy souvisí se začleněním hodnoty lesních porostů do ekonomických analýz. V souvislosti s celosvětovým sjednocováním účetních a oceňovacích postupů v podobě implementace mezinárodních účetních a oceňovacích standardů (IAS/IFRS) do národních systémů, se tyto trendy začínají dotýkat i lesního hospodářství v Evropě, a sice v podobě budoucích požadavků na aplikaci mezinárodního účetního standardu IAS 41– Zemědělství, který se zabývá začleněním biologických aktiv do finančního účetnictví (pozn.: v lesnictví se jedná o začlenění hodnoty porostní zásoby do účetnictví).

O tomto lesnickém problému již existuje celá řada publikovaných odborných článků včetně návrhů na způsob překonání existujících překážek. Příkladem v tomto směru mohou být nejrůznější analýzy ekonomické efektivnosti lesních podniků s využitím dat získaných z datových sítí nedávno zpracované lesnickým ekonomickým výzkumem ve **Finsku.**

CLS snem.indd 19 10/9/12 9:55 AM

Závěr

Nejrůznější informační potřeby jak na domácí úrovni, tak na mezinárodní scéně si stále více vyžadují vyvinout **spolehlivý a sofistikovaný systém sběru dat, zpracování a ukládání informací o hospodaření s lesem** jako obnovitelným přírodním zdrojem, využitelných pro hodnocení ekonomické situace hospodařících subjektů či ke sledování příspěvku lesů pro regionální rozvoj atd.

Při srovnání s popisovaným stavem výše uvedených zemí ohledně sociálně ekonomického monitoringu v lesním hospodářství a s ohledem na současné evropské i celosvětové trendy je těžko pochopitelný **dlouhodobý nezájem či slabá aktivita na straně kompetentních orgánů a osob k tomuto problému v České republice.** A pokud se někdy o této oblasti mluví či píše (např. v ekonomickém pilíři NLP II), tak pokusy o realizaci stejně ztroskotávají na řadě nejrůznějších překážek. Navíc je tento stav při srovnání s nejrůznějšími ekologickými monitorovacími systémy a jejich financování v příkrém rozporu s proklamovanou rovností ekonomického, ekologického a sociálního pilíře trvale udržitelného hospodaření v lesích.

Kontakt

Ing. Jiří Matějíček, CSc.

ÚHÚL Brandýs nad Labem, pobočka Stará Boleslav, Nábřežní 1326, 250 01 Brandýs n.L.-Stará Boleslav MatejicekJiri@seznam.cz

CLS snem.indd 20 10/9/12 9:55 AM

ZEMĚDĚLSKÁ ÚČETNÍ DATOVÁ SÍŤ FADN ČR

Ing. Josef Hanibal
Ústav zemědělských a ekonomických informací Praha

Zemědělská účetní datová síť FADN (Farm Accountancy Data Network) má v Evropské unii dlouhou tradici. Její vznik se datuje až do roku 1965, kdy byl příslušným nařízením (nařízení Rady č. 79/65/EHS ze dne 15. června 1965) ustanoven právní rámec systému FADN. V praxi se jedná o každoroční statistické výběrové šetření hospodářských výsledků zemědělských podniků spadající pod Generální ředitelství Evropské komise pro zemědělství a rozvoj venkova (DG AGRI). Charakteristickým a jedinečným rysem tohoto šetření je předávání individuálních dat zemědělských podniků centrálnímu pracovišti v DG Agri.

Systém FADN je z hlediska obsahu šetření, výběru podniků do šetření, organizace šetření a zpracování dat přesně vymezen následující legislativou EU:

- Nařízení Rady (ES) č. 1217/2009 ze dne 30. listopadu 2009 o založení zemědělské účetní datové sítě pro sběr údajů o příjmech a o hospodářské činnosti zemědělských podniků v Evropském společenství
- Nařízení Komise (EHS) č. 1915/83 ze dne 13. července 1983, kterým se stanoví prováděcí pravidla k vedení účetnictví pro stanovení příjmu zemědělských podniků
- Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 385/2012 ze dne 30. dubna 2012 o podobě podnikového výkazu používaného pro stanovení příjmů zemědělských podniků a analýzu hospodářské činnosti těchto podniků
- Nařízení Komise (ES) č. 1242/2008 ze dne 8. prosince 2008 o založení klasifikačního systému pro zemědělské podniky ve Společenství
- Nařízení Komise (EU) č. 1291/2009 ze dne 18. prosince 2009 o výběru vykazujících podniků pro stanovení příjmu zemědělských podniků
- Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 283/2012 ze dne 29. března 2012, kterým se stanoví standardní poplatek za zemědělský podnikový výkaz zemědělské účetní datové sítě pro účetní období 2012
- Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 385/2012 ze dne 30. dubna 2012 o podobě podnikového výkazu používaného pro stanovení příjmů zemědělských podniků a analýzu hospodářské činnosti těchto podniků

Sběrem a zpracováním dat v jednotlivých členských zemích jsou pověřena tzv. kontaktní pracoviště FADN. V ČR je toto kontaktní pracoviště umístěno v ÚZEI (dříve VÚZE). Kontaktní pracoviště FADN:

- vykonává funkce a plní úkoly (jako Liaison Agency FADN) za ČR ve vztahu k EU, které vyplývají z Nařízení Rady (ES) č. 1217/2009;
- organizuje šetření k hospodářským výsledkům zemědělských podniků dle standardů a metodik EU, včetně kontroly a předávání dat FADN ČR do EU v požadovaném formátu, termínu a kvalitě;
- zajišťuje organizačně i po věcné stránce fungování a jednání Národní komise FADN ČR;
- zastupuje ČR v Řídícím výboru FADN Evropské komise a zajišťuje implementaci rozhodnutí tohoto výboru v ČR;
- zabezpečuje využití dat FADN odbornou veřejností v ČR včetně distribuce dat formou publikací a elektronickými médii;
- zajišťuje provoz samostatných webových stránek vztahujících se k činnosti Kontaktního pracoviště FADN a databázového internetového portálu pro přístup veřejnosti do databáze FADN na adrese: www.fadn.cz;
- zajišťuje ve spolupráci s ČSÚ zavedení a aktualizaci klasifikačního systému zemědělských podniků EU a vyhodnocení dat strukturálního šetření v zemědělství ČR dle typologie EU;
- řeší národní a mezinárodní projekty aplikovaného výzkumu a projekty zahraniční technické pomoci v oblasti ekonomiky agrárního sektoru, zemědělské statistiky a projekty zaměřené na implementaci informačních systémů v EU.

CLS snem.indd 21 10/9/12 9:55 AM

Databáze FADN představuje prakticky jediný relevantní zdroj harmonizovaných a porovnatelných dat o hospodaření a ekonomických výsledcích zemědělských podniků. Její jedinečnost spočívá v jednotné metodice uplatňované napříč všemi členskými státy EU.

Dotazník FADN zachycuje přibližně 1 000 sledovaných položek ve formě ekonomických a výrobních ukazatelů, které jsou členěny do následujících okruhů:

- Identifikace podniku
- Půdní fond
- Práce – pracovníci
- Roční účetní závěrka (Aktiva, Pasiva, Výkaz zisku a ztrát – jen u podniků právnických osob)
- Podrobnější členění vybraných účtů (jen u podniků právnických osob)
- Příjmy ze zemědělské činnosti, lesní a další přidružené výroby (jen u podniků fyzických osob)
- Provozní výdaje – náklady (jen u podniků fyzických osob)
- Dlouhodobý majetek
- Dlouhodobý majetek pořizovaný finančním pronájmem – leasingem
- Kvóty
- Oběžný majetek (jen u podniků fyzických osob)
- Závazky – podrobnější členění
- Zvířata
- Zvířata ve smluvním výkrmu
- Rostlinná výroba
- Výrobky ŽV, vedlejší výrobky RV, výrobky pomocné, potravinářské, lesní a ostatní přidružené výroby
- Podpory – dotace

Pro ekonomické analýzy se dále využívá soubor odvozených ukazatelů FADN, který se nazývá standardní výstup FADN a obsahuje přibližně 250 přesně definovaných proměnných. Jedná se především o produkční a nákladové ukazatele a ukazatele hospodářského výsledku podniku. V této struktuře jsou prezentovány výsledky FADN za všechny členské státy v oficiálních médiích EU.

Výběrový soubor zemědělských podniků FADN je strukturován dle jednotlivých výrobních specializací a ekonomických velikostí zemědělských podniků v souladu s klasifikačním systémem EU. Kromě komparace výsledků členských států tak umožňuje analyzovat hospodaření jednotlivých výrobních zaměření a velikostních skupin zemědělských podniků. Pomocí tzv. systému vážení je dále možné extrapolovat data výběrového souboru FADN na celkové výsledky zemědělského odvětví.

Výběrový soubor FADN ČR obsahuje přibližně 1 700 zemědělských podniků. Soubor tvoří z 60 % podniky fyzických osob, zbývajících 40 % představují právnické osoby. Celková výměra zemědělské obhospodařované půdy podniků v šetření FADN činí 970 tis. ha, což představuje přibližně 28 % zemědělského půdního fondu České republiky. Soubor FADN reprezentuje téměř 15 tisíc komerčně orientovaných zemědělských podniků v ČR. Struktura oficiálního souboru FADN vychází z plánu výběru, který schvaluje EK. V současnosti je Česká republika povinna předat pracovišti DG AGRI podnikové výsledky za minimálně 1 417 farem. Na sběru dat šetření FADN se podílejí účetní firmy. Zemědělští poradci, privátní statistické firmy a v neposlední řadě i Agrární komora ČR a Asociace soukromých zemědělců.

Evropská komise na základě dat FADN každoročně vypracovává zprávu o stavu zemědělství EU, která umožňuje vyhodnocení dopadů společné zemědělské politiky. Data FADN jsou dále v rámci EK a dalších evropských institucí využívána pro simulaci scénářů navrhovaných politik, mikroekonomické analýzy a modelování ekonomického vývoje zemědělství.

V České republice byla síť testovacích podniků FADN budována již od roku 1994. V rámci testovací sítě FADN prováděl tehdejší Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky výběrová šetření hospodářských subjektů v zeměděl-

CLS snem.indd 22 10/9/12 9:55 AM

ství. V roce 2003 pak došlo z rozhodnutí ministra zemědělství k založení Kontaktního pracoviště FADN ČR. Od roku 2004 jsou každoročně podniková data zasílána do databáze Generálního ředitelství EK pro zemědělství a rozvoj venkova.

Údaje z databáze FADN jsou intenzivně využívány k mnoha účelům v EK i na národní úrovni. Kromě pravidelných výstupů (Zprávy o stavu zemědělství ČR, tematické úkoly) jsou prakticky nepřetržitě využívány Ministerstvem zemědělství pro řešení aktuálních problémů, analýz a prognóz zemědělské politiky. V nedávné minulosti bylo dat FADN využito například při hodnocení dopadů zastropování přímých plateb na podnik, nové vymezení LFA, dále pro účely analýzy možností efektivního režimu zvláštních podpor pro kategorie mléčný a masný skot, hodnocení Programu rozvoje venkova, k identifikaci faktorů ovlivňujících vývoj cen zemědělské půdy v ČR, nebo pro analýzu ekonomiky ekologických zemědělců. FADN dále poskytuje významné vstupy pro zemědělské statistiky ČSÚ. Podstatnou oblast využití dat FADN tvoří výzkumné projekty nejen ÚZEI, ale i dalších institucí, např. vysokých škol. Informace FADN jsou určeny i přímo pro zemědělce, zemědělské poradce a další odbornou veřejnost.

Jedním z významných úkolů pracoviště FADN je správa veřejné databáze, která umožňuje bezplatný přístup k výsledkům zemědělské účetní datové sítě široké zemědělské veřejnosti. Databáze FADN je členěna na moduly přizpůsobené pro využití odbornou zemědělskou veřejností, odborníky z oblasti zemědělské ekonomiky a zástupcům zemědělských podniků. Databáze umožňuje generování předem nastavených, či individuálně vytvořených datových výstupů. Mezi hlavní tematické okruhy těchto výstupů patří půdní fond, pracovníci, produkce rostlinné výroby, produkce živočišné výroby, ostatní produkce, náklady, majetek, závazky, dotace a hospodářský výsledek. Samozřejmostí je možnost zobrazení vybraných ukazatelů v delší časové řadě. Pro přímý přístup zástupců zemědělských podniků, které jsou zahrnuty v šetření FADN, je určen modul Farmer. Pro zemědělské podniky zapojené do šetření FADN představuje tato databáze cenný zdroj informací využitelných pro efektivní řízení zemědělského podniku. Prostřednictvím tohoto režimu databáze mají uživatelé k dispozici veškeré údaje získané tazatelem v rámci šetření FADN. Respondenti tak mají možnost zpětné kontroly správnosti dat za svůj zemědělský podnik. Modul Farmer dále obsahuje systém, který umožňuje porovnat výsledky příslušného zemědělského podniku s výsledky skupiny jiných podniků. Tento systém automaticky vygeneruje množinu srovnatelných farem stejné specializace a ekonomické velikosti, se kterou jsou následně data podniku komparována. Další možností je zvolení skupiny podniků pro srovnávání na základě vlastních kritérií. Farmář tak dle svých požadavků může porovnávat své ekonomické výsledky a další ukazatele např. s podniky hospodařícími ve stejném regionu, výrobní oblasti, či výškové zóně. Do budoucna je dále plánováno rozšířit srovnávací systém o výsledky za všechny členské států EU. Bude tedy možné porovnávat výsledky konkrétního zemědělského podniku s výsledky podobných podniků napříč EU.

Databáze FADN má velký potenciál a může sloužit jako užitečný nástroj pro řízení zemědělských podniků a pro poradenské služby. Více informací o zemědělské účetní datové síti včetně instrukcí pro vstup do veřejné databáze FADN naleznete na webových stránkách www.fadn.cz.

Kontakt

Ing. Josef Hanibal

náměstek ředitele ÚZEI, vedoucí Kontaktního pracoviště FADN, e-mail: hanibal.josef@uzei.cz, tel.: 222 725 545

CLS snem.indd 23 10/9/12 9:55 AM

EKONOMICKÉ ŠETŘENÍ SVOL

Ing. Petr Jelínek
Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů

Společenské změny po r. 1989 se projevily výrazně i ve vlastnictví lesů, způsobu hospodaření v nich a nakládání s nimi. Zákonnými změnami bylo obnoveno soukromé i obecní vlastnictví lesů. Zavedené způsoby hospodaření však fungovaly dále až do období transformace státních lesů v roce 1992 a vzniku LČR s.p. Postupně však byly již v roce 1991 a dalších letech vydávány zpět svým předchozím vlastníkům poměrně značné výměry lesů soukromých a obecních. Výměry navracených majetků byly velmi rozdílné, prakticky od několika arů až po tisíce hektarů. Stejně rozdílný byl i způsob, s jakým přistupovali k obhospodařování svých majetků noví, nebo spíše staronoví vlastníci. Restituční zákony, na základě kterých byly tyto lesy vraceny, nevytvářely nové vlastníky, pouze napravovaly bezpráví, které se majitelům lesů po roce 1948 stalo. Monopol tehdejších státních lesů tedy padl, a s ním přestala být využívána do tehdejší doby jednotná metodika účetních, řídících, organizačních i pracovních postupů. To na jedné straně přineslo značnou volnost v rozhodování o tom, jakou organizační strukturu si nový majitel zvolí, a mnozí z tehdejších lesních správců byli touto volností zprvu nadšeni, teprve později přicházelo poznání, že i pro řízení nestátních majetků je třeba mít dostatek podkladů pro řízení a rozhodování, i pevná pravidla, včetně pravidel účetních. Neexistovala však již jednotná celostátní metodika a vytvořit tuto metodiku, zpracovanou na nové podmínky, neumožňovaly velké rozdíly ve velikostech majetku i druhu vlastnictví. Co je vhodné pro majetek do několika desítek hektarů, není už funkční pro majetky s výměrami nad 1.000 ha a naopak. U malých majetků má vlastník zpravidla bezprostřední přehled o hospodaření ve svém lese, ví o každé částce, kterou vynaloží i o všech příjmech, které přijme. U majetků větších, kdy k jejich správě je vytvořena zpravidla nějaká organizace však již tento přímý přehled o nákladech a výnosech není možný a mnozí z vlastníků, zejména obecních a městských volali po možnosti srovnání výsledků hospodaření svého majetku s majetky hospodařícími v podobných podmínkách.

Začátky ekonomických šetření v rámci SVOL

I když se činnost SVOL po svém vzniku v roce 1992 soustředila především na průběh navracení majetků, novelizaci příslušných zákonů a tvorbu zákonů o lesích a myslivosti, přesto i zde sílila potřeba porovnání výsledků hospodaření svých členů a to zejména jako potřebný argument pro zřizovatele i pro ověření toho, zda je hospodaření na dobré úrovni. První ekonomická šetření byla tehdy prováděna již v letech 1994–1995, po několika letech, konkrétně v roce 2000 proběhlo další ekonomické šetření, které opět prováděl doc. Bluďovský. Žádostí o poskytnutí svých ekonomických výsledků byli osloveni všichni členové s rozlohou majetku nad 200 ha, tedy zhruba 200 majetků, ne všichni členové však byli ochotni se o svá data podělit, ne všichni si mohli v rámci svých povinností vyčlenit na vyplnění dotazníku potřebný čas, výsledkem byla asi 35 % návratnost dotazníků. Prvním problémem však bylo zejména, jaká data shromažďovat, čeho se má šetření týkat, které údaje jsou pro porovnání hospodaření podstatné a lze je relativně snadno získat a kdy již jde o přílišný detail. Velký vliv měla i již zmíněná chybějící jednotná metodika a velikostní rozrůzněnost majetků a s tím spojená značná rozdílnost organizačních struktur jednotlivých majetků. Právě rozličné způsoby účtování nákladů a výnosů u různě velkých majetků vedly k tomu, že do šetření byly zahrnovány až majetky o výměře nad 200–300 ha, u kterých již bývají účetní postupy podrobnější, umožňující rozlišení na požadované jednotlivé činnosti. Po zpracování dat pak byly výsledky rozesílány těm členům, kteří se šetření zúčastnili, k dispozici byly samozřejmě i pro členy republikového vedení SVOL. Šetření konané v roce 2000 doc. Bluďovským bylo pak na řadu let poslední.

Obnovení ekonomického šetření SVOL

Sílící tlak vlastníků, zastupitelstev obcí a měst na výnos z lesního majetku vedl pak po několika letech opět k tomu, že ekonomické šetření mezi členy SVOL bylo v roce 2007 na základě rozhodnutí republikového výboru SVOL obnoveno. Před tímto rozhodnutím byla posuzována nejen potřebnost tohoto šetření, ale zejména jeho rozsah i způsob získávání údajů, i potřebný počet respondentů.

CLS snem.indd 24 10/9/12 9:55 AM

Bylo rozhodnuto o tom, že se šetření bude konat na základě naprosté dobrovolnosti (SVOL rozhodně nemá a ani nechce mít pravomoci státních institucí, aby mohl údaje jakkoli vymáhat) i s vědomím toho, že při takto získaných odpovědích nebude složení respondentů striktně vyhovovat požadavkům statistických metod. Cílem šetření bylo získat průměrné údaje o hospodaření členů SVOL, připravit možnost jednotlivým členům porovnat si své hospodářské výsledky se získanými údaji, využít údaje pro komunikaci členů SVOL se zřizovateli a samozřejmě i pro potřeby výkonného výboru SVOL pro nejrůznější jednání se státními orgány, úřady a institucemi. Rozsah šetření byl upraven na základě diskuze v rámci sdružení i podle rozsahu šetření z dřívějších let tak, aby požadované údaje byl možno relativně snadno získat z pravidelně vyhotovovaných statistických výkazů, případně dalších dostupných podkladů (LHP, zřizovací listiny apod.).

Způsob provádění vlastního průzkumu

V dřívějších letech bylo využíváno k rozesílání dotazníků i k vracení výsledků zejména doručování klasickou poštou. V roce 2007, kdy bylo šetření obnoveno, se jako komunikační cesta jednoznačně nabízel internet a e-mailová pošta. Oslovovány byly opět majetky s výměrou nad 300 ha, důvody pro tuto hranici byly stále stejné. Menší majetky jsou zpravidla spravovány přímo, bez podrobnějšího členění nákladů a výnosů, zpravidla stačí evidované náklady a výnosy jako celek, důležitý je samozřejmě vždy výsledek ke konci roku.

K oslovení byla tedy použita e-mailová pošta, přesto v každém ročníku minimálně 10 % odpovědí stále přicházelo a přichází poštou klasickou. Od spojení e-mailem jsme si slibovali zrychlení a zjednodušení získávání dotazníků, nicméně i přesto, že pro odeslání dopisu, dotazníku, či sdělení stačí jen „několikrát kliknout myší“, výsledek návratnosti se příliš od dřívějších šetření nezměnil. Návratnost je stále kolem 30 % z rozeslaných dotazníků a základem úspěchu je opakovaný a připomínaný blížící se termín k zaslání dotazníku.

Data jsou po prvotní kontrole dále pořizována do souhrnných tabulek vypracovaných v programu Office Excel, vyhodnocována, v případě zjevně chybných údajů, či údajů silně se vymykajících běžným hodnotám pak telefonicky konzultována a posléze zpracována do výsledných tabulek. Tyto výsledky jsou pak rozesílány e-mailem (klasickou poštou) zpět respondentům.

Podrobnější členění dat

V prvních letech bylo záměrem zpracovatele vyhodnocovat údaje např. podle dvou nebo tří kategorií nadmořské výšky, případně podle regionů, či skupin pěstebních lesnických oblastí, nicméně tato snaha ztroskotala na poměrně malém počtu členů SVOL (569 v celé ČR) a z toho vyplývajících malých statistických souborech v jednotlivých kategoriích. Data by nebyla statisticky průkazná. V prvních třech ročnících byla data alespoň vyhodnocena podle zastoupení SM. Údaje jednotlivých majetků byly rozčleněny do dvou souborů, a to na majetky s podílem SM do 50 a nad 50 %. Vycházeli jsme z obecně vyššího zájmu dřevozpracovatelů o smrkové sortimenty i z jejich vyšších cen na trhu s předpokladem, že se tyto faktory musí projevit i na výsledcích hospodaření majetků s vyšším podílem smrku ve vlastněných porostech. Přes desítky let proklamované možné využití všech dřevin, přes rozšíření štěpkových a jiných technologií i přes negativní kampaně proti pěstování SM ze strany ochrany přírody zůstává nadále smrkové dříví naší hlavní dřevinou, zdrojem zisku všech majetků a jistotou v odbytu i zpeněžení dříví. Podle výsledků šetření se tato úvaha logicky projevila zejména v hodnotách zpeněžení dříví a výsledku hospodaření, případně přínosu pro vlastníka. U majetků s podílem SM nad 50 % byly tyto hodnoty vyšší v řádu procent, nejvýš však do 10 %. Tento malý rozdíl byl dán poměrně velkým počtem majetků, kde se zastoupení SM pohybovalo mezi 35 a 65 %. U jednotlivých majetků s výrazně nižším i vyšším podílem SM byly dosahovány významně větší rozdíly. U zpeněžení dříví se navíc poměrně významně měnily hodnoty i meziročně, podstatný vliv zde má určitě vývoj a poměr cen jednotlivých sortimentů a dřevin mezi sledovanými obdobími.

Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství ČR MZe

Rozhodně nejvíce sledovaným a diskutovaným údajem celého šetření je ekonomický výsledek hospodaření soukromých a obecních majetků a jeho porovnání s výsledky ostatních lesnických subjektů. Ve zprávě o stavu lesa MZe jsou tyto hodnoty uváděny jako zisk před zdaněním a to v kategoriích lesů státních, obecních a soukromých. Údaje zde uváděné se nejen poměrně významně liší od údajů získaných v našem šetření, zde lze hledat příčinu v sestavení statistického souboru, ale zejména je nutno si pro správné vyhodnocení

CLS snem.indd 25 10/9/12 9:55 AM

těchto dat uvědomit to, jak obecní a soukromé lesy fungují a komu by měly přinášet a přináší zisk. Větší lesní majetky a to jak obecní, tak i soukromé jsou dnes většinou spravovány formou společností, založených právě pro jejich správu a to vlastníkem, tedy obcí, či soukromníkem a to formou různých zpravidla obchodních společností (s.r.o., a.s.,) 100 % ovládaných zřizovatelem. Tyto společnosti pak ale lesní porosty přímo nevlastní, mají je od vlastníka pronajaty a platí za ně nájem, který je pro danou společnost nákladem. Vytvoří-li tedy tato společnost v závěru roku zisk, je to již zisk po odečtení nájemného formou uznatelných nákladů. Další možností pro vlastníka, jak si zvýšit příjem ze svého lesa je nařídit své společnosti odvod ze zisku. Zjišťujeme-li tedy ekonomická data v rámci průzkumu a chceme-li porovnávat porovnatelné, nemůže být za zisk obecních a soukromých lesů vykazován zisk společnosti z její účetní uzávěrky, ale musí to být tento zisk spolu s předepsaným nájemným, případně s odvodem zisku. Jedná se tedy o zisk, nebo přínos pro vlastníka, protože i zisk této společnosti je ve svém důsledku majetkem vlastníka lesa. Jestliže se tedy ve zprávě o stavu lesa MZe za rok 2010 uvádí průměrný zisk včetně příspěvků na hospodaření ve výši 2.021 Kč/ha, a z toho u LČR 2.211 Kč/ha, u obecních lesů 1.051 Kč/ha a u soukromých lesů pak 1.974 Kč/ha jde pak právě u nestátních lesů o použití zisku bez uvedeného nájmu za lesní pozemky, který dosud LČR neplatí, zisk LČR je tedy o tuto částku nadhodnocen. Podle našeho šetření vytvořily obecní a soukromé lesy v témže roce finanční přínos vlastníkovi, tedy hodnotu odpovídající zisku LČR ve výši 2.535 Kč/ha. Pro zvýšení objektivity by zase na druhé straně měla být pro toto porovnání brána hodnota zisku (přínosu pro vlastníka) bez příspěvků na hospodaření a dotací, protože dotační podmínky jsou pro tyto dvě skupiny vlastníků (správců) odlišné. I tak by porovnání nebylo úplně objektivní právě pro výše zmiňované odlišnosti druhu správy, velikosti majetku, způsobu obhospodařování, rozsahu povinností a dalších vlivů. Je nutno vzít na vědomí, že doba jednotné metodiky a postupů při hospodaření v našich lesích skončila prakticky rokem 1989 a dnešní vlastnické vztahy jednoznačné porovnání neumožňují.

Dotační politika státu

Jeden údaj získaný z našeho průzkumu však přesto zobecnit jde, alespoň jeho trend, vývoj v čase. Je jím průměrný příspěvek na hospodaření v lesích poskytovaný do roku 2005 z prostředků státního rozpočtu, poté z rozpočtů krajských. Zde je možné vysledovat jednoznačně klesající tendenci. Jestliže v roce 2000, podle průzkumu doc. Bluďovského byl průměrný příspěvek na hospodaření 615 Kč/ha, je to v roce 2011 již jen 369 Kč/ha. Jinými slovy za 12 let klesl příspěvek na hospodaření v lesích na pouhých 60 % příspěvku z roku 2000. Příčinou je jednoznačně rezignace státu na jednotné předpisy upravující vyplácení těchto příspěvků, převod finančních prostředků na příspěvky na hospodaření v lesích do rozpočtu krajů a ponechání těchto příspěvků na libovůli krajských úřadů. Řešením by samozřejmě bylo jejich opětovné navrácení pod křídla státního rozpočtu, pokud by se ovšem při dnešních úsporných opatřeních v něm našly vůbec nějaké peníze na jejich vyplácení. Tristní situace při vyplácení příspěvku na hospodaření v lesích se jeví pro vlastníky lesů ještě dramatičtěji při srovnání se situací v zemědělství, kde jen základní platba SAPS vyplácená na každý hektar zemědělské půdy dosáhla v roce 2010 již 4.061 Kč/ha a ještě se až do roku 2013 dále navyšuje. Řešením, které se sice jeví dnes poněkud nereálné, ale při všech nárocích a požadavcích, které jsou na vlastníky lesů kladeny, by bylo přinejmenším adekvátní a spravedlivé, je zavedení obdobné platby, jakou je platba SAPS pro zemědělce, i pro vlastníky lesů. Současné příspěvky na hospodaření s poměrně vysokými nároky na jejich administraci by pak bylo možné zrušit a novou platbou kompenzovat vlastníkům lesů omezení vyplývající pro ně jednak z velmi tvrdého lesního zákona, ale i ze stále rostoucích požadavků orgánů ochrany přírody. Logickým argumentem pro tyto příspěvky je pak i to, že každý les poskytuje celou řadu tzv. ostatních funkcí (vodohospodářskou, půdoochrannou, zdroje vody, funkce zdravotní, rekreační atd.), kdy je jejich zachování vynucováno celou řadou zákonů a omezení, která je vlastník lesa povinen strpět (PHO, ochranné lesy na svazích, NP, CHKO), platba na hektar plochy by pak byla vhodnou formou náhrady za tato omezení, jednoduchou a lehce kontrolovatelnou.

Závěrem několik čísel

Ekonomické šetření SVOL má za sebou již pátý ročník, lze již tedy sledovat vývoj některých hodnot během tohoto období. I když „náhodným výběrem" respondentů nesplňuje plně kritéria statistiků, přesto jsou tyto údaje pro členy SVOL cenným údajem při jejich rozhodování a řízení svých, nebo pronajatých majetků.

CLS snem.indd 26 10/9/12 9:55 AM

Základní údaje z výsledků šetření z let 2007–2011:

Obecné údaje o SVOL	**T.J.**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
Plocha lesů – členů SVOL	ha	345.876	352.123	356.816	360.376	371.087
Počet členů SVOL	členů	527	531	530	533	569
Průměrná výměra na 1 člena	ha/člena	656	663	673	677	652
Výsledky ekonomického šetření						
Výměra lesa – účastníci šetření	ha	134.908	128.389	155.870	103.522	119.246
Průměrná těžba za rok	m^3/ha	6.60	7.04	7.42	7.40	7.38
Náklady PČ	Kč/ha	1.224	1.501	1.519	1.401	1.502
Náklady na těžbu dříví	Kč/m^3	156	137	193	133	144
Náklady na přibližování dříví	Kč/m^3	172	171	173	175	174
Dotace KÚ	Kč/ha	466	447	404	349	369
Hospodářský výsledek (před zdaněním) – HV	Kč/ha	1.616	1.272	783	1.436	2.003
Celkový výnos pro vlastníka – HV, nájemné,	Kč/ha	3.135	2.324	2.152	2.535	3.405

Kontakt
Ing. Jelínek Petr
odborný poradce SVOL, jelinek.petr@klikni.cz

CLS snem.indd 27 10/9/12 9:55 AM

SBĚR A ANALÝZA DAT PRO TVORBU KONCEPCE RESORTNÍ DOTAČNÍ POLITIKY Z PROGRAMU ROZVOJE VENKOVA NA LÉTA 2014–2020

Martin Polívka, Dis.
ÚHÚL Brandýs nad Labem

Na podzim roku 2011 začalo Ministerstvo zemědělství ČR intenzivně pracovat na přípravě koncepčních dokumentů v souvislosti s novým programovým obdobím Programu rozvoje venkova (PRV). Základní směr nového programového období udává dokument „Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova". Přípravy koncepčních dokumentů si vyžádaly analýzy stávajících informačních zdrojů a doplnění o některé nové analýzy dat lesních hospodářských plánů a osnov (LHP/O), dat oblastních plánů rozvoje lesů (OPRL), včetně informačního průzkumu u vzorku potenciálních žadatelů podpor z PRV.

V první polovině letošního roku vznikly dokumenty jako je „ANALÝZA PROBLÉMOVÝCH TÉMAT V RÁMCI PRIORITY LESNICTVÍ", na ní navazovalo zpracování „INTERVENČNÍ LOGIKY PS LESY" a rozpracování podkladů do „Fischí pro lesnická opatření". Již při počáteční tvorbě koncepčních dokumentů pracovní skupina pro oblast lesnictví pro nový PRV v rámci společné zemědělské politiky EU po roce 2013 narážela na absenci řady informací spojených s lesnictvím, které nejsou obsaženy v souhrnných dokumentech ve zprávách o stavu lesa a lesního hospodářství ČR v jednotlivých letech, nejsou součástí statistických zjišťování a nejsou obsaženy ani v datech LHP/O a OPRL, ani nejsou obsaženy v datech z inventarizací lesů. Jednalo se o informace, které vypovídají o stavu a záměrech lesních podniků.

Pracovní skupina pro oblast lesnictví došla k závěru, že by bylo dobré takové informace, které by ilustrovaly současný stav a potenciál cílových žadatelů, kterými jsou především soukromí vlastníci lesů a osoby hospodařící v lesích na majetcích soukromých vlastníků lesů, získat, aby bylo možné předpokládané směry vývoje potvrdit a usměrňovat finančními motivačními nástroji. Pracovníci ÚHÚL připravili základní verzi dotazníku, která byla následně ještě pracovníky Mze upravena a bylo požádáno Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů (SVOL), aby provedlo mezi svými členy dotazníkové šetření. Zástupce SVOL v pracovní skupině vlastní šetření zrealizoval a vybrané dotazníky následně po dohodě předal ke zpracování pracovníkům ÚHÚL. Výsledky zpracování dotazníkového šetření jsou předmětem závěrečné zprávy pro MZe.

V dotazníku byly formulovány otázky do šestnácti tematických skupin. Jednalo se o tato témata:

1. Charakteristika subjektu	9. Pásma ochrany vodních zdrojů
2. Velikost podniku	10. Genofond
3. Lesnická technika	11. Lesní pedagogika
4. Technické vybavení provozoven	12. Neproduktivní investice
5. Lesnická infrastruktura	13. Brownfields
6. Retenční nádrže	14. Dopady volného vstupu do lesa
7. Opatření na zemědělské a ostatní půdě (ne na PUPFL)	15. MAS, spolupráce, sdružování
8. Zachování hospodářského souboru a MZD	16. Cestovní ruch

Vlastní dotazníkový průzkum proběhl v rámci členské základy Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů v ČR (SVOL). SVOL je dobrovolnou organizací s celorepublikovou působností, která sdružuje vlastníky a správce nestátních lesních majetků. Obce a lesní družstva obcí jsou ve SVOL organizovány přímo, a to v komoře obecních lesů. Soukromí vlastníci se podílejí na činnosti SVOL prostřednictvím komory soukromých lesů – samostatné právnické osoby, která je kolektivním členem SVOL. Ke dni 31.12.2010 bylo v devíti regionálních organizacích SVOL organizováno 569 přímých členů (1.205 vlastníků lesů) s celkovou výměrou 371.087 ha lesa.

CLS snem.indd 28 10/9/12 9:55 AM

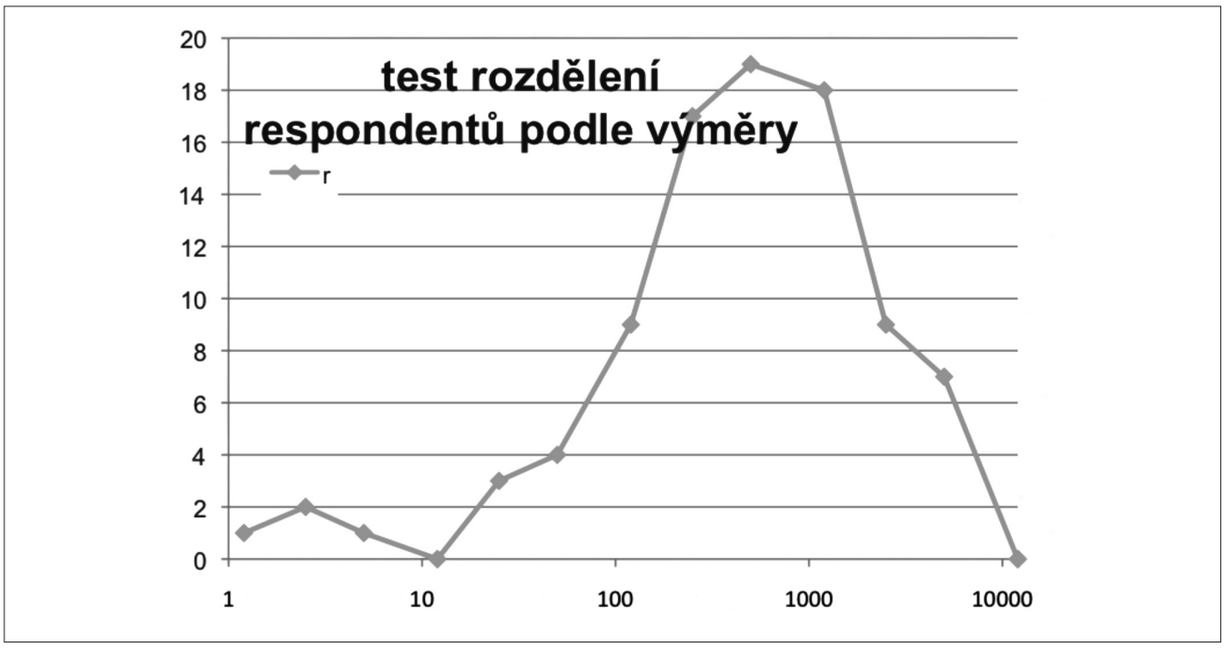

GRAF 1

Z oslovených členů odpovědělo a dotazník zaslalo 90 respondentů. Vzorek reprezentuje vlastníky nestátních lesů o celkové výměře 137.746 ha. Vzorek představuje 38% z celkové plochy nestátních lesů, kteří jsou členy SVOL. Pro úplnost je nutné připomenout, že celková plocha lesů v ČR činí 2.594.938 ha. Z toho je cca 40% lesů je v soukromém a obecním vlastnictví, kteří hospodaří v lesích na ploše cca 1.036.000 ha. V rámci komplexního pohledu považujeme za nutné ke stávajícímu nestátnímu vlastnictví přičíst i potenciální restituce církevního majetku, které by se měli dotknout cca 150.000 ha lesů. O charakteristice respondentů vypovídá graf 1, tabulka 1.

Pro další hodnocení bylo přistoupeno k vytvoření 12 skupin, které reprezentují respondenty podle velikosti obhospodařovaného majetku. Na základě četnosti respondentů v jednotlivých skupinách lze vyslovit názor, že jiní respondenti SVOL reprezentující početněji zastoupenou skupinu by odpovídali velice podobně.

TABULKA 1: Charakteristika skupin respondentů.

ln10	interval	resp	%	výměra od do		skupina	
0,079181	1,2	1	1,12	1,2	2,5	1	1,73
0,39794	2,5	2	2,25	2,5	5	2	3,54
0,69897	5	1	1,12	5	12	3	7,75
1,079181	12	0	0,00	12	25	4	17,32
1,39794	25	3	3,37	25	50	5	35,36
1,69897	50	4	4,49	50	120	6	77,46
2,079181	120	9	10,11	120	250	7	173,21
2,39794	250	17	19,10	250	500	8	353,55
2,69897	500	19	21,35	500	1200	9	774,60
3,079181	1200	18	20,22	1200	2500	10	1732,05
3,39794	2500	9	10,11	2500	5000	11	3535,53
3,69897	5000	7	7,87	5000	12000	12	7745,97
4,079181	12000	0	0,00				
medián	693	10					

Rozsah zjišťovaných skutečností byl poměrně tematicky široký. Proto jsem pro téma Lesnického sněmu vybral pouze některá témata, která se v PRV na příští programové období objeví nebo jsou svým zjištěním zajímavá a lesnická veřejnost by se o nich měla dozvědět. Volba padla na téma vztahující se k velikosti podniku, technickému vybavení provozoven, lesnické infrastruktury, retenčních nádrží, zachování hospodářského souboru a MZD, dopadů volného vstupu do lesa a lesní pedagogiky.

CLS snem.indd 29 10/9/12 9:55 AM

Velikost podniku a technické vybavení provozoven

Dotazník ukázal, že nestátní lesní majetky jsou obhospodařovány převážně mikropodniky a malými podniky. Z 90 dotázaných se k mikropodniku zařadilo 49, do kategorie malých podniků se zařadilo 35 respondentů a pouze 6 dotázaných naplnilo kritéria pro střední podnik. Výsledek by mohl budit dojem, že stávající opatření PRV I.I.2.2 Technické vybavení provozoven bylo nastaveno správně, pokud žadatelem mohl být pouze mikropodnik. Ovšem realita byla jiná. Ukázalo se, že mikropodniky mají pouze omezený potenciál pro růst a vytváření nových pracovních mít. Bohužel vymezení cílové skupiny žadatelů bylo definováno předpisem EU a v průběhu programového období nedošlo k žádnému posunu. Zájem o podopatření nebyl velký a alokovanou částku se každoročně nedařilo vyčerpat. K 31.5.2012 bylo v rámci podopatření podáno 228 projektů. Z nich SZIF schválil 156 projektů v celkové výši podpory 190.221.985,-Kč. Pro letošní 17. kolo zbývá finanční alokace ve výši cca 180.000.000,- Kč. Nepříznivý stav lze do určité míry v budoucnu ovlivnit, pokud budou do obdobného podopatření v rámci příštího programového období vpuštěny alespoň malé podniky.

Technickému vybavení provozoven se věnovala celá samostatná tematická část. Z 90 dotázaných na otázku, zda je součástí lesního podniku také nějaký typ provozovny, odpovědělo 83 respondentů. 47 dotázaných odpovědělo, že vedle své hlavní činnosti obhospodařování lesů nemají žádný typ provozovny. 36 dotázaných odpovědělo, že součástí jejich lesních podniků je i nějaký typ provozovny. Výsledky dotazníku ukázaly, že nejčastěji se lesní podniky zabývají školkařskou výrobou. Z 36 lesních podniků jich má školkařskou výrobu 23. Časté je i energetické zpracování biomasy – výroba palivového dřeva, kdy tyto aktivity provozují lesní podniky, které hospodaří i řádově na stovkách ha, aktivitou se zabývá 19 z 36 lesních podniků. Naopak dřevařská výroba, kterou se zabývá 12 z 36 lesních podniků, zůstává výsadou velkých vlastníků lesů, kteří obhospodařují lesní majetky o velikosti několik tisíc ha. Poměrně málo rozvinuté je stále ještě energetické zpracování biomasy – výroba štěpky + pelet + briket, kdy se touto výrobou zabývá pouze 6 ze 36 lesních podniků. Výroba tepla a elektrické energie je úplně na okraji zájmu respondentů. Zajímavou kategorií zůstává jiný typ provozovny, který provozují 3 z 36 lesních podniků, kde respondenti uvedli provozování ubytovny, truhlářské dílny, plantáže vánočních stromků a zpracovnu zvěřiny. Z výsledků lze vyvodit, že diverzifikace činností lesních podniků je na minimální úrovni, pokud nějaké aktivity podniky provozují, omezují se převážně na přidanou hodnotu vlastním surovinám a prakticky zůstávají v oblasti lesnictví a v oblastech, které na ně přímo navazují. K tématu náleží i poslední sledovaná oblast, kdy jsme se dotazovali na případný zájem o diverzifikaci směrem k cestovnímu ruchu. Zájem o danou oblast podpory projevilo 28 respondentů což činní 32% dotázaných, kteří odpověděli.

Lesnická infrastruktura

Velká pozornost byla věnována i lesnické infrastruktuře, kterou jsme rozdělili do třech částí. První se zaměřila výhradně na lesní dopravní síť (LDS). Druhá se věnovala technické infrastruktuře ovlivňující vodní režim v lesích. Do samostatné třetí části byly zahrnuty retenční nádrže.

Na otázku vztahující se k LDS odpovědělo 78 respondentů, 12 respondentů na otázku neodpovědělo. 16 dotázaných se v příštím programovém období nechystá provádět žádné opravy, rekonstrukce nebo výstavbu nových lesních cest. 62 dotázaných plánuje na příští programové období opravy, rekonstrukce nebo výstavbu nových lesních cest. Z analýzy vyplynul také současný stav LDS na lesních majetcích, které se průzkumu zúčastnili. Lesní cesty 1L tvoří 768 km, lesní cesty 2L tvoří 1452 km a lesní cesty typu 3L tvoří 1903 km. Analýza poskytla odpověď na objem oprav chystaných oprav a rekonstrukcí LDS u nestátních vlastníků lesů. V rámci navazujícího programového období by měly být provedeny celkové opravy a rekonstrukce u zkoumaného vzorku žadatelů v rozsahu u lesních cest 1L 256 km, u lesních cest 2L 521 km a u lesních cest 3L 698 km. Analýza poskytla také odpověď na objem výstavby nových lesních cest. V rámci navazujícího programového období by měly být postaveny u zkoumaného vzorku žadatelů v rozsahu lesních cest 1L 15 km, lesních cest 2L 84 km a lesních cest 3L 120 km.

Pro komplexnější pohled je nutné uvést i informace, které nám poskytl LČR, s.p. a VLS, s.p. Současný rozsah LDS u LČR, s.p. činní: lesní cesty 1L 7.700 km, lesní cesty 2L 13.300 km, lesní cesty 3L 16.000 km. Současný stav u VLS v LDS je: lesní cesty 1L 257 km, lesní cesty 2L 493 km, lesní cesty 3L 527 km. LČR, s.p. plánuje celkové opravy a rekonstrukce v příštím programovém období v rozsahu 1L 900 km, 2L 2.500 km, 3L 3.500 km. VLS, s.p. plánuje celkové opravy a rekonstrukce v příštím programovém období v rozsahu 1L 95 km, 2L 145 km, 3L 115 km. LČR, s.p. plánuje výstavbu nových lesních cest v příštím programovém období v rozsahu 1L 40 km a 2L 200 km, 3L neuvádí. VLS, s.p. plánuje výstavbu nových lesních cest v příštím programovém období v rozsahu 1L 25 km, 2L 35 km, 3L 30 km. Pokud se k definovanému množství přidá objem oprav a výstavby u lesů v majetku státu, přibližujeme se k odhadu, který zpracovali v rámci úkolu pro MZe specialisté ÚHÚL.

CLS snem.indd 30 10/9/12 9:55 AM

Další část dotazu směřovala k lesnické infrastruktuře ovlivňující vodní režim v lesích. Na otázku odpovědělo 71 respondentů, 19 respondentů neodpovědělo. 46 dotázaných nechystá provádět na svých lesních majetcích žádné celkové opravy nebo rekonstrukce zařízení upravující vodní režim (meliorační síť, hrazení bystřin, poldry). 25 respondentů deklarovalo zájem v příštím programovém období celkové opravy nebo rekonstrukce zařízení upravující vodní režim provádět. V rámci uvedeného vzorku by měly být provedeny celkové opravy a rekonstrukce meliorační sítě v rámci 62 objektů o celkové délce 170 km v rámci ochráněného území na ploše 407 ha. Celkové opravy a rekonstrukce hrazení bystřin zahrnují 7 objektů o celkové délce 10 km v rámci ochráněného území na ploše 22 ha. Na vybudování poldru se vztahuje 1 objekt, který by měl řešit ochranu území na ploše cca 100 ha. Potřebu investic v již uvedené oblasti projevilo 19 ze 71 dotázaných respondentů. LČR, s.p. chystá celkové opravy a rekonstrukce meliorační sítě o celkové délce cca 400 km. Celkové opravy a rekonstrukce hrazení bystřin zahrnují 50 objektů o celkové délce 15 km. Na vybudování poldrů se vztahuje 10 projektů. VLS,s.p. chystá celkové opravy a rekonstrukce hrazení bystřin na 2 objektech o celkové délce 10 km v rámci ochráněného území o ploše cca 750 ha.

Retenční nádrže

Třetí sledovanou oblastí v rámci lesnické infrastruktury se staly retenční nádrže. Na otázku vztahující se k retenčním nádržím odpovědělo 80 respondentů. Potřebu investic do retenčních nádrží projevilo 27 dotázaných. Z dotazníku vyplynul potenciál pro vznik 26 retenčních nádrží o celkové ploše 17,5 ha. Aby nedošlo ke zkreslení představy o poptávce mezi respondenty, je nutné uvést, že dva respondenti uvedli potřebu zřídit po 5 retenčních nádržích. Větší zájem byl zaznamenán o drobné vodní plochy. Správně respondenti pochopili, že se jedná o vodní stavby, u kterých není primární protipovodňová funkce, ale mají plnit spíše funkci estetickou, rekreační, trvalého udržení vody v lesním prostředí případně jinou. Z dotazníku vyplynul potenciál pro vznik 38 drobných vodních ploch o celkové ploše 25 ha. Aby nedošlo ke zkreslení představy o poptávce mezi respondenty, je nutné uvést, že dva respondenti též uvedli záměr zřídit po 5 objektech drobných vodních ploch. Opět pro úplnost uvádíme také, jaké záměry mají LČR, s.p. a VLS, s.p. LČR s.p. uvádí záměr zřídit 50 retenčních nádrží o celkové ploše 25 ha a 50 drobných vodních ploch o celkové ploše 30 ha. VLS, s.p. uvádí záměr zřídit 5 retenčních nádrží o celkové ploše 4 ha a 8 drobných vodních ploch na celkové ploše 6 ha. Retenční nádrže by měly býti vnímány jako preventivní opatření a nikoliv jako investice do lesů. K otázce se vyjadřovali i LČR,s.p. a VLS, s.p. Dotazník potvrdil důležitost role obou státních podniků, kterou plní v případě preventivních opatření a budování infrastruktury ovlivňující vodní režim v lesích.

I ve stávajícím programovém období PRV vykazovalo opatření lesnické infrastruktury obrovský převis žádostí. Celkem bylo dosud podáno 1293 žádostí. SZIF vybral k realizaci 568 žádostí v celkové výši podpory 1 205 414 517,- Kč. Pro letošní 17. kolo zbývá finanční alokace ve výši cca 150 000 000,- Kč.

Zachování hospodářského souboru a MZD

Mezi lesnicko-environmentální témata patří meliorační a zpevňující dřeviny a zachování porostního typu vybraných hospodářských souborů. Na otázku zachování porostního typu vybraných hospodářských souborů odpovědělo 63 respondentů. 56 dotázaných definovalo o podporu zájem. V rámci šetření vyplynul z dotazníku i předpokládaný potenciál. V rámci území NATURA 2000 dosahuje potenciál zájmu velikosti 6495 ha. V ZCHÚ mimo území NATURA 2000 se jedná o plochu lesů o velikosti 1332 ha. Mimo území NATURA 2000 a zároveň i mimo území ZCHÚ by dotazovaní do opatření vstoupili s celkovou plochou porostů o velikosti 502 ha. Mezi potenciálními příjemci výrazně převažují lesní podniky, které hospodaří na více než 250 ha lesa. Zájem o opatření projevily také LČR, s.p., které odhadly svůj potenciál na 200.000 ha lesa v územích NATURA 2000. VLS, s.p. také projevil zájem o daný typ opatření a odhadl svůj potenciál na 90.000 ha lesních porostů na území NATURA 2000, 18.000 ha v ostatních ZCHÚ a 45.000 ha mimo území NATURA 2000 a ZCHÚ.

Na otázku vztahující se ke kompenzaci zvýšených nákladů na vyšší podíl MZD, než je vyžadováno legislativou, odpovědělo 84 respondentů. 68 dotázaných by v příštím programovém období opatření obdobného typu využilo. Kladně na obě otázky odpověděly oba státní podniky (LČR,s.p. a VLS, s.p.). Velikost potenciálu způsobilého pro dotaci zjišťoval ÚHÚL analýzou dat LHP/O z IDC v rámci funkčního úkolu pro MZe. Potenciál by představoval cca 330.000 ha.

Vzhledem ke stávající míře malého zájmu o podopatření stávajícího PRV II.2.2.1 zachování hospodářského souboru z předchozího produkčního cyklu a II.2.3.1 Zlepšení druhové skladby lesních porostů byly zjištěné výsledky překvapující. Dosud žadatelé podopatření II.2.2.1 poptávali na ploše cca 1.200 ha a podopatření II.2.2.3 na ploše cca 2.500 ha lesa. Praxe odhalila, že na nízkém zájmu se podepsala nízká výše podpory, která byla nevhodným způsobem zkalkulována, vysoká míra zatížení administrací žadatelů a způsoby provádění kontrol. Nicméně

CLS snem.indd 31 10/9/12 9:55 AM

výsledky ukazují, že má smysl v obdobném typu opatření pokračovat a podmínky žadatelům ulehčit, aby i žádání a čerpání prostředků na tato opatření byla pružná. V souvislosti s globálními klimatickými změnami, které probíhají a budou probíhat, lze považovat daná opatření za přínosná.

Dopady volného vstupu do lesa

S rostoucím tlakem veřejnosti na využívání lesů pro rekreační účely ovšem souvisí i téma dopadů volného vstupu do lesa. Otázky zaměřené přímo na zvýšené vynakládané náklady související s volným vstupem do lesů představovaly jakousi sondu do této doposud nepodchycované oblasti. Na otázku vztahující se k likvidaci odpadků odpovědělo 67 respondentů. Na likvidaci odpadků po návštěvnících lesů respondenti vynaloží ročně 3.179.443,- Kč. Tato částka je ročně vynaložena na ploše cca 113.749 ha. Průměrný roční náklad na ha činní 28,-Kč/ha. Na otázku vztahující se k opravám oplocenek odpovědělo 55 respondentů. Na opravu oplocení způsobených ze strany návštěvníků lesa respondenti vynaloží ročně 1.245.709,-Kč. Tato částka je ročně vynaložena na ploše cca 90.666 ha. Průměrný roční náklad na ha činní 14,-Kč/ha. Na otázku vztahující se k dalším nákladům spojených s veřejným užíváním lesů odpovědělo 33 respondentů. Další náklady vynakládané v nestátních lesích vynucené ze strany návštěvníků lesa respondenti vynaloží ročně 2.005.015,-Kč. Tato částka je ročně vynaložena na ploše cca 62.203 ha. Průměrný roční náklad na ha činní 32,-Kč/ha. V rámci specifika respondenti uvedli příklady těchto nákladů. Průzkum ukázal, že se problém dá částečně definovat i reálně kvantifikovat.

Lesní pedagogika

Mezi témata v oblasti neproduktivních investic jsme zařadili lesní pedagogiku. Zajímalo nás, zda nestátní subjekty vytvářejí podmínky pro lesní pedagogiku, zda ji používají jako nástroj komunikace s veřejností a zda využili příspěvek, který by jim částečně kompenzoval náklady na lesní pedagogiku. Na otázku vztahující se k lesní pedagogice odpovědělo 83 respondentů, 7 respondentů svoji odpověď neuvedlo. 38 z 83 dotázaných již nyní vytváří prostor pro výkon lesní pedagogiky. Na otázku spojenou s využíváním příspěvků na lesní pedagogiku odpovědělo 76 dotázaných. 44 ze 76 respondentů by příspěvek, který by částečně kompenzoval náklady na lesní pedagogiku, využilo. Lesní pedagogika představuje dobrý komunikační nástroj lesníků s veřejností. Pozitivním impulzem pro lesnickou veřejnost by mělo být, že poptávka ze strany veřejnosti po lesní pedagogice neustále stoupá. Praxe ovšem ukazuje i, jak vliv různých environmentálních proudů na veřejnost zesiluje. Regulované hospodaření v krajině staví na okraj a začíná být nezbytné pro celý resort zemědělství ukazovat veřejnosti, že tradiční hospodaření v krajině je pro rozvoj venkova žádoucí a správné. Nerovnováha mezi pilířem ekonomickým,sociálním a environmentálním může vést k další ztrátě pracovních příležitostí a výraznému zhoršení celé situaci na venkově.

Cílem dotazníkového šetření nebylo vyvozovat z výsledků průzkumu jednoznačné závěry. Dotazníkové šetření pomohlo částečně doplnit některé chybějící informace, které nejsou obsaženy v souhrnných dokumentech ve zprávách o stavu lesa a lesního hospodářství ČR v jednotlivých letech, nejsou součástí statistických zjišťování a nejsou obsaženy ani v datech oblastních plánů rozvoje lesů, lesních hospodářských plánů a osnov, ani nejsou obsaženy v datech z inventarizací lesů. Získané informace ilustrují současný stav a potenciál cílových žadatelů. V rámci některých tematických okruhů se podařilo získat i velice cenné informace, které mají vysokou váhu pro rozhodování. Členové pracovní skupiny průzkumem získali materiál, z kterého mohou vycházet při nastavování priorit tak, aby bylo možné předpokládané směry vývoje usměrňovat finančními motivačními nástroji. Kolegům ze SVOL, kteří se aktivně zúčastnili dotazníkového šetření, náleží dík celé pracovní skupiny a tak bych jim rád touto cestou poděkoval.

Kontakt

Martin Polívka DiS.

ÚHÚL Brandýs nad Labem, pobočka Hradec Králové, Veverkova 1335, 500 02 Hradec Králové, polivka.martin@uhul.cz

CLS snem.indd 32 10/9/12 9:55 AM

ROLE OPRL PŘI STANOVENÍ PRIORIT INVESTIC DO LESNICKÉ INFRASTRUKTURY NA PŘÍKLADU LESNÍCH CEST A KRITICKÝCH POVODÍ

Ing. Roman Bystrický
ÚHÚL Brandýs nad Labem

Úvod

Hospodářská politika České republiky i celé Evropy je zaměřena na konsum. Hlavním kritériem úspěchu je růst hrubého domácího produktu doprovázený neustálým zvyšováním spotřeby. Neomezený růst na Zemi s omezenými zdroji energií a surovin a s jasně limitovanými možnostmi prostředí však vedou k ničení životního prostředí a k celkovému zhoršovaní kvality života.

Průvodním jevem „ekonomiky růstu" je rychlé přesouvání výrobních kapacit kamkoliv, kde je to právě výhodné. Faktickým výsledkem tohoto procesu je, že národní ekonomika v klasickém slova smyslu přestala existovat. Významně se změnila také orientace ekonomiky – z tvorby trvalých hodnot na tvorbu co možná největšího zisku v co možná nejkratším čase.

Lesnictví se svou dlouhodobostí a s relativně nízkou mírou výnosnosti má v takovém prostředí problém. Ze své podstaty a ze zákonitostí přírody není schopno pružně reagovat na řadu výkyvů domácího i světového hospodářství. Takže pokud je ekonomika schopna zareagovat v řádu dnů nebo týdnů, lesnictví reaguje v řádu měsíců až let.

Často je opomíjen fakt, že lesnictví je jedno z odvětví, které si po roce 1989 zachovalo jakousi soběstačnost. Nedoceňují se sociální a environmentální funkce lesnictví – poskytovaní pracovních příležitostí v oblastech, kde jiné možnosti práce nejsou, dále zajišťování pitné vody, rekreace, či tvorba a využívání krajiny a mnoho jiných. Lesnictví se pak často jeví jako zanikající a nevýznamné odvětví.

Specifické podmínky lesního hospodářství je však možno vnímat jako výhodu a učinit z nich přednost. Na rozdíl od různých výroben totiž není možné lesy přestěhovat někam jinam, do jiné země. Není možné převézt půdu, na které naše lesy rostou. Nízký podíl na HDP země je jen nepochopením souvislostí a zamlčováním faktu, že lesní hospodářství je na začátku celé řady průmyslových odvětví, které dále využívají dřevní surovinu. A že tento podíl není vyšší, je jen otázkou metodiky výpočtu.

Situace směruje k tomu, že již v relativně blízké budoucnosti musí dojít ke změně základního paradigmatu současného hospodářství – přechod od „ekonomiky růstu" k „ekonomice zdrojů". Lesnictví má pro tento přechod velmi dobré podmínky, protože zajišťuje produkci domácí obnovitelné suroviny – dřeva, stará se o krajinu a umožňuje realizaci mnohých společenských potřeb.

Předkládaný příspěvek si, za použití dvou příkladů, klade za cíl představit dílo oblastních plánů rozvoje lesů (OPRL) jako užitečný nástroj pro cílené směřování dostupných podpor do lesního hospodářství. Těmito příklady jsou:

- výsledky hodnocení lesní dopravní sítě na základě dat OPRL – inventarizace lesní dopravní sítě a transportních segmentů a využití těchto podkladů pro zlepšení její kvality a hustoty v rámci ČR a
- výsledky hodnocení potenciálního povodňového nebezpečí v povodích IV. řádu, kde ohrožují lidská osídlení pod nimi především z hlediska povodňových rizik na základě dat OPRL, digitálního modelu terénu a dalších podkladů.

Zdroje informací pro ekonomiku zdrojů a jejich vývoj

Hlavním předpokladem pro úspěšnou realizaci výše uvedené změny paradigmatu je změna myšlení a změna pohledu na některé již tradiční pojmy, a to zejména u nás lesníků. K dispozici je množství dat o lese, krajině a jejich struktuře. Důležité je tyto informace nejen mít, ale zabývat se také jejich praktickým upotřebením. Je nutné formulovat závěry, které budou směřovat k získání nových zdrojů financovaní, ke kvantifikaci možných úspor nebo k vytvoření nových pracovních příležitostí na venkově.

CLS snem.indd 33 10/9/12 9:55 AM

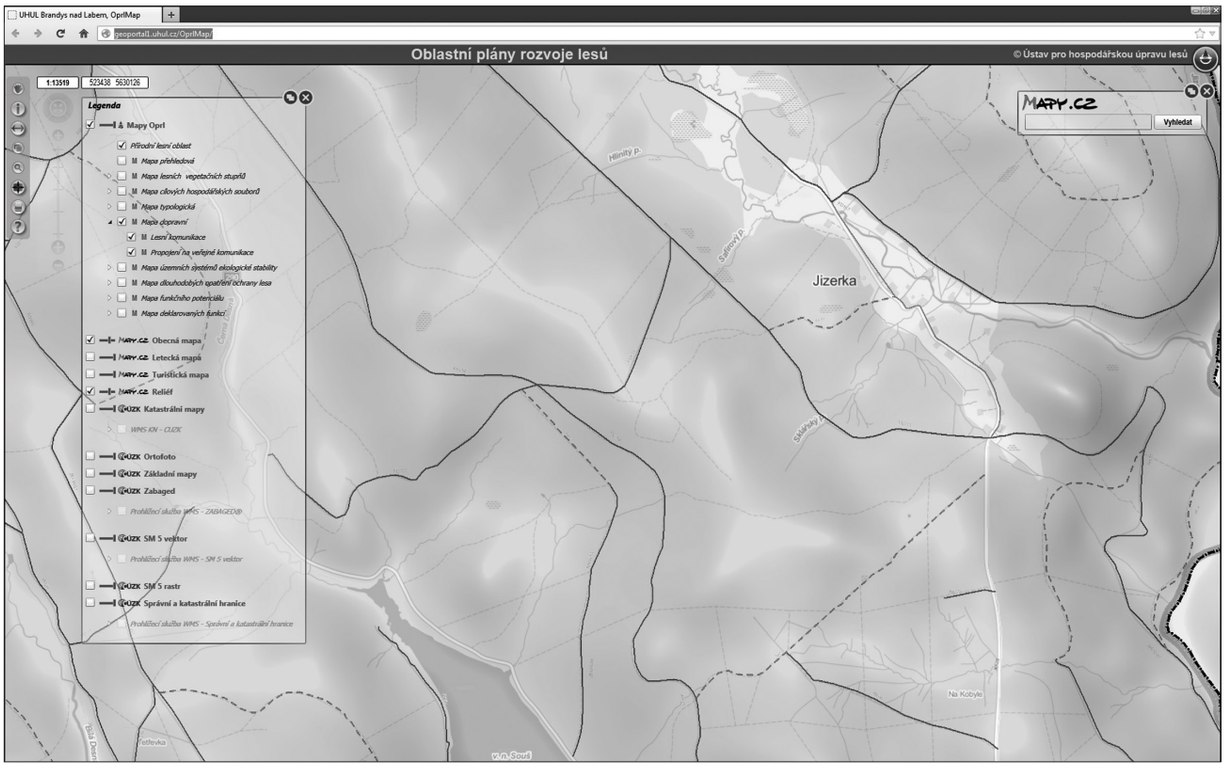

OBR. 1: Nový geoportál OPRL.

Základními zdroji informací o lese jsou data:

- lesních hospodářských plánů a osnov (LHPO),
- oblastních plánů rozvoje lesa (OPRL),
- Národní inventarizace lesů (NIL).

V následujícím textu bude popsáno zejména využití OPRL pro potřeby Programu rozvoje venkova (dále jen PRV) pro období 2014–2020.

Oblastní plány rozvoje lesů

V roce 1996 došlo k privatizaci lesnické taxace a k rozhodnutí, že veškeré speciální průzkumy prováděné před tvorbou LHP budou transformovány do nové podoby. V letech 1998–2001 zpracoval Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem dostupná data a informace týkající se hospodaření v lesích do elaborátu, který dostal název Oblastní plány rozvoje lesů (OPRL). Vznik OPRL byl legislativně zakotven v lesním zákoně. OPRL byly vytvořeny pro jednotlivé přírodní lesní oblasti a po svém dokončení sestávaly ze souboru map v měřítku 1 : 25 000 a z textových částí, které obsahovaly souhrny shromážděných dat, jejich vyhodnocení a komentáře. Kromě problematik zpřístupnění a ochrany lesů řeší OPRL také funkce lesů. Aktualizovaná data jsou dnes dostupná prostřednictvím internetu na http://geoportal1.uhul.cz/OprlMap/ viz Obr. 1.

Lesní dopravní síť

Národní hospodářství je závislé na dopravě a její infrastruktuře. Pohyb zboží a služeb v rámci státu i mimo něj je základním předpokladem pro jeho fungování. Kvalita infrastruktury ovlivňuje ekonomiku v daném území a vytváří předpoklady pro tvorbu hodnot a bohatství regionu. Proto je budování infrastruktury oblíbeným předvolebním příslibem regionálních politiků.

CLS snem.indd 34 10/9/12 9:55 AM

Zajímáme-li se o „ekonomiku zdrojů", a les je bezpochyby dobrým příkladem „obnovitelného zdroje", lze připustit, že ekonomika lesnictví se děje po lesních cestách. Kvalitní infrastruktura ve formě lesní dopravní sítě zvyšuje hodnotu jakéhokoliv lesního majetku, je významným krajinným prvkem a umožňuje činnost v lesích. Přítomnost zpřístupnění ovlivňuje rozhodování při koupi lesa.

Celková délka lesních cest a cest veřejných, využívaných pro potřeby LH v ČR je porovnatelná se sítí veřejných komunikací; dosahuje přibližně 80 % její délky (55 752 km/ 48 095 km (KOLEKTIV 2011) délka LDS z GIS k 31. 12. 2011, stav dat k 31. 12. 2010 viz Tab. 1.)). Tato absolutní čísla popisují skutečný a aktuální stav, ale neumožňují porovnání mezi regiony nebo státy.

Jednou z možností posouzení kvality LDS, která se nabízí, je stanovení její hustoty. Skutečná hustota LDS jako podíl délky cest v metrech a výměry lesa v hektarech se může porovnat s empiricky nastavenou hranicí nebo s hustotou zpřístupnění v jiných zemích.

Je také možné porovnat skutečnou hustotu LDS s vrstvou Transportních segmentů v OPRL. Transportní segmenty představují ideální/modelovou nebo optimální hustotu LDS v daném území.

Transportní segment je definován jako soubor porostů, které gravitují na jednu hlavní odvozní cestu. Dříví se soustřeďuje k jednomu nebo více odvozním místům. Vychází se z prací Beneše (1989). Je to téma, které bylo zpracováno kancelářsky v rámci OPRL I a v současné době se v rámci inventarizace LDS kontroluje, zda jejich zařazení do tříd A, B, C, D, E, 0 odpovídá skutečnosti. Tyto třídy rozdělují území ČR do tříd na základě celkového posouzení geomorfologie a lokalizace území:

A – roviny a náhorní plošiny – ideální hustota 15 bm/ha a více,

B – odvozní síť vyšších horských poloh, hřebenové a etážové porosty, převažuje antigravitační přibližování, ideální hustota víc jak 17,5 bm/ha,

C – odvozní síť v pahorkatinách a nižších horských polohách, po hřebenech a údolních polohách, jednostranně i oboustranně gravitující hmota, ideální hustota víc jak 22,5 bm/ha,

D – odvozní síť v luhu, v inundačních oblastech, v terénech s krátkými svahy a zaříznutou údolnicí, ideální hustota 25,0 bm/ha,

E – odvozní síť v pahorkatinách a horách s členitými a dlouhými svahy s kombinací etážových a údolních cest, ideální hustota více jak 27,5 bm/ha,

0 – oblast bez odvozních cest.

Výsledky a diskuse

Na základě analýzy dat inventarizace LDS byla zjištěna délka LDS v rámci ČR podle jednotlivých kategorií cest (Tab. 1).

TABULKA 1: Celková délka lesní dopravní sítě v ČR.

Skutečná délka v km	TŘÍDA					
	L1L	L2L	N	V1L	V2L	Součet
Celkem	12 552	25 634	6 418	2 281	1 209	48 095

Zdroj: UHÚL, 2012.

Pokud by se teoreticky měla v ČR lesní dopravní síť vybudovat znovu (modelově – cesty třídy L1L by byly tvořeny bitumenovým povrchem a cesty třídy L2L štěrkovým povrchem), a náklady na výstavbu by odhadem činily 3,5 mil Kč na 1 km asfaltu a 2,0 mil Kč na 1 km štěrkové cesty, tak bychom při současné délce LDS došli k celkovým nákladům na její výstavbu ve výši cca **95,2 mld. Kč. Tuto částku lze považovat za velmi hrubé vyčíslení hodnoty stávající lesní dopravní sítě v ČR.**

TABULKA 2: Skutečná hustota lesní dopravní sítě v ČR.

	TŘÍDA		
	L1L	L2L	N
Skutečná délka LDS v m	12 552 493,34	25 634 220,46	6 417 708,29
Skutečná hustota v bm/ha	4,63	9,45	2,37

Zdroj: ÚHÚL, 2012

CLS snem.indd 35 10/9/12 9:55 AM

Ve Švýcarsku (ZINGGELER 1999) dosahuje průměrná hustota lesní dopravní 26,2 bm/ha, přičemž tato hustota vykazuje velké regionální rozdíly (58,1 bm/ha – 7,8 bm/ha). Podle Winklera (WINKLER, HAUK 1997) dosahuje průměrná hustota lesní dopravní sítě v Rakousku 35,4 bm/ha.

Významně vyšší hustotu lesní dopravní sítě vykazuje na základě výsledků inventarizace lesů také Německo. V rámci srovnávaných zemí (Tab. 3) má proti ČR nižší hustotu LDS pouze Slovensko.

TABULKA 3: Porovnání hustoty lesní dopravní sítě vybraných zemí.

		Hustota v bm/ha				
	ČR	**Slovensko**	**Švýcarsko**	**Rakousko**	**Německo I**	**Německo II**
1L	4,6	3,2	26,2	35,4	54,4	18
2L	9,5	7,4				10,5
celkem 1L+2L	14,1	10,6	26,2	35,4	54,4	28,5
3L		7,9			63,6	45,3
Celkem	14,1	18,5	26,2	35,4	118	73,8

Německo I staré spolkové země
Německo II nové spolkové země

Zdroj: Bundeswaldinventur 2001–2002
Zdroj: Schweizerisches Landesforstinventar. Ergebnisse der Zweitaufnahme 1993–1995.
Zdroj: Österreichische Waldinventur 1995

I přesto, že nejsou k dispozici aktuálnější údaje z inventarizace jednotlivých zemí, je zřejmé, že by v ČR bylo zapotřebí zvýšit hustotu lesní dopravní sítě o cca **10 bm/ha**, aby bylo v tomto ohledu dosaženo alespoň úrovně Švýcarska. To by znamenalo postavit více než 27 000 km nových cest a celková délka lesní dopravní sítě by tím narostla o více než 60 %. Z hlediska financí by to znamenalo potřebu cca **54 mld. Kč.** Možností je porovnání skutečné hustoty LDS v ČR s hustotou ideální – modelovou – stanovenou na základě GIS analýzy datové sady OPRL – transportních segmentů. Takto bylo zpracováno území ČR podle přírodních lesních oblastí, krajů a obcí s rozšířenou působností (Obr. 2).

Z výsledků analýzy vyplývá, že je rozdíl mezi skutečnou a ideální/modelovou hustotou se podle použitého členění (PLO, kraj, ORP) pohybuje od 4,66 po 4,95 bm/ha, tj. je zapotřebí zvýšit hustotu LDS průměrně o 4,80 bm/ha. Po propočítání na délku LDS to znamená dobudovat cca 12 500 km cest. Náklady na vybudování se v nejlevnější variantě pohybují kolem **25 mld. Kč.**

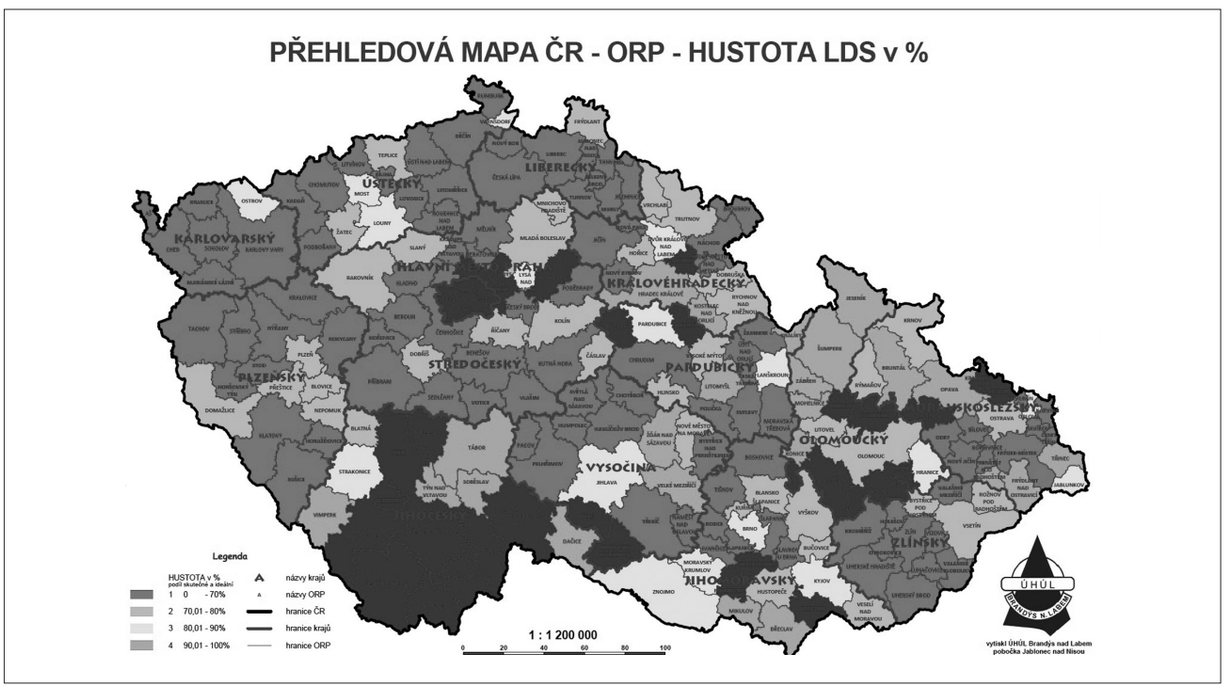

OBR. 2: Rozdíl mezi modelovou a skutečnou hustotou LDS podle ORP.

CLS snem.indd 36 10/9/12 9:55 AM

Potenciálně riziková povodí

V předchozí kapitole byla řešena lesní dopravní síť. Její hodnota je vysoká, opravy a rekonstrukce velmi drahé a její existence nevyhnutelná pro obhospodařování lesů. Proto je kromě odpovídající konstrukce a dostatečného odvodnění samotného tělesa cesty nutné realizovat i jiná opatření na její ochranu před poškozením povodněmi. Tato řešení se nemohou omezit na jednotlivé objekty na vodních tocích, ale je nutné řešit komplexně celá povodí. Proti tomuto požadavku jdou velmi omezené finanční zdroje, které jsou k dispozici pro tuto činnost.

Z hlediska potřeb a optimalizace využití omezených zdrojů je důležité stanovit povodí, která je nutné řešit. Jde o určení potenciálního povodňového nebezpečí v povodích IV. řádu, která ohrožují lidská osídlení pod nimi především z hlediska povodňových rizik.

Byly využity dostupné podklady a postupy Výzkumného ústavu vodohospodářského T.G.M. Podle těchto materiálů (http://www.povis.cz/mzp/smernice/2011/CZ_zpráva_PFRA_APSFR.pdf) jsou povodně přirozeným jevem a z hlediska ochrany přírody a krajiny nejsou jejich možné účinky na společenstva rostlin a živočichů a na jejich biotopy považovány za povodňové škody.

Existuje několik druhů povodní. Nejčastější jsou říční povodně, které vznikají v důsledku rozvodnění vodních toků. Realizace opatření před jejich účinky si vyžaduje koordinaci a soustředění různých opatření přesahujících lokální hledisko i finanční možnosti případného lokálního žadatele.

Z hlediska celospolečenského jsou nebezpečnější povodně vznikající v důsledku přívalových až katastrofických srážek, protože teoreticky se mohou v podmínkách ČR objevit téměř všude a svým pravděpodobnějším lokálním rozsahem a důsledky si vynucují aktivity na straně operativních opatření, ale také preventivní kroky na lokální úrovni.

Absolutní ochranu před negativními dopady povodní nelze efektivně zajistit, lze jen eliminovat podíl škod ve vazbě na vhodně zvolenou míru ochrany. Proto se věnovala pozornost nebezpečí přívalových srážek, jejich lokálním účinkům a možnostem identifikace kritických míst – povodí IV řádu, která si vyžadují pozornost z hlediska možného ohrožení intravilánu obcí, které leží pod nimi.

Výsledky a diskuse

Pro výběr potenciálně kritických povodí byly využity postupy a práce kolektivu pracovníků Dr. Drbala z Výzkumného ústavu vodohospodářského T.G.M. z Brna, zejména Metodický postup pro identifikaci kritických bodů http://www.povis.cz/mzp/KB_metodicky_navod_identifikace.pdf.

Povodně způsobené přívalovými dešti jsou charakteristické

- velkou nahodilostí,
- velmi obtížně stanovitelnou pravděpodobností výskytu, přičemž se mohou vyskytnout kdekoli v ČR,
- možnost předpovědi příčinných srážek je velmi omezená,
- jsou lokálně omezené a jejich účinek je zesilován nesprávnými způsoby užívání území,
- obtížně řešitelným problémem mobility prostředků a kapacit na účinnou prevenci pro tisíce urbanizovaných lokalit v ČR.

Realizované řešení využívá uvedený postup a navržená kritéria, ale nerealizuje ho v plném rozsahu, maximálně ho zjednodušuje i s rizikem možného zvýšení nepřesnosti výsledků.

Všechna povodí IV. řádu byla analyzována z hlediska výměry, sklonitosti, lesnatosti a nadmořské výšky. Jako klíčové charakteristiky pro posouzení a výběr kritických míst/povodí ve vztahu k přívalovým srážkám jsou podle materiálu http://www.povis.cz/mzp/KB_metodicky_navod_identifikace.pdf definovány:

- velikost přispívající plochy 100–1000 ha(celková velikost povodí IV. řádu),
- průměrný sklon přispívající plochy rovný nebo větší 10 %,
- podíl plochy lesa rovný nebo větší 40 %.

Důvodem pro úpravu kritérií je skutečnost, že výše uvedený postup byl využit pro stanovení kritických míst ve vztahu k přívalovým srážkám především pro intravilán a intenzivně obhospodařovanou zemědělskou půdu,

CLS snem.indd 37 10/9/12 9:55 AM

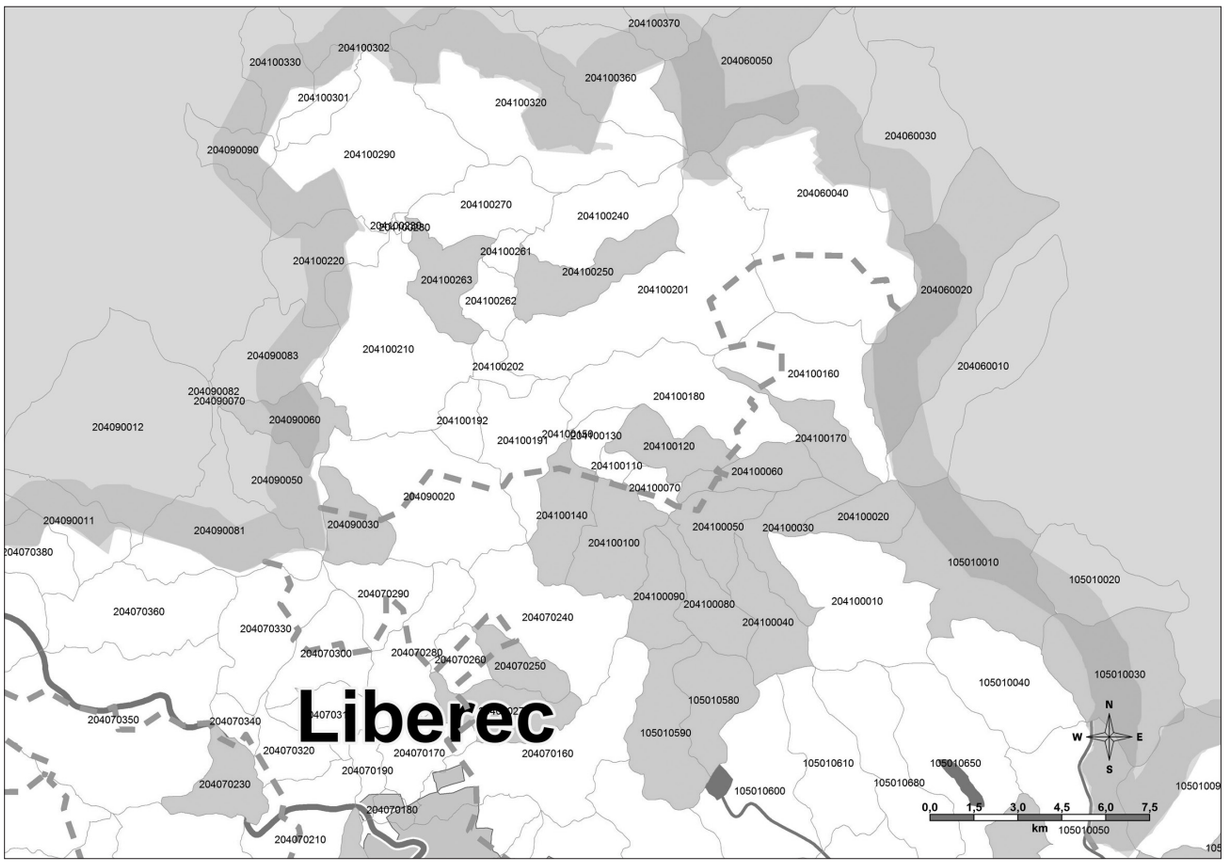

OBR. 3: Mapový výřez se zobrazením potenciálně rizikových povodí z hlediska přívalových srážek (vyznačeno šedě).

ale ne pro lokality s vyšším stupněm zalesnění, které mají významně jiný vliv na povrchový odtok. Dalším významným rozdílem je skutečnost, že v rámci podpory výstavby a realizace retenčních nádrží a ostatních vodohospodářských staveb se řeší celé povodí na rozdíl od výchozího materiálu.

Do celkového výběru se dostala všechna povodí v rozsahu 100–1000 ha. Dalším vylučovacím kritériem byla lesnatost. Z výběru byla vyloučena povodí IV. řádu, s lesnatostí do 40 %. Vyloučena byla dále povodí se sklonem do 10 %. Pro posouzení sklonitosti byl využit digitální model terénu.

Z celkem cca 8200 povodí IV. řádu bylo pro další zpracování použito asi 1500. Po provedených analýzách je možno za kritická považovat asi 1500 povodí, do kterých by se přednostně měly investovat finanční prostředky.

Závěr

Předkládaný materiál poukazuje na to, že data OPRL je možné přetransformovat a využít je pro účinné nasměrování finančních prostředků.

Všeobecně tvrzení říká, že zpřístupnění lesů v ČR je dostatečné a je nutné ho pouze doplnit. Toto platí možná v porovnání se Slovenskem, ne však s Rakouskem, Švýcarskem nebo Německem. Z toho vyplývá, že hustota a potažmo ani délka lesní dopravní sítě v ČR není dostatečná a vyžaduje další výstavbu a doplnění.

Pokud se využijí podklady LDS a vypočte se hustota, porovná se s okolními zeměmi, tak je třeba doplnit 27 000 km cest, což může představovat investici v objemu 54 mld. Kč. Pokud se využije také porovnání skutečné a ideální/modelové hustoty, požadavek klesne na 12 500 km, což by přišlo na minimálně 25 mld. Kč.

Problematika určení rizikových povodí IV. řádu z hlediska povodní a přívalových srážek je prozatím v počátcích a bude vyžadovat další práci. Nicméně už dnes je možné realizovat analýzy, které umožní nasměrovat pozornost člověka do oblastí, kde je nebezpečí vyšší.

CLS snem.indd 38 10/9/12 9:55 AM

Z dosavadních výsledků je možno konstatovat, že není a ani nebude dostatek prostředků na realizaci všech záměrů nové výstavby nebo rozsáhlých rekonstrukcí lesní dopravní sítě nebo ostatní infrastruktury. Proto je nutné omezené finanční prostředky cíleně směřovat. Výsledky v podobě tabelárních a mapových přehledů především upozorňují na ta území, kde je potřeba investic do lesnické infrastruktury nejakutnější.

Literatura

Becker, G. Walderschließung auf dem Prüfstand. AFZ der Wald 9/1995. s. 482–483.

Böhmer M. STN 73 61 08 Lesná dopravná sieť.(návrh)nepublikované. 2010.

ČSN 73 6108. Lesní dopravní síť. Praha: Český normalizační institut,1995. 28. s.

Hanák, K. a kol. Stavby pro plnění funkcí lesa. Praha: Informační centrum ČKAIT, s.r.o., 2008. ISBN 978-80-87093-76-4.

Kolektiv. Silnice a dálnice v ČR. Praha: Ředitelství silnic a dálnic, 2011. http://www.rsd.cz/rsd/rsd.nsf/0/633E2FAF9F4A1078C12578F80033A11E/$file/RSD2011cz.pdf.

Křístek, Š., Sotorník M., Bartoš Z. Plošná údržba OPRL:Zpřístupnění lesů: Pracovní postupy inventarizace lesní dopravní sítě. Brandýs nad Labem: ÚHÚL, 2008.

Macků, J. a kol. Oblastní plán rozvoje lesa: Metodika. Brandýs nad Labem: ÚHÚL, 1999.

Neruda J. a kol. Harvestorové technologie lesní těžby. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2008. s. 57–66. ISBN 978-80-7375-146-3.

Winkler N;. Stand der Walderschließung in Österreich – Ergebnisse der österreichische Waldinwentur 1992/96.2007 http://bfw.ac.at/inst7/publ/oefz12-97/winkler.html.

Zinggeler, J. Im Schweizer Wald: Erschließung und Holzernte.1999. Wald und Holz, 3(1):23_25

Kontakt

Ing. Roman Bystrický, PhD.

ÚHÚL Brandýs nad Labem, pobočka Jablonec n. N, Jungmannova 10, 466 01 Jablonec n. N., e-mail: bystricky.roman@uhul.cz

CLS snem.indd 39 10/9/12 9:55 AM

VYUŽÍVÁNÍ EKONOMICKÝCH DAT PŘI ŘÍZENÍ LESNICKÝCH SPOLEČNOSTÍ

Ing. Václav Šebek
Sdružení podnikatelů v lesním hospodářství (SPLH)

Dámy a pánové,

byl jsem organizátory osloven se žádostí o vystoupení na tomto sněmu, který se má tematicky zabývat sběrem a využíváním ekonomických dat v lesnické praxi.

Dovolte, abych se na počátku vrátil do počátku mé profesní kariéry. Činím tak z důvodu osvěžení paměti a pro informovanost lesníků, kteří neměli možnost zažít socialistické lesnictví.

Přesto, že v té době lesníci neměli k dispozici dnešní technické vymoženosti, v podstatě se sběr dat příliš nelišil od dnešní doby. Ve své podstatě se pouze změnilo nosné medium a zvýšila se rychlost přenosu informací. Stejně jako dnes se počítaly peníze, evidoval majetek, zásoby a jejich změna, hodnotily se výkony pracovníků, náklady na výrobu a zpeněžení dříví. Hlavním pomocníkem lesníků byl ve většině případů služební deník, nebo tlustý sešit. Tolik na úrovni provozní praxe. Pro vyšší úrovně řízení se pak pravidelně podávala hlášení a vše se konfrontovalo s měsíčními případně ročními uzávěrkami.

Zásadní rozdíl proti dnešku byl především v rychlosti získávání ekonomických informací. Údaje se složitě zpracovávaly, kontrolovaly, tiskly a poté vracely s mnohatýdenním zpožděním zpět. Pro řízení tak byla omezena možnost korekce nesprávného vývoje. O dálkovém přístupu k výsledkům nebo online pořizování dat si v té době mohli řídící pracovníci jen nechat zdát.

Na druhou stranu to však znamenalo neexistenci nebo minimalizaci redundantních informací, které dnes každého z nás zahlcují a kdy mám někdy pocit, že pro získání konkrétního údaje je třeba se doslova prokousat množstvím zbytečných nebo zavádějících údajů. Tato doba také vyžadovala pečlivé plánování, snahu o dodržování termínů neboť dnes hojně využívané operativní řízení pomocí mobilních telefonů neexistovalo.

Sametová revoluce, následné restituce a privatizace podniků státních lesů znamenala pro lesníky přechod k nepoznanému. Aniž jsme si toho všimli, začínají se naše cesty a pohled na svět zásadně rozcházet. Na jedné straně se objevují správci lesa, nebo vlastníci lesů, které zajímá stav lesa a možnosti jeho správy včetně hledání cest vedoucí k optimalizaci (maximalizaci) profitu z lesního majetku, na druhé straně se pak objevují lesníci v pozici vlastníků nebo zaměstnanců privátních subjektů nabízejících zboží, stroje nebo služby pro vlastníky lesa. Samostatnou kapitolu pak tvoří obchodníci se dřevem. Tato skupina postupně zjišťuje, že pro ni platí obecná ekonomická pravidla, že zde nejsou od toho, aby řídili využívání lesa jako přírodního zdroje. Jejich role se tak postupně mění a stávají se službovými společnostmi pro vlastníky lesa.

Sběr ekonomických informací u drobných vlastníků lesů je dle mého názoru neprobádaná kapitola. Většina těchto vlastníků řeší ve své podstatě celkový ekonomický výsledek hospodaření, tedy, zda jsem ve svém lese vydělal nebo prodělal. Velmi často pak o výsledku rozhoduje neznalost cen dříví na trhu včetně neznalosti nákladů na výrobu. Protože tyto informace nejsou snadno dostupné na trhu a svoji pozitivní roli v mnoha případech nesehrávají ani odborní lesní hospodáři jako státem placení poradci vlastníka, stávají se tito drobní vlastníci cílem podnikavých skupin nebo jednotlivců, kteří na úkor vlastníků získávají neoprávněný profit z cizího majetku. Profesionální ekonomické poradenství a dostupnost dat o hospodaření v lese může přinést pozitivní změnu.

Větší vlastníci mají situaci jednodušší. Výnos z majetku jim umožňuje vybudovat znalostní strukturu, která je schopna sbírat a vyhodnocovat ekonomická data a na základě těchto dat řídit správu majetku. To co nám jako sektoru lesního hospodářství chybí je pak schopnost shromáždění těchto dat, zabezpečení jejich nezneužití a zobecnění pro použití na regionální i národní úrovni. Můžete namítnout, že jsou k dispozici data zveřejňovaná jak ČSÚ, tak Ústavem pro hospodářskou úpravu lesů, nebo i nakonec každoroční Zelená zpráva MZe o stavu lesního hospodářství za daný rok. Při bližším zkoumání ale zjistíme, že data jsou nekonzistentní nebo sebraná od nedostatečného vzorku respondentů, či neumožňují interpretaci ani makro ani mikroekonomickou. Důsledkem tohoto stavu je, že se přijímají „lesnická nebo ekologická rozhodnutí" bez ekonomického zdůvodnění. A tak zatímco sbíráme údaje o tom,

CLS snem.indd 40 10/9/12 9:55 AM

kolik nám vyrostlo dřeva v lese, čím jsme zalesnili, kolik nám běhá po lese zvěře a další detailní lesnické údaje, v ekonomické části týkající se nákladů, výnosů a režií jsou data velmi strohá a v mnoha případech i chybná.

Zcela zásadním způsobem pak vlastníkům lesa chybí aktuální informace o stavu lesního majetku. Nemáme v současné době nástroj, (mimo oblast speciálních auditů), který by objektivně popisoval dynamické změny v důsledku hospodaření v lese a který by vlastníka pravidelně ubezpečoval o tom, že se hodnota jeho majetku vlivem hospodaření personálu nesnížila.

Informace, které dnes sbírají podnikatelské subjekty podnikající ve sféře lesního hospodářství, lze rozdělit podle několika kritérií:

- Ze zákona shromažďované informace pro stát (např. podklad pro správný výpočet a odvod daní)
- Informace pro vlastníky lesa (podklady o cenách poskytnutých služeb a sloužících pro zákonnou evidenci vlastníků lesa)
- Informace o stavu a společnosti (např. ocenění majetku, inventury)
- Informace nezbytné pro řízení společnosti (plnění kontraktu, evidence plateb, podklady pro mzdy zaměstnanců, výkony strojů apod.)
- Informace nutné pro rozvoj společnosti (podnikatelské plány včetně jejich ekonomické části)

Ekonomické údaje o chování každého podniku jsou pak pro řídící pracovníky důležité především pro plánování a řízení chodu společnosti. Díky nim je možné analyzovat probíhající děje, korigovat chování společnosti a predikovat výsledek dané činnosti. Rozvoj nových technologií s sebou přináší i zrychlení sběru a zpracování informací. Původní nosič informací – papír s údaji – se mění na podle typu, velikosti a vybavenosti společnosti na elektronické medium. Přitom jsme limitováni dostupností služeb – nedostatečný rozvoj poskytovatelů služeb v oblasti mobilního přenosu dat brání dalšímu rozvoji. Je již zcela běžné, že základní provozní údaje vyhotovují přímo provozní pracovníci, (nebo jsou tyto údaje odesílány z používaných prostředků automaticky) a tyto údaje jsou automaticky zpracovávány a tříděny. Manažeři mají data v reálném čase a je jen na jejich schopnostech jak s nimi umí pracovat.

Tyto podnikové informace jsou zcela právem považovány za know-how každé firmy, a proto jejich sdílení s ostatními účastníky trhu vidím jako problematické. Diskuse a hledání možnosti sdílení ekonomických dat v nějaké formě považuji za výzvu, o kterou bychom se měli pokusit.

Myslím si, že by měli odpovědní úředníci posoudit, zda nepodpořit příslušné rozpočtové kapitoly svých rozpočtů, aby mohla být lépe a efektivněji sbírána ekonomická data, aby se s těmito daty pracovalo a výstupy z nich byly k dispozici jak pro jejich rozhodování, tak i pro laickou a odbornou veřejnost. Zcela jistě není v tomto směru využit potenciál lesnických fakult, vědeckých pracovišť, ani Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů v Brandýse nad Labem.

Děkuji za pozornost.

Kontakt

Ing. Václav Šebek

výkonný ředitel, Sdružení podnikatelů v lesním hospodářství, splhakcr@seznam.cz

CLS snem.indd 41 10/9/12 9:55 AM

VÝZNAM EKONOMICKÝCH DAT V LESNÍM HOSPODÁŘSTVÍ PRO DŘEVOZPRACUJÍCÍ PRŮMYSL

Mgr. Patrik Mlynář
Asociace dřevozpracujících podniků (ADP)

V prvé řadě bych rád jménem Asociace dřevozpracujících podniků (ADP) poděkoval České lesnické společnosti za pozvání na XV. Sněm lesníků. Zvolené téma „Způsob sběru a využívání ekonomických dat v lesním hospodářství" je z pohledu zpracovatelského sektoru velmi blízké, proto jsem s potěšením přijal nabídku zúčastnit se tohoto odborného fóra.

Příspěvek je členěn do dvou částí. V té první pohovořím o významu a využitelnosti dnešního sběru ekonomických dat v lesnictví pro dřevozpracující průmysl, konkrétně ve vztahu k druhé etapě Národní inventarizace lesů. V druhé části naopak poukáži na nedostatečné využití potenciálu příslušných státních institucí pro vytváření ekonomických dat, po kterých se náš zpracovatelský sektor dlouhodobě poptává.

1. Význam Národní inventarizace lesů II pro zpracovatelský sektor nejen z pohledu dlouhodobé obchodní strategie

Význam druhé etapy Národní inventarizace lesů (NIL II) a sběru dalších informací o stavu a vývoji lesů – jako jsou například letecké a družicové snímky, informace pocházející z lesních hospodářských plánů a osnov (LHP, LHO), výsledky speciálních šetření – na území celé České republiky spočívá v jejich dlouhodobém využití. Je samozřejmě nezbytné, aby současné ekonomické potíže, které dopadají na celou společnost, neznamenaly jednorázové krátkodobé zhoršení produkčních schopností lesů jako obnovitelného zdroje suroviny.

Stát by měl svými regulačními mechanismy usměrňovat hospodaření s tímto zdrojem tak, aby se možnosti těžeb pro příští generace neznehodnotily. To není důležité jen z hlediska dlouhodobé obchodní strategie, ale obecně pro ekonomický život celého sektoru, který je závislý na domácích zdrojích dřeva. Regulační mechanismy, které stát nastavuje pomocí příslušné legislativy, případně pozitivní cestou díky různým formám finančních podpor a dotací, musejí mít základ v nezpochybnitelných informacích zjištěných terénním šetřením. Názorným příkladem projektu, který objektivním způsobem zpracovává informace a data o stavu lesa v České republice, je právě NIL II v gesci Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem (ÚHÚL).

Členové ADP (= největší zpracovatelé dřevní hmoty v ČR) s napětím vzhlíží k výsledným údajům druhého cyklu NIL (předpoklad 2015), zejména pokud se jedná o potvrzení dat zjištěných v prvním cyklu, tj. potvrzení významně vyšších zásob dřevní hmoty v lesích, než které dnes vykazují LHP. Tato skutečnost by byla pro naši asociaci impulsem k jednání se zástupci státu, aby změnou příslušné legislativy umožnili vlastníkům lesů navýšit svoje těžby.

Další zásadní informací pro management velkých podniků v zpracovatelském sektoru bude znalost trendu změn druhové skladby dřevin v lesích.

2. Poptávka lesnicko-dřevařského sektoru po dlouhodobém a systémovém zpracovávání, analyzování a následném vyhodnocování mikroekonomických dat v lesnictví

V současné době máme k dispozici omezené množství informací o vývoji cen v sektoru, které jsou uváděny v Zelené zprávě Ministerstva zemědělství (MZe), nebo na stránkách Českého statistického úřadu (ČSÚ). Obecně se jedná o ceny průměrné, zjišťované z dotazníků, kdy jejich vypovídací úroveň v rámci pestrých přírodních podmínek v lesním hospodářství je poměrně nízká. Pro účely samotné Zelené zprávy to postačuje, stejně tak pro účely celostátních makroekonomických dat v ČSÚ. Nicméně pro potřeby regionálních odlišností v cenách a pro potřeby například národních dotačních programů, které jsou stanoveny regionálně, by bylo vhodné mít přesnější ekonomické podklady.

CLS snem.indd 42 10/9/12 9:55 AM

Dalším důvodem poptávky po vyšším stupni informovanosti o ekonomickém prostředí v lesním hospodářství je také potřeba stanovení objemů finančních prostředků pro jednotlivá opatření v rámci dotačních programů EU (např. Program rozvoje venkova v gesci MZe).

V tomto ohledu by bylo vhodné nechat se inspirovat obdobným projektem, který běží v oblasti zemědělství pod zkratkou FADN (Farm Accountancy Data Network) a na úrovni resortního statistického zjišťování jej v obdobné rovině zavést také pro lesnicko-dřevařský sektor. Při této činnosti by ČSÚ mohl významnou měrou vypomoci ÚHÚL, jakožto jediná celostátní instituce, která má potenciál potřebná mikroekonomická data v lesnictví zpracovávat.

Děkuji za Vaši pozornost, „Lesu zdar".

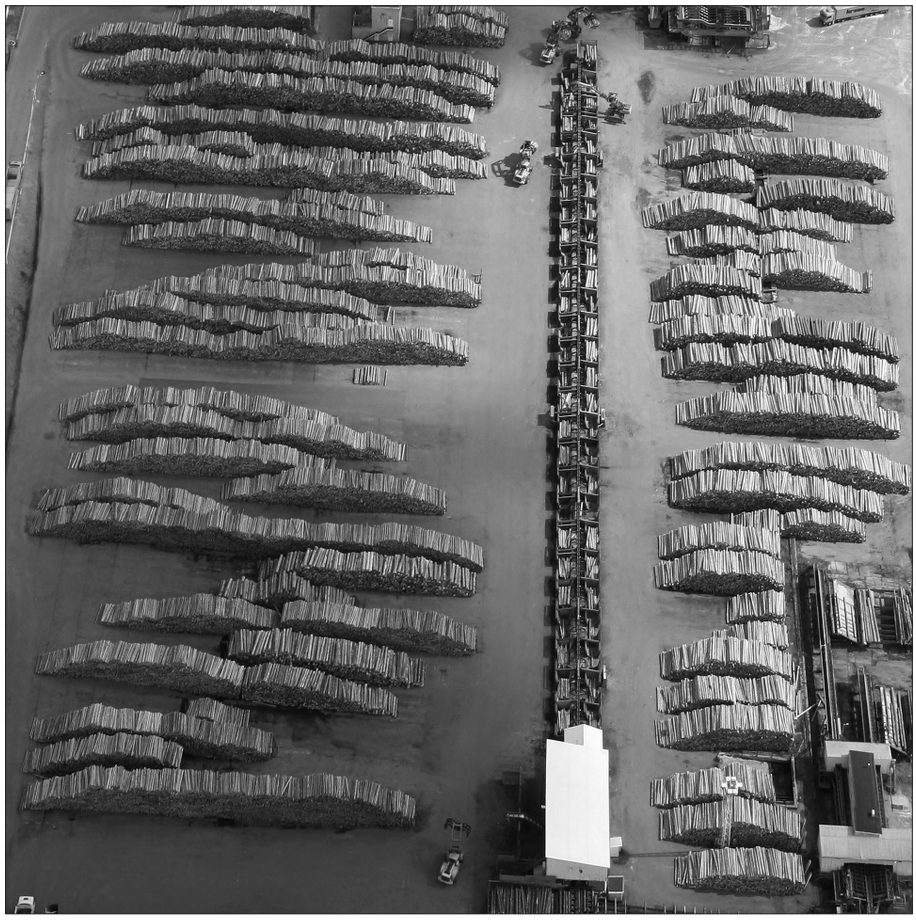

Kontakt

Mgr. Patrik Mlynář

výkonný ředitel, Asociace dřevozpracujících podniků (ADP), www.adpcz.eu

CLS snem.indd 43 10/9/12 9:55 AM

VÝZNAM SMĚRNÝCH CEN V LESNICTVÍ

Ing. Vlastimil Vala, CSc., Ing. Ondřej Pecháček
Ústav lesnické a dřevařské ekonomiky a politiky, LDF Mendelovy univerzity v Brně

Abstrakt

Příspěvek se zabývá významem směrných cen v lesnictví. Za směrné ceny v lesnictví jsou považovány transparentní a jednotné podklady pro kalkulaci a sjednávání cen. To by se mělo týkat lesnických prací a cen dříví. Příspěvek se ale omezuje pouze na ceny lesnických prací, ceny dříví prozatím neřeší. Navržena je kombinace dvou metod stanovení směrných cen lesnických prací na základě kalkulace nákladů a jejich komparací s cenami obvyklými. Kombinace obou metod umožní maximálně využít jejich výhod, ale také eliminovat jejich nedostatky. V podstatě nejde o nic nového, ale o sjednocení dosavadních postupů do jedné metodiky s cílem poskytovat srovnatelné výsledky. Navržen je Katalog popisů a směrných cen lesnických prací.

Klíčová slova: Směrná cena v lesnictví, kalkulace cen, katalog popisů a směrných cen lesnických prací.

Úvod

Za směrné ceny v lesnictví budeme považovat transparentní a jednotné podklady pro kalkulaci a sjednávání cen. To by se mělo týkat lesnických prací a cen dříví. V příspěvku jsme se omezili pouze na ceny lesnických prací, ceny dříví prozatím neřešíme. Navržena je kombinace dvou metod stanovení směrných cen lesnických prací: Na základě kalkulace nákladů a jejich komparace s cenami obvyklými. Kombinace obou metod umožní maximálně využít jejich výhod, ale také eliminovat jejich nedostatky.

V podstatě nejde o nic nového. Jde o sjednocení dosavadních postupů do jedné metodiky s cílem poskytovat srovnatelné výsledky. Upozorňujeme, že směrné ceny mohou být vždy pouze fakultativním pokladem pro sjednávání cen. Struktura příspěvku je následující:

- Pojem směrná cena v kontextu ostatních cen
- Směrné ceny v ostatních odvětvích
- Návrh Katalogu popisů a směrných cen v lesnictví
- Závěr

Pojem směrná cena v kontextu ostatních cen

Směrná cena je cena zjištěná jednotně stanovenou kalkulací. Kalkulované ceny jsou běžnou součástí takzvaných nákladových cen, ale i důležitým východiskem pro sjednávání ceny podle konkurence. O kalkulacích cen se také zmiňují různé právní dokumenty a odborné ekonomická literatura.

V zákoně č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů jsou následující pojmy:

Co to je cena?

Cena je peněžní částka sjednaná při nákupu a prodeji zboží (služby).

Co to je sjednávání ceny?

Cena se sjednává pro zboží (službu) vymezené názvem, jednotkou množství a kvalitativními a dodacími nebo jinými podmínkami sjednanými dohodou stran.

Co to je zneužití hospodářského postavení kupujících nebo prodávajících?

Prodávající ani kupující nesmí zneužít svého výhodnějšího hospodářského postavení k tomu, aby získal nepřiměřený majetkový prospěch. Výhodnější hospodářské postavení má prodávající nebo kupující, který sjednává ceny na trhu, aniž by při tom byl vystaven podstatné cenové soutěži. Hospodářské postavení prodávajícího nebo

CLS snem.indd 44 10/9/12 9:55 AM

kupujícího se posuzuje zejména podle objemu prodaného nebo nakoupeného zboží, podílu na daném trhu, hospodářské a finanční síly, právních nebo jiných překážek vstupu na trh a míry horizontálního i vertikálního propojení s jinými osobami na daném trhu.

Co to je nepřiměřený majetkový prospěch?

Nepřiměřený majetkový prospěch získá:

a. prodávající, jestliže prodá zboží (službu) za cenu, zahrnující neoprávněné náklady nebo nepřiměřený zisk získaný na základě uplatnění vyšší ceny prodeje oproti obvyklé ceně, v případě zneužití výhodnějšího postavení na trhu.

b. kupující, jestliže nakoupí zboží (službu) za cenu výrazně nedosahující oprávněných nákladů nebo nižší, než je cena obvyklá, v případě zneužití výhodnějšího postavení na trhu.

Co to je obvyklá cena?

Obvyklou cenou pro účely tohoto zákona se rozumí cena shodného nebo z hlediska užití porovnatelného nebo vzájemně zastupitelného zboží (služby) volně sjednávaná mezi prodávajícími a kupujícími, kteří jsou na sobě navzájem ekonomicky, kapitálově nebo personálně nezávislí na daném trhu, který není ohrožen účinky omezení hospodářské soutěže. Nelze-li zjistit cenu obvyklou na trhu, určí se cena pro posouzení, zda nedochází ke zneužití výhodnějšího hospodářského postavení, kalkulačním propočtem ekonomicky oprávněných nákladů a přiměřeného zisku.

Co to jsou ekonomicky oprávněné náklady?

Za ekonomicky oprávněné náklady se považují náklady pořízení odpovídajícího množství přímého materiálu, mzdové a ostatní osobní náklady, technologicky nezbytné ostatní přímé a nepřímé náklady a náklady oběhu; při posuzování ekonomicky oprávněných nákladů se vychází z dlouhodobě obvyklé úrovně těchto nákladů v obdobných ekonomických činnostech s přihlédnutím k zvláštnostem daného zboží.

Co to je přiměřený zisk?

Za přiměřený zisk se považuje zisk spojený s výrobou a prodejem daného zboží odpovídající obvyklému zisku dlouhodobě dosahovanému při srovnatelných ekonomických činnostech, který zajišťuje přiměřenou návratnost použitého kapitálu v přiměřeném časovém období.

Zákon č. 137/2006 Sb. o veřejných zakázkách

Zde lze spatřovat další úvahu o aplikaci směrných cen v souvislosti s vyhodnocováním nabídek. Zde v § 77 – Mimořádně nízká nabídková cena – je uvedeno, že v případě mimořádně nízké nabídkové ceny ve vztahu k předmětu veřejné zakázky musí si hodnotící komise vyžádat od uchazeče zdůvodnění. Zákon vyjmenovává objektivní příčiny, které ve zdůvodnění může vzít v úvahu, ale neřeší jak zdůvodnění jednotně podložit kalkulací.

Odborná literatura

V odborné ekonomické literatuře je věnována značná pozornost kalkulačním propočtům cen, zpravidla v souvislosti s kalkulací nákladů. Pojem kalkulace je používán v několika rovinách. Nejprve je tu pojem kalkulace jako výpočetní postup s cílem stanovit náklady či cenu určité služby, zboží. Kalkulování je za druhé možno chápat jako součást informačních systémů podniku. Třetím možným hlediskem je kalkulace jako součást manažerského účetnictví (Macík, 1999).

Směrné ceny v jiných odvětvích

Za nejpropracovanější lze považovat Katalog směrných cen ve stavebnictví, který zpracovává ÚRS (2012). Katalog je zpracováván na komerční bázi a obsahuje:

Katalog popisů a směrných cen

Katalog montáží technologických zařízení

Sborník pořizovacích cen materiálu

Všeobecné podmínky použití cen

Rozpočtové ukazatele

Metodické návody

CLS snem.indd 45 10/9/12 9:55 AM

V zemědělství lze obdobu směrných cen hledat například v této literatuře:

Kavka K. et al., *Standardy pro zemědělství ČR*, MZe, 2000.

Kavka K. et a*l.*, *Standardy zemědělských výrobních technologií*, MZe, 2000.

Kavka K. et al., *Normativy zemědělských výrobních technologií*, Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2006, ISBN 80-7271-164-4.

V těchto standardech a normativech je například rostlinná produkce rozdělena na jednotlivé plodiny. Každá plodina je rozdělena na Výchozí ukazatele (výnosy, dotace atd.), Pěstební technologie (popis pracovních operací včetně spotřeby fosilních paliv), Ekonomické vyhodnocení.

Další příklady použití kalkulovaných nákladů a cen v lesnictví

Příkladů použití kalkulovaných nákladů a cen, které lze považovat za normativ či směrnou sazbu, je poměrně dost. Za tyto lze považovat například kalkulované sazby nákladů ve vyhlášce č. 3/2008 Sb., o oceňování majetku, ve znění pozdějších předpisů.

Každá sazba stanovená na technickou jednotku v rámci dotací a podpor je také směrným údajem. Ministerstvo zemědělství má na svých internetových stránkách zveřejněny Kalkulované orientační tarify a náhrady lesnických činností pro rok 2009 a Vzorové kalkulace vybraných lesnických činností (LESY, 2012).

Nelze na tomto místě opomenout známý program KALK LČR. Ten ve své době byl velmi prospěšným nástrojem při sjednávání cen. Zpětně lze říci, že se významně podílel na ujasnění vzájemných vztahů v cenové oblasti v celém odvětví.

Ceny kalkulují téměř všichni lesníci, každý má svůj specifický postup, principy jsou ale u lesnických prací stejné. Výkonová norma určuje spotřebu času ve vztahu k výrobním podmínkám. Spotřeba času je násobena sazbou na hodinu práce, která se určí kalkulačním vzorcem, kde si každý stanoví přímé náklady, režii a zisk.

Návrh Katalogu popisů a směrných cen lesnických prací

Cíl návrhu: Současně používané postupy kalkulací cen shrnout do jedné metodiky – Katalogu popisů a směrných cen lesnických prací. Katalog má všem účastníkům lesní výroby poskytnout jednotné podklady pro transparentní komunikaci při vzájemné akceptaci popisu lesnických prací, výrobních podmínek, měření prací a sjednávání ceny.

Návrh struktury katalogu:

1. Popis účelu a metodika
2. Postup kalkulace a zjišťování vstupních dat
3. Katalog popisu prací a výrobních podmínek
4. Katalog sazeb spotřeby času na technickou jednotku lesnických prací (výkonové normy)
5. Katalog sazeb spotřeby materiálu
6. Katalog sazeb a tarifů nákladů na hodinu práce pracovníků a lesnických strojů
7. Katalog cen materiálu
8. Katalog dostupných obvyklých cen lesnických prací
9. Katalog směrných cen lesnických prací na technickou jednotku činnosti v členění podle výrobních podmínek

CLS snem.indd 46 10/9/12 9:55 AM

Strukturu katalogu lze zjednodušeně vyjádřit takto:

<table>
<tr><td colspan="5">1. Popis účelu katalogu a metodika</td></tr>
<tr><td colspan="5">2. Postup kalkulace a zjišťování vstupních dat</td></tr>
<tr><td colspan="5">3. Katalog popisu prací a výrobních podmínek</td></tr>
<tr>
<td>4.
Katalog sazeb spotřeby času Nh/t.j.

v členění podle činností a výrobních podmínek

5.
Katalog sazeb spotřeby materiálu v množství na/t.j.
Zdroje dat:
Výkonové normy, normy spotřeby materiálu, vlastní měření</td>
<td>×</td>
<td>6.
Katalog sazeb nákladů práce v Kč/ Nh

v členění na práci pracovníků a strojů

7.
Katalog cen materiálu v Kč/tj.
Zdroje dat:
Manažerské účetnictví, vlastní šetření, ceníky materiálu, kalkulační vzorec</td>
<td>8.
Katalog obvyklých cen

=></td>
<td>9.
Katalog směrných cen lesnických prací Kč/t.j.

Komparace s obvyklými cenami
Zdroje dat:
ČSU, Zelené zprávy, vlastní šetření</td>
<td>v členění podle činností a výrobních podmínek</td>
</tr>
</table>

Komentář:

Kalkulační vzorec

Při výpočtu směrných cen lesnických prací použijeme standardní kalkulační vzorec. Tento vzorec definuje obsah jednotlivých druhů nákladů a současně určuje způsob jejich stanovení. Užití kalkulačního vzorce zaručuje, že do ceny budou zahrnuty všechny náklady, které ji objektivně vytvoří.

Kalkulační vzorec pro směrné ceny lesnických prací navrhujeme v tomto členění:

1. Přímý materiál		(H)
2. Přímé mzdy		(M)
3. Stroje		(S)
4. Ostatní přímé náklady		
– doplňkové a ostatní přímé náklady		(DOPN)
– sociální a zdravotní pojištění		(SZP)
Přímé náklady	(pol. 1–4)	(PN)
Přímé zpracovací náklady	(pol. 2–4)	(PZN)
5. Výrobní režie	(% sazba ze základny pol. 2–4)	(Rv)
Zpracovací náklady výroby (provozu)	(pol. 2–5)	(ZNV)
Vlastní náklady výroby (provozu)	(pol. 1–5)	(VNV)
6. Správní režie	(% sazba ze základny pol. 2–4)	(Rs)
Zpracovací náklady	(pol. 2–6)	(ZN)
Úplné vlastní náklady	(pol. 1–6)	(ÚVN)
7. Zisk	(% sazba ze základny pol. 2–6)	(Z)
Cena celkem	(pol. 1–7)	

CLS snem.indd 47 10/9/12 9:55 AM

Kalkulační vzorec je vyjádřen v následujícím schématu:

<table>
<tr><td colspan="8">Směrná cena lesnických prací</td></tr>
<tr><td colspan="5">Přímé náklady
PN</td><td colspan="2">Nepřímé náklady
NN</td><td>Zisk
Z</td></tr>
<tr><td>Materiál
H</td><td colspan="4">Přímé zpracovací náklady
PZN</td><td colspan="2">Hrubé rozpětí
HR</td><td></td></tr>
<tr><td>Materiál
H</td><td colspan="4">Přímé zpracovací náklady
PZN</td><td colspan="2">Režie
R</td><td>Zisk
Z</td></tr>
<tr><td>Materiál
H</td><td>Mzdy
M</td><td>Stroje
S</td><td colspan="2">Ostatní přímé náklady
OPN</td><td colspan="2">Režie
R</td><td>Zisk
Z</td></tr>
<tr><td>Materiál
H</td><td>Mzdy
M</td><td>Stroje
S</td><td>Doplňkové ostatní přímé náklady DOPN</td><td>Pojištění SZP</td><td>Režie výrobní
RV</td><td>Režie správní
RS</td><td>Zisk
Z</td></tr>
</table>

Stručně k některým položkám:

Přímý materiál (H)

Do nákladů na přímý materiál budou započítávány pořizovací ceny materiálů a výrobků. Do nákladů na pořízení materiálu v příslušné cenové úrovni jsou zahrnuty ceny dopravy. Rozsah materiálu zakalkulovaného v ceně vyplyne z popisu ceny.

Přímé mzdy (M)

Ve směrných cenách budou započítávány mzdy v členění do tarifních tříd (T) a mzdových stupnic (S). Sazby budou stanoveny statistickými metodami v návaznosti na výsledky šetření vybraných lesnických subjektů. Výsledné sazby, použité ve výpočtu směrných cen, budou jednosložkové, to znamená, že v sobě zahrnují jak základní, tak i pohyblivou složku mzdy.

Provoz lesní techniky a strojů (S)

- provoz lesní techniky a strojů bude vyčíslen množstvím času užití stroje a výší sazby Nh stroje (strojohodiny).
- Výše ceny Nh stroje (strojohodiny) je výpočtem, zohledňujícím pořizovací cenu stroje, náklady na provoz stroje (náklady na naftu, pneumatiky a ostatní materiály), náklady na přemísťování stroje, opravy a údržbu, jeho životnost.

Ostatní přímé náklady (OPN)

Doplňkové ostatní přímé náklady (DOPN)

Sociální a zdravotní pojištění (SZP)

Režie (R)

Režie jsou členěny na režii výrobní (Rv) a režii správní (Rs)

Výrobní režie (Rv)

Započítávají se do ní veškeré náklady související s přímým řízením výroby, tj. nepřímé náklady vznikající přímo v lesních porostech.

Správní režie (Rs)

Do správní režie patří náklady související s řízením a správou organizace nebo vnitřní organizační jednotky, s organizací a všeobecnou obsluhou činností, které nelze stanovit (zjišťovat) přímo na kalkulační jednici a které přitom nepatří do výrobní režie.

Zisk

Základnou pro zisk jsou zpracovací náklady celkem (v základně pro výpočet zisku není zahrnut přímý materiál) to je součet přímých mezd, strojů, ostatních přímých nákladů, režie výrobní a režie správní.

CLS snem.indd 48 10/9/12 9:55 AM

Komparace kalkulovaných cen s obvyklými cenami

Předpokládáme, že k tomu použijeme výběrových šetření u vybraných lesnických subjektů. Šetřením budeme kontrolovat a případně korigovat navržené ceny. To bude prováděno opět jednotným postupem tak, aby uživatel věděl, co navržená cena obsahuje.

Výkonové normy

Slabým místem všech výpočtů jsou výkonové normy. Ty vznikly převážně před rokem 1990. Tvorbou a aktualizací výkonových norem se zabýval Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti a tehdejší podniky státních lesů. Dnes se touto problematikou systematicky nezabývá nikdo. Jednotlivé subjekty si vytvářejí v případě potřeby svoje normativy.

Proč jde o slabou stránku: I tehdy vzniklé normy nemusely vždy objektivně zobrazovat spotřebu času. Je známo, že v té době existovaly mzdové tarify pro různá odvětví. Mzdové tarify byly stanovovány úředně s tím, že zobrazovali význam některých profesí. Některé normy v lesnictví tak mohly být nastaveny s ohledem na úřední mzdový tarif, což mohou pamětníci potvrdit.

Dalším aspektem je technický pokrok. Používané normy byly sestaveny na základě časoměrných studií se zcela jinými stroji. Dnes používané řetězové pily mají zcela jiné výkonové parametry, byl zaznamenán pokrok v řezacích částech a jsou jiné nároky na údržbu. Ještě výraznější je tento moment u traktorů a harvestorů. Součástí směrných cen by tedy měla být průběžná a systematická aktualizace všech výkonových norem.

Závěr

Popisy a směrné ceny lesnických prací mají své opodstatnění s širokým využitím

- **Pro kalkulace vyplývající ze zákona o cenách a veřejných zakázkách:**
  - při kalkulačním propočtu ekonomicky oprávněných nákladů a přiměřeného zisku
  - při posouzení, zda nedochází ke zneužití výhodnějšího hospodářského postavení
  - a nelze zjistit cenu obvyklou na trhu
- **Pro kalkulace při sjednávání cen:**
  - pro všechny účastníky sjednávání cen
- **Pro ekonomické kalkulace různých návrhů a opatření v lesnictví:**
  - ve státní správě pro kalkulaci sazeb dotací, podpor a náhrad
  - ve výzkumné sféře pro kalkulace ekonomických aspektů výzkumných záměrů
- **Spory v otázkách cen:**
  - v práci znalců a auditorů
- **Pro výuku ekonomických kompetencí posluchačů lesnických škol:**
  - pro tento účel katalog zpracováváme v prozatím jednoduché podobě, v případě zájmu jej budeme zdokonalovat a poskytovat i jiným zájemcům.

Zda je účelné zabývat se tvorbou směrných cen lesnických prací, ukáže čas. Svým způsobem se směrné ceny v podobě kalkulovaných cen osvědčily a jsou běžně používány.

Chybí však jednotná metodika a také průběžné zpracování katalogu a aktualizace jedním subjektem.

Navržený katalog popisů a směrných cen lesnických prací, by se měl postupně stát uceleným prostředkem dorozumívání, zdrojem informací, metodických návodů a postupů pro stanovení fakultativních cen. Mohou být tak důležitým kamenem v soustavě získávání ekonomických dat v lesnictví.

CLS snem.indd 49 10/9/12 9:55 AM

Nevyřešenou otázkou je, kdo se této práce ujme a jak bude financována. Jsou dvě možnosti:

- Katalog by mohl být provozován na komerční bázi v podobě počítačového programu s pravidelnou aktualizací. To je případ katalogu používaného ve stavebnictví (ÚRS). Úspěšnost takového projektu je v lesnictví diskutabilní. Ve stavebnictví je potřeba kalkulací mnohonásobně častější, protože směrné ceny slouží pro rozpočtování velkého množství staveb, z nichž každá vyžaduje svoji specifickou kalkulaci. Lesnické práce jsou nejvíce kalkulovány v období výběrových řízení na práce pro LČR, kalkulace jsou však velmi obdobné. Lze tedy předpokládat, že počet zájemců o Katalog bude poměrně malý.
- Druhou možností je financování tohoto projektu z veřejných zdrojů jako veřejné zakázky. Pak by katalog byl veřejný a více zaměřen na výpočet směrných sazeb dotací, podpor a pro kalkulace různých dlouhodobých scénářů v lesnictví.

Literatura

Kavka,Karel et al., Normativy zemědělských výrobních technologií, Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2006, ISBN 80-7271-164-4.

Lesy, eAGRI: Vzorová kalkulace vybranných lesnických činností. [online]. [cit. 2012-09-10]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/lesnictvi/legislativa/oznameni-a-stanoviska/?pageSize=50

Lesy, eAGRI: Kalkulované orientační tarify a náhrady lesnických činností pro rok 2009. [online]. [cit. 2012-09-10]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/lesnictvi/legislativa/oznameni-a-stanoviska/?pageSize=50

Macík, Karel. Kalkulace nákladů – základ podnikového controllingu. 1. vyd. Ostrava: Montanex,1999, 241 s. ISBN 80-722-5002-7.

Úrs: Cenová soustava URS. [online]. [cit. 2012-09-10]. Dostupné z: http://pro-rozpocty.cz/cs/software-a-data/databaze-urs

Vyhláška č. 3/2008 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 151/1997Sb., ve znění vyhlášek č. 456/2008 Sb., č. 460/2009 Sb., č. 364/2010 Sb. a č. 387/2011 Sb.

Zákon č. 526/1990 sb. o cenách ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 137/2006 Sb. o veřejných zakázkách ve znění pozdějších předpisů

Kontakt

Ing. Vlastimil Vala, CSc., Ing. Ondřej Pecháček

Ústav lesnické a dřevařské ekonomiky a politiky, Lesnická a dřevařská fakulta Mendelovy univerzity v Brně

e-mail: vlastimil.vala@mendelu.cz, ondrej.pechacek@mendelu.cz

CLS snem.indd 50 10/9/12 9:55 AM

VÝVOJ VYBRANÝCH PARAMETRŮ PODNIKATELSKÝCH SUBJEKTŮ V LESNÍM HOSPODÁŘSTVÍ

Ing. Zbyněk Šmída, Ph.D.
Katedra ekonomiky a řízení lesního hospodářství, FLD ČZU v Praze

Abstrakt

Příspěvek se zabývá vývojem vybraných parametrů v podnikatelském sektoru lesního hospodářství. Dílčím cílem příspěvku je zmapování současného počtu všech ekonomických subjektů působících v lesním hospodářství v České republice. Jedná se o ekonomické subjekty, které jsou zařazeny podle pravidel Českého statistického úřadu do odvětvové klasifikace ekonomické činnosti 02 – Lesnictví a související činnosti. Subjekty jsou v příspěvku rozděleny podle právní formy, svého sídla a počtu pracovníků. Dále příspěvek stručně shrnuje prostředí podnikatelského sektoru ve směru získávání ekonomických informací o těchto subjektech. U vybraných 92 společností je zjištěna informace o zveřejnění účetní závěrky společnosti do obchodního rejstříku jakožto veřejně přístupného zdroje. Dále je k vybraným analyzovaným společnostem poskytnuta informace, zda se subjekt zúčastnil tendru Lesů České republiky, s. p. v roce 2012, tzv. „tendr 2012+". Stručně je vyhodnocen vývoj vybraných podnikatelských subjektů v sektoru lesního hospodářství, a to poskytnutím informace o historii těchto společností, tj. období vzniku, fůzí, akvizí – včetně vyznačení nástupnického subjektu, insolvencí ad., a to v letech 1995–2011.

Klíčová slova: lesní hospodářství, podnikatelské subjekty, lesní akciové společnosti, CZ-NACE, právní formy, počet zaměstnanců, účetní závěrka, obchodní rejstřík

Abstract

The paper deals with developments of selected parameters in the private forestry sector. A partial contribution is to bring the information on the current number of all businesses operating in forestry in the Czech Republic. These are businesses that are classified according to the rules of the Czech Statistical Office in the classification of economic activities (CZ-NACE) 02 – Forestry and related activities. The subjects are divided by legal form, its seat and the number of workers. Further contribution briefly summarizes environmental business sector in the direction of obtaining economic information on these subjects. With 92 companies (contractors) selected information is found on the financial statements of the company in the Commercial Register as a publicly available source. There is also analyzed the information, whether the subject participated in the tender Forests of the Czech Republic, state enterprise, in 2012, called "tender 2012 +". Briefly evaluates the development of selected enterprises in the forest sector, by providing information about the history of these companies, the period of formation, mergers, acquisitions – incl. designation of a successor entity, insolvencies and others, in the years 1995–2011.

Keywords: forestry, business entities, contractors, CZ-NACE, legal form, number of staff, financial statements, the trade register

Úvod

V posledních letech dochází nejen v souvislosti s ekonomickým vývojem společnosti jakožto celku, také k výrazným změnám ekonomického prostředí podnikatelských subjektů. V devadesátých letech minulého století došlo podstatným snížením role státu k přesunu veškerých rozhodovacích činností, spojených s podnikáním, na samostatné subjekty trhu. V lesním hospodářství proběhla v roce 1992 transformace bývalých podniků státních lesů. Poté, co významně klesal podíl státního vlastnictví a zvětšoval se podíl vlastnictví soukromého, byly založeny nové soukromé podnikatelské subjekty a privatizovány bývalé státní podniky, dále docházelo ke změnám ekonomického a legislativního prostředí. V rámci tohoto vývoje dochází k opětovným diskusím a analýzám současného stavu v odvětví lesního hospodářství nejen mezi provozními lesníky, ale také na vrcholných společenských a politických úrovních.

Nyní působí na trhu přibližně 17 921 subjektů jejichž převažující OKEČ (od 1.1.2008 CZ-NACE) je lesnictví a související činnosti. V současné době se také na trhu podnikatelských subjektů v LH, jejichž hlavním předmětem

CLS snem.indd 51 10/9/12 9:55 AM

činnosti je obhospodařování lesa jiného vlastníka vytváří ostré konkurenční prostředí, které již ani tak nemá pozitivní vliv na zvyšování kvality poskytovaných služeb, jako spíše na soustředění se na získání zakázky a udržení výše obratu. To sebou může přinášet některá pozitiva pro vlastníka lesa jako např. zvýšení prodejní ceny dříví, snižování cen prováděných lesnických služeb, na druhou stranu ze strany podnikatelského subjektu logicky dochází k hledání nástrojů následného managementu získané zakázky a jejího ekonomického řízení bez vlivu na kvalitu provedených prací.

Lesní hospodářství je odvětvím, o kterém se každým rokem můžeme dozvědět vyčerpávající množství informací z dokumentu vydávaného Ministerstvem zemědělství – Zprávě o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky. Nepochybně je to vynikající informační zdroj pro všechny, kteří jsou svou profesí s lesem spjati. Dokument Zpráva o stavu lesů a lesního hospodářství v minulých letech potvrzoval silnou konkurenci a trend koncentrace podnikatelských subjektů do větších a finančně silnějších celků. Tento trend je v mnohem vyšší míře patrný také v současné době.

Dále v rámci Českého statistického úřadu jsou zveřejňovány relevantní informace k lesnictví za Českou republiku.

Tento příspěvek se zabývá informacemi, jež ve Zprávě o stavu lesa a lesního hospodářství nenalezneme. V textu je zmapován počet všech ekonomických subjektů působících v lesním hospodářství v České republice. Jedná se o ekonomické subjekty, které jsou zařazeny podle pravidel Českého statistického úřadu do odvětvové klasifikace ekonomické činnosti 02 – Lesnictví a související činnosti. Subjekty jsou v příspěvku rozděleny podle právní formy, regionu svého sídla a počtu pracovníků.

Dále příspěvek stručně shrnuje prostředí podnikatelského sektoru v LH ve směru získávání ekonomických informací o těchto subjektech. U vybraných 92 společností je zjištěna informace o zveřejnění účetní závěrky společnosti do obchodního rejstříku jakožto veřejně přístupného zdroje. K analyzovaným společnostem je poskytnuta informace, zda se subjekt zúčastnil tendru Lesů České republiky, s. p. v roce 2012, tzv. „tendr 2012+" a zda je subjekt k 30.7.2012 obchodním partnerem státního podniku s podepsanou smlouvou na některé ze 118-ti smluvních územních jednotek. Stručně je vyhodnocen vývoj v sektoru lesního hospodářství také v souvislosti s tzv. LAS, a to v letech 1995–2011.

Stav řešené problematiky, materiál a metodika

Důvodem potřeby vytváření databáze o výrobních a ekonomických informacích, o hospodářských výsledcích a finanční situaci ekonomických subjektů v lesnickém sektoru je nejen existence dostupnosti těchto informací jak v průmyslu a stavebnictví (Ministerstvo průmyslu a obchodu), tak v zemědělství (Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky Praha) ale také k identifikaci především silných a slabých stránek odvětví, trendů odvětví, mezipodnikovému srovnávání, posuzování efektivnosti podniků, oboru jako celku, atd.

V naší republice zatím neexistuje celorepubliková databáze, z níž by bylo možné čerpat ekonomické informace o podnikatelském sektoru lesního hospodářství. Historicky existovalo šetření v rámci některých oborových institucí a např. byly vytvořeny odvětvové průměry základních ekonomických ukazatelů podnikatelských subjektů v lesním hospodářství. Stručná ukázka výsledku tohoto šetření je uvedena v kapitole Závěr. Podnikatelské subjekty působící v lesním hospodářství jsou z pohledu finančního řízení v situaci, kdy nemají možnost porovnání s konkurenčními podniky, tak jak je tomu v některých ostatních oborech.

Jak je to s dostupností ekonomických dat pro ekonomický výzkum v prostředí lesního hospodářství České republiky informuje následující text.

Odvětvová klasifikace ekonomických činností

Jedním z hlavních požadavků statistické práce je existence systému, který umožňuje vhodně zpracovat široký rozsah statistických dat za účelem jejich prezentace a analýzy. Předmětem odvětvové klasifikace ekonomických činností jsou všechny pracovní činnosti vykonávané ekonomickými subjekty. Obecně je činnost dána kombinací práce, výrobní techniky, informační sítě, materiálů, výrobků a vede k vytvoření specifických výrobků nebo výkonů (služeb). Jednotlivá odvětvová seskupení ekonomických činností lze poměrně spolehlivě definovat co do jejich náplně charakteristickými výsledky těchto činností, tzn. těmi skupinami výrobků, prací a výkonů, v nichž jsou výsledky pracovních činností z jednotlivých seskupení klasifikovány. Hlavním účelem odvětvové klasifikace je poskytnutí hierarchického třídění ekonomických činností, které je možno využít pro rozčlenění informací podle těchto činností pro analytické práce. Z hlediska podobnosti činností,

CLS snem.indd 52 10/9/12 9:55 AM

které provozují, lze jednotlivé organizační jednotky seskupovat do příslušných celků. Třídění slouží pro členění ekonomických subjektů.

Zkoumané subjekty v tomto příspěvku byly hledány podle jejich zařazení do Odvětvové klasifikace ekonomické činnosti v rámci ***Sekce A: Zemědělství a myslivost, lesnictví*** (zahrnuje činnosti spojené s využíváním rostlinných a živočišných přírodních zdrojů, práce související s pěstováním zemědělských plodin, těžbou dřeva a chovem zvířat), přesněji v oddílu ***02 Lesnictví a související činnosti*** (dále se člení do pododdílů 02.0 Lesnictví a související činnosti, 02.01 Pěstování lesa a těžba dřeva, 02.01 1 Pěstování lesa, 02.01 2 Těžba dřeva, 02.02 Činnosti související s pěstováním lesa a těžbou dřeva, 02.02 1 Činnosti související s pěstováním lesa, 02.02 2 Činnosti související s pěstováním lesa a těžbou dřeva).

V tomto příspěvku jsou publikovány také informace podle původní klasifikace OKEČ platné v období získávání části dat, tj. v letech 2004 a 2006 (tj. oddíl 02 se nazýval 02 Lesnictví, těžba dříví a přidružené činnosti).

Třídění podle právních forem

Právní řád jako nejvýznamnější společenský normativní systém se ve všech směrech velmi úzce dotýká problematiky podnikání. Právní předpisy upravují jak samotný pojem podnikání a podnikatel, tak i problematiku oprávnění k podnikatelské činnosti, účast v hospodářské soutěži, oblast obchodních závazkových vztahů, vztahů mezi zaměstnanci a zaměstnavateli, právní režim pohybu dřeva a výrobků z něj přes hranice a dlouhou řadu dalších oblastí.

Východiskem celé právní úpravy podnikání je legální definice pojmu „podnikání" resp. „podnikatel" obsažená v § 2 obchodního zákoníku. Podle ní je podnikáním soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Platí, že pokud jakákoliv činnost nesplňuje byť jen jediný z uvedených pěti znaků, není podnikáním, což má zásadní význam pro odvození dalších práv a povinností. Podnikatelem je podle téhož zákona např. osoba zapsaná v obchodním rejstříku, osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění, osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů (např. banky, pojišťovny, výrobci energií, notáři), fyzická osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštních předpisů (evidenci vedou obecní úřady).

Výběr právní formy podnikání patří k dlouhodobě působícím rozhodnutím, které je ovlivněno několika kritérii (způsob a rozsah ručení, oprávnění k řízení, počtu zakladatelů, nároky na počáteční kapitál, administrativní náročnost založení podniku, účast na zisku, finanční možnosti, daňové zatížení, zveřejňovací povinnost). Pro účely tohoto příspěvku byly právní formy rozčleněny do 12 skupin.

Zveřejňování účetních závěrek společností

Povinnost zveřejňovat účetní závěrku uložením do Sbírky listin příslušného rejstříkového soudu plyne z § 21a zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví (dále „ZU"), ve znění pozdějších předpisů, a z § 38i zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Uložením účetní závěrky do Sbírky listin je povinnost zveřejnění splněna a není třeba podnikat v dané věci žádné další kroky (např. zveřejňovat v Obchodním věstníku). Nesplnění povinnosti zveřejnit účetní závěrku může být stejně jako neověření účetní závěrky auditorem (má-li účetní jednotka tuto povinnost) sankcionováno podle § 37 odst. 1 písm. e) a písm. f) ZU, tj. pokutou ve výši až 3 % hodnoty aktiv celkem. V praxi je běžným postihem za nezveřejnění účetní závěrky pokuta udělená rejstříkovým soudem podle ustanovení § 200de zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, tj. až do výše 20.000 Kč (níže komentovaná ústavní stížnost se týkala udělení této pokuty ve výši 5.000 Kč). Tato pokuta se uděluje až po neuposlechnutí výzvy k uložení příslušných listin.

Popis metodiky

V rámci příspěvku jsou zdrojem dat především veřejně přístupné databáze – obchodní rejstřík, databáze Českého statistického úřadu. Ekonomické subjekty spadající do oddílu 02 Lesnictví a související činnosti jsou tříděny ve dvou směrech – ty, které vykazují tuto činnost jako převažující činnost svého podnikání a ty, které ji zahrnuly do svého seznamu činností zapsáním živnostenského listu spadajícího do oddílu 02 Lesnictví a související činnosti – ale do tzv. činnosti vedlejší. Pravidla ČSÚ stanoví pro přiřazení jednoho kódu CZ-NACE jedné jednotce nezbytnost stanovení hlavní (převažující) činnosti. Tato činnost zpravidla tvoří největší část ***celkové přidané hodnoty příslušné jednotky.***

CLS snem.indd 53 10/9/12 9:55 AM

V tomto příspěvku jsou tedy ekonomické subjekty děleny podle toho, zda vykazují ČSÚ CZ-NACE *02 Lesnictví a související činnosti* jako činnost převažující, v textu tedy „CZ-NACE – převažující" nebo jako činnost vedlejší, naprostá většina podnikatelských subjektů samozřejmě provádí činnosti tzv. smíšeného charakteru.

Ty subjekty, které vedle hlavní činnosti vykonávají činnost *02 Lesnictví a související činnosti* jako vedlejší činnost, je šetřený vzorek subjektů, které mají tuto činnost v předmětech činnosti uveden, analyzován jako „CZ-NACE – vedlejší".

Tento výběr je dále podroben analýze dat, kdy jsou podniky v obou datových řadách vytříděny podle:

- Právní formy
- Počtu zaměstnanců
- Regionu sídla ekonomického subjektu

Dalším směrem tohoto příspěvku je analýza zveřejňování účetní závěrky společnosti v obchodním rejstříku (www.justice.cz) u vybraných podnikatelských subjektů (jedná se o rozšířený výběr disertační práce autora s názvem „Tvorba a využití zdrojů podnikatelských subjektů v lesním hospodářství". Datový soubor původně 50-ti společností byl rozšířen o všechny vítězné uchazeče tendru 2012+ (celkem 118 SÚJ) i o statistickou většinu uchazečů v soutěži (92,60%), jež v tomto výběrovém řízení neuspěly. Celkem se tedy jednalo o vzorek 92 podnikatelských subjektů v LH působících v letech 1995–2011. U každého subjektu byly zjišťovány následující informace:

- Zveřejnění účetní závěrky v OR v letech 1995–2011
- Zápis společnosti v obchodním rejstříku k 30.7.2012
- Nástupnický subjekt (u některých LAS)
- Účast v tendru 2012+
- Počet smluvních územních jednotek na které subjekt podal nabídku
- Je subjekt smluvním partnerem LČR, s.p. k 30.7.2012?

Informačním zdrojem pro analýzu ohledně tendru 2012+ byly veřejně přístupné informace Lesů České republiky, s.p. (www.lesycr.cz). Je nutné poznamenat, že LČR, s.p. mají zaveden systém vlastního hodnocení výkonnosti podnikatelských subjektů, který vychází právě z kompletních účetních závěrek, a dále byl v minulých letech pro podnik prováděn rating podnikatelských subjektů komerční agenturou. Jedná o informace, které jsou smluvně ošetřeny a nejsou poskytovány třetím osobám.

Výsledky

V rámci zpracování robustního souboru dat, byly dosaženy následující výstupy:

Celkový počet ekonomických subjektů

Tabulka níže zobrazuje souhrnné údaje, v rámci srovnání mezi červencem 2012 a květnem 2004 soubor vykazuje relativně nevýznamnou změnu (cca 3%) v CZ-NACE – vedlejší. Zarážející je výrazný pokles CZ-NACE – převažující, z původních 31 614 v roce 2004 na 17 628 v roce 2012. V meziročním poklesu to znamená cca 1 700 ekonomických subjektů, které ročně přestávají vykazovat CZ-NACE 02 Lesnictví a související činnosti jako převažující předmět svých podnikatelských aktivit.

TAB. 1.1: Počet subjektů v CZ-NACE 02 Lesnictví a související činnosti celkem.

	květen 2004	leden 2006	červenec 2012
CZ-NACE – převažující	31 614	28 031	17 628
CZ-NACE – vedlejší	38 236	40 258	37 024

Třídění podle právních forem

Vyobrazené tabulky Tab.1.2 a Tab.1.3 rozdělují podniky podle právní formy. Vzhledem k chybějícím údajům v roce 2006 není rozdělení podrobnější. Je vykázána pouze změna mezi rokem 2004 a 2012.

CLS snem.indd 54 10/9/12 9:55 AM

TAB.1.2: CZ-NACE 02 – převažující: Rozdělení podle právních forem.

Právní forma	květen 2004	leden 2006	červenec 2012
Fyzická osoba podnikající dle živn. zák. nezapsaná v OR	20 854	n/a	15 595
Fyzická osoba podnikající dle živn. zák. zapsaná v OR	484	n/a	539
Samostatně hospodařící rolník zapsaný v OR, nezapsaný v OR, zemědělský podnikatel – fyzická osoba nezapsaná v OR	9 313	n/a	320
Fyz. os. podnikající dle jiných zákonů nezapsaná v OR	6	n/a	34
Veřejná obchodní společnost	249	n/a	38
Společnost s ručením omezeným	29	n/a	798
Komanditní společnost	396	n/a	3
Akciová společnost	2	n/a	74
Družstvo	37	n/a	74
Příspěvková organizace	57	n/a	31
Zahraniční osoba	44	n/a	88
Státní podnik, Veřejná výzkumná instituce, Sdružení (svaz, spolek, společnost, klub aj.), organizační složka státu, odštěpný závod, obec (obecní úřad), ostatní	94	n/a	34
Celkem počet subjektů	**31 565**	**28 031**	**17 628**

TAB.1.3: CZ-NACE 02 – vedlejší: Rozdělení podle právních forem.

Právní forma	květen 2004	leden 2006	červenec 2012
Fyzická osoba podnikající dle živn. zák. nezapsaná v OR	21 912	n/a	27 172
Fyzická osoba podnikající dle živn. zák. zapsaná v OR	588	n/a	1 395
Samostatně hospodařící rolník zapsaný v OR, nezapsaný v OR, zemědělský podnikatel – fyzická osoba nezapsaná v OR	13 913	n/a	3 647
Fyz. os. podnikající dle jiných zákonů nezapsaná v OR	371	n/a	105
Veřejná obchodní společnost	58	n/a	94
Společnost s ručením omezeným	967	n/a	3 639
Komanditní společnost	2	n/a	5
Akciová společnost	99	n/a	334
Družstvo	120	n/a	281
Příspěvková organizace	47	n/a	48
Zahraniční osoba	107	n/a	168
Státní podnik, veřejná výzkumná instituce, sdružení (svaz, spolek, společnost, klub aj.), organizační složka státu, odštěpný závod, obec (obecní úřad), ostatní	52	n/a	136
Celkem počet subjektů	**38 236**	**40 258**	**37 024**

Třídění podle počtu zaměstnanců

TAB.1.4: CZ-NACE 02 – převažující: Rozdělení podniků podle počtu zaměstnanců.

	květen 2004	leden 2006	červenec 2012
neuvedeno	6 887	9 918	10 717
0	23 041	16 829	6 147
1–5	1 390	965	521
6–9	96	92	79
10–19	111	89	73
20–24	19	20	21
25–49	39	51	40
50–99	12	26	16
100–199	11	25	7
200–249	3	1	0
nad 250	5	15	7
Celkem	**31 614**	**28 031**	**17 628**

CLS snem.indd 55 10/9/12 9:55 AM

TAB.1.5: CZ-NACE 02 – vedlejší: Rozdělení podniků podle počtu zaměstnanců.

	květen 2004	leden 2006	červenec 2012
neuvedeno	7 741	12 728	17 716
0	27 900	24 137	15 591
1–5	1 986	2 213	2 449
6–9	178	304	369
10–19	210	345	353
20–24	36	78	106
25–49	87	195	224
50–99	45	122	125
100–199	39	90	58
200–249	7	11	3
nad 250	7	35	30
Celkem	**38 236**	**40 258**	**37 024**

Za základní kritérium pro identifikaci podnikatelských subjektů můžeme také pokládat velikost podnikatelského subjektu podle počtu zaměstnanců. Dělením podniků podle počtu zaměstnanců se zabývají tabulky Tab.1.4 a Tab.1.5 v textu výše.

Třídění podle regionu sídla

TAB.1.6: CZ-NACE 02 Lesnictví a související činnosti celkem – rozdělení podle regionů.

Region	Lesnictví a související činnosti	
	převažující	vedlejší
Praha	374	1 692
Středočeský kraj	1 501	3 571
Jihočeský kraj	2 236	4 550
Plzeňský kraj	1 944	3 771
Karlovarský kraj	1 101	1 792
Ústecký kraj	630	1 551
Liberecký kraj	967	1 754
Královéhradecký kraj	1 150	2 233
Pardubický kraj	771	1 547
Kraj Vysočina	1 446	3 511
Jihomoravský kraj	1 238	2 803
Olomoucký kraj	1 427	2 612
Zlínský kraj	1 171	2 442
Moravskoslezský kraj	1 672	3 195
Celkem ČR	**17 628**	**37 024**

Zveřejňování účetních závěrek vybraných společností v obchodním rejstříku

Základním informačním zdrojem pro ekonomické šetření jsou účetní data společností, jejichž shrnutí lze nalézt v účetních výkazech. Účetní výkazy poskytují souhrnné informace o průběhu a úspěšnosti hospodářské činnosti a jejím dopadu na finanční situaci podniku. Pro parametrizaci základních ekonomických veličin odvětví podnikatelských subjektů v lesním hospodářství v současné době neexistuje veřejně přístupná ucelená databáze.

Tabulka 1.7 níže znázorňuje informaci o celkem 92 podnikatelských subjektech působících v lesním hospodářství. Po názvu společnosti je uvedeno 1) IČO jako základní rozlišovací znak; 2) informace zda byla společnost zapsána v Obchodním rejstříku ke dni 30.7.2012; 3) informace, zda se společnost účastnila výběrového řízení LČR, s.p. „tendr 2012+", 4) počet SÚJ na které byla podána nabídka; 5) počet SÚJ na kterých je společnost ke dni 30.7. 2012 smluvním partnerem LČR, s.p. 6) Dále je v tabulce v letech 1995–2011 uvedena informace, zda ke dni 30.7. 2012 byla zveřej-

CLS snem.indd 56 10/9/12 9:55 AM

č.	Název společnosti	IČO	zapsáno v OR k 30.7.2012	účast v tendru LČR 2012+	soutěž počet SÚJ	smluvní partner LČR k 30.7.2012	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1	Foresta Velké Karlovice, a.s.	45193011	NE	-			a	a	a	a	a	a	n/a	n/a	CE WOOD, a.s.								
2	Lesní společnost Jaroměřice, a.s.	46974636	NE	NE			a	a	a	a	a	a	n/a	n/a	CE WOOD, a.s.								
3	Lesní společnost Jihomoravské lesy, a.s.	46974652	NE	NE			a	a	a	a	a	a	a	n/a	CE WOOD, a.s.								
4	Lesnicko-dřevařský podnik Vltava, a.s.	46355944	NE	-			a	a	a	a	a	a	n/a	n/a	CE WOOD, a.s.								
5	Lesy Frýdek n/a Místek, a.s.	45193126	NE	-			a	a	a	a	a	a	n/a	n/a	CE WOOD, a.s.								
6	Lesy Krnov, a.s.	45193029	NE	-			a	a	a	a	a	a	n/a	n/a	CE WOOD, a.s.								
7	Lesy Mělník, a.s.	46355987	NE	-			a	a	a	a	a	a	n/a	n/a	CE WOOD, a.s.								
8	Lesy Spálené Poříčí, a.s.	45351970	NE	-			a	a	a	a	a	a	n/a	n/a	CE WOOD, a.s.								
9	Šternberské lesy, a.s.	45193151	NE	-			a	a	a	a	a	a	n/a	n/a	CE WOOD, a.s.								
10	TILIA n/a LDS Albrechtice, a.s.	45192995	NE	-			a	a	a	a	a	a	n/a	n/a	CE WOOD, a.s.								
11	Vítkovské lesy, a.s.	47151226	NE	-			a	a	a	a	a	a	n/a	n/a	CE WOOD, a.s.								
12	Harnušovická lesní, a.s.	45193169	NE	-	2		a	a	a	a	a	a	n/a	a	a	a	a	n/a	CE WOOD, a.s.				
13	CE WOOD, a.s.	60745479	ANO/insolvence	NE				a	a	a	a	n/a	a	a	a	a	a	n/a	n/a	n/a	2009 insolvenční řízení		
14	Desná, a.s.	45193002	ANO	NE	-		a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
15	Frenštátská lesní, a.s.	45193142	ANO	ANO	1		a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a	a	a	a	a	a	a
16	Jihočeské lesy České Budějovice, a.s.	47239263	NE	-			a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a	ZEM-LES, a.s.	
17	Podkrkonošská lesní, a.s.	25262009	NE	-				a	a	n/a	a	a	n/a	LESS, a.s.									
18	Šumavská lesní, a.s.	25206672	NE	-					n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	LESS, a.s.									
19	LESS, a.s. / do 1999 LESS spol. s r.o.	26115271	ANO	NE x							a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
20	Kružnohorské lesy, a.s.	47307731	NE	-			a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	LESS & FOREST, s.r.o.		
21	**LESS & FOREST, s.r.o.**	27106632	ANO	ANO	108	32									n/a	a	a	a	a	a	a	a	a
22	Lesní společnost Broumov Holding, a.s.	47452633	ANO	ANO	2		a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
23	Lesní společnost Františkovy Lázně, a.s.	45351902	ANO	NE			a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
24	Lesní společnost Horní Blatná, a.s.	45351864	NE	-			a	a	a	a	a	a	a	n/a	Lesní společnost Stříbro, a.s.								
25	Lesní společnost Kraslice, a.s.	45351988	NE	-			a	a	a	a	a	a	a	n/a	Lesní společnost Stříbro, a.s.								
26	Lesní společnost Stříbro, a.s. / část 2008 odštěpena do ARBOLES, s.r.o.	45351929	ANO	NE			a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a	a	a	a	a	a	a
27	**KALESPOL STŘÍBRO, s.r.o.**	28045203	ANO	ANO	14	9														n/a	a	a	n/a
28	**ARBOLES, s.r.o.**	28045301	ANO	ANO	19	1														n/a	n/a	n/a	n/a
29	**LST, a.s.**	60706805	ANO	ANO	108	3	n/a	a			a	a	a	n/a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
30	Lesní společnost Přibyslav, a.s.	47452684	NE	-			a	a	a	a	a	a	n/a	Lesní společnost Jihlava, a.s. (46974636)									
31	Lesní společnost Nové Město na Moravě, a.s.	46974628	NE	-			a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a	Lesní společnost Jihlava, a.s. (26060728)						
32	Lesní společnost Jihlava, a.s.	46974695	NE	-			a	a	a	a	a	a	a	n/a	n/a	Jihlavská lesní, a.s. (26060728)							
33	Lesní společnost Jihlava, a.s. / Jihlavská lesní, a.s. (od 2003)	26060728	NE	-											n/a	n/a	a	a	a	a	n/a	Wotan Wood, a.s.	
34	Lesní společnost Hradec Králové, a.s.	47452706	NE	-			a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	Hradecká lesní, a.s.					
35	Lesní společnost Hradec Králové, a.s. (do 2005 Hradecká lesní, a.s.)	26087588	NE														a	a	a	a	n/a	Wotan Forest, a.s.	
36	Lesy Tábor, a.s.	47239301	NE	-			n/a	n/a	n/a	n/a	a	a	a	n/a	n/a	Táborské lesy, a.s.							
37	Forest Česká Lípa, a.s.	26062143	NE	-											a	a	a	a	a	a	n/a	Wotan Forest, a.s.	
38	Lesy Český Rudolec, a.s.	47239298	NE	-			a	a	a	a	a	a	a	a	n/a	Českorudolecké lesy, a.s							
39	Českorudelcké lesy, a.s. / Lesy Český Rudolec, a.s. (od 2003)	26060744	NE	-																	n/a	Wotan Forest, a.s.	
40	Lesní společnost Svitavy, a.s.	47452650	NE	-			a	a	a	a	a	a	a	a	n/a	Svitavský Forest, a.s.							
41	Svitavský Forest, a.s. / Forest Svitavy, a.s. (od 2004)	26060736	NE	-											a	a	a	a	a	a	n/a	Wotan Forest, a.s.	
42	**Wotan Forest, a.s. (do 2003 Táborské Lesy, a.s. / do 2009 Lesy Tábor, a.s.)**	26060701	ANO	ANO	108	5									n/a	a	a	a	a	a	a	a	a
43	Lesy Kaplice, a.s.	47239344	NE	NE			n/a	n/a	a	n/a	a	a	a	n/a	n/a	Vyšebrodské lesy, a.s.							
44	Lesy Vyšší Brod, a.s.	47239310	NE	-			n/a	a	a	a	n/a	a	a	n/a	n/a	Vyšebrodské lesy, a.s.							
45	Wotan Wood, a.s., (od 2003 Vyšebrodské lesy, a.s., do 2009 Lesy Vyšší Brod, a.s.	26060680	ANO	NE											a	a	a	a	a	a	a	a	n/a

CLS snem.indd 57
10/9/12 9:55 AM

č.	Název společnosti	IČO	zapsáno v OR k 30.7.2012	účast v tendru LČR 2012+	soutěž počet SÚJ	smluvní partner LČR k 30.7.2012	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
46	Proles České Budějovice, a.s.	47239361	NE	-			a	a	a	a	a	a	a	n/a	n/a	Wotan Invest, a.s.							
47	Wotan Invest, a.s.	26063239	ANO	NE x											a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
48	**Lesní společnost Královský Hvozd, a.s.**	45352003	ANO	ANO	10	2	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a
49	Lesní společnost Ledeč nad Sázavou, a.s.	47452722	ANO	ANO	18		a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
50	**Lesní společnost Litoměřice, a.s.**	47307692	ANO	NE		2	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
51	**Lesní společnost Opočno, a.s.**	47452668	ANO	NE		1	a	a	a	a	a	a	a	n/a	n/a	n/a	n/a	a	a	a	a	a	a
52	Lesní společnost Planá u Mar. Lázní, a.s.	45351937	NE	-			a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a	Lesní společnost Přimda, a.s.					
53	Lesní společnost Přimda, a.s.	45351899	ANO	ANO	12		a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a
54	Lesní společnost Plasy, a.s. / R-LES, a.s. (od 2009)	45351953	ANO	ANO	5		a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a	a	n/a	n/a
55	Lesní společnost Přeštice, a.s.	45351732	NE	-			a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a	CiMS, a.s.				
56	Lesní společnost Teplá, a.s.	45351996	ANO	NE			a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a
57	Lesní společnost Bečov, s.r.o.	45356165	ANO	ANO	4		a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
58	**PROGLES, s.r.o.**	27469468	ANO	ANO	108	7											n/a	a	a	a	a	a	n/a
59	**Stora Enso Wood Products Ždírec, s.r.o.**	25264605	ANO	ANO	41	11					a	n/a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a
60	**Agrowald Rožmberk s.r.o.**	26067200	ANO	ANO	6	2									n/a	n/a	a	a	a	a	a	a	n/a
61	**Kloboucká lesní, s.r.o.**	25532642	ANO	ANO	66	8				a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a
62	**DŘEVO-MÁLEK, s.r.o.**	25509420	ANO	ANO	3	1			a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a
63	**HEDERA ZIMA, spol. s r.o.**	25013769	ANO	ANO	5	1		n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	a	a	a	a
64	**LDF Rožnov a.s.**	25840479	ANO	ANO	12	2					a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
65	Lesy Dřevo Bruntál, a.s.	45193134	NE	-			n/a	a	a	a	a	a	a	a	n/a	AGROFOREST, a.s.							
66	AGROFOREST, a.s.	60792906	ANO	ANO	2		n/a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
67	Lesy Hluboká nad Vltavou, a.s.	25189859	ANO/insolvence	NE							a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
68	**KAISER s.r.o.**	26733102	ANO	ANO	10	3								n/a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
69	Lesy Mladá Boleslav, a.s.	46355979	ANO	ANO	2		n/a	a	n/a	n/a	n/a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a	n/a	a	a
70	**Lesy Pelhřimov, a.s.**	47239379	ANO	ANO	1	1	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a
71	Lesy Ruda, a.s.	47151234	ANO/v likvidaci	NE			n/a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
72	Silva Servis, a.s.	47151200	NE	NE			a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a	KATR, a.s						
73	KATR, a.s.	25858947	ANO	ANO	1							a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
74	**Opavská lesní, a.s.**	45193177	ANO	ANO	108	4	n/a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
75	Lesy Beskydy, a.s. (od 2003 do 2004 Lesy Šilheřovice, s.r.o.)	26797674	ANO	ANO											a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
76	**Jihozápadní dřevařská a.s.**	25236237	ANO	ANO	34	2					a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
77	**1. písecká lesní a dřevařská, a.s.**	25198611	ANO	ANO	16	2					a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a
78	**UNILES, a.s.**	47307706	ANO	ANO	28	4	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a
79	**T.E.P. HOLZ, s.r.o.**	27715213	ANO	ANO	19	2													a	a	a	a	a
80	**Triumfa Energo s.r.o.**	64830209	ANO	ANO		2		a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
81	**PETRA, spol. s.r.o.**	46979697	ANO	ANO	25	8	n/a	n/a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a
82	České dřevařské závody Praha, a.s.	00014010	ANO	ANO	62		n/a	a	a	n/a	n/a	a	n/a	n/a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
83	Lesostavby Frýdek- Místek	45193118	ANO	ANO	17		n/a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a
84	JACER – CZ, a.s.	25410105	ANO	ANO	43						a	a	a	a	a	a	n/a	a	a	a	a	a	n/a
85	**SOLITERA, spol. s r.o.**	43762751	ANO	ANO	34	3	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
86	KŘENEK FOREST SERVICE, s.,r.o.	26011191	ANO	ANO	5											a	a	a	n/a	a	a	a	a
87	Lesní společnost Železná Ruda, a.s.,	45351961	ANO	ANO	5		n/a	a	a	a	n/a	a	n/a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a
88	R-LES a.s.	45351953	ANO	ANO	5																		
89	LESCUS CETKOVICE, s.r.o.	60732547	ANO	ANO	11		n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	a	a	a	a
90	MORAVIA LES, s.r.o.	16080122	ANO	ANO	7				a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	n/a
91	RM FOREST lesní společnost s.r.o.	27720748	ANO	ANO	14														n/a	a	a	a	n/a
92	Zábřežská lesní, a.s.	45193185	ANO	NE			a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a

CLS snem.indd 58
10/9/12 9:55 AM

něna účetní závěrka společnosti v Obchodním rejstříku. 7) V tabulce je barevně vyznačeno období „ekonomické existence" společnosti, tj. období mezi vznikem a případným zánikem společnosti barevným rozlišením (žlutá barva). U společností, které se nacházejí v insolvenci, či likvidaci je tato skutečnost zmíněna, stejně jako je u společností, které zanikly sloučením do jiné společnosti – uveden nástupnický subjekt zaniklé společnosti. Nástupnické subjekty jsou uvedeny po vyznačení roku zániku společnosti (rok ukončení činnosti je vyznačen šedě). V textu jsou v relevantním období využity znaky: a – účetní závěrka zveřejněna v OR, n/a – nezveřejněna v OR.

Závěr

V současnosti je odhad budoucích trendů vývoje podnikatelských subjektů působících v lesním hospodářství rozhodně nelehkým úkolem, který souvisí s otázkami dalšího politicko-legislativně-ekonomického směřování v lesním hospodářství. To ale ani nebylo cílem tohoto příspěvku. Cílem byla především analýza a zmapování současného počtu ekonomických subjektů působících v lesním hospodářství a analýza dostupnosti účetních dat pro budoucí stanovení vývoje ekonomických parametrů odvětví. Práce rozděluje ekonomické subjekty v lesním hospodářství ve dvou souborech dat dle odvětvové klasifikace ekonomické činnosti Lesnictví a související činnosti CZ-NACE-převažující a CZ-NACE-vedlejší podle právních forem, počtu zaměstnanců, a regionů, což jsou údaje, které v oficiálních statistikách nejsou k dispozici.

Z analyzovaných dat vyplývá, že počet ekonomických subjektů v ČR, které mají ve své činnosti nahlášenou činnost CZ-NACE 02 Lesnictví a související činnosti je 37 024. V rámci komparace s rokem 2004 se jedná o nevýznamnou změnu. Na druhou stranu počet subjektů, které uvádějí analyzované CZ-NACE jako převažující – hlavní předmět své činnosti je 17 628. Oproti roku 2004 jde o změnu v řádu desítek procent a prostým matematickým poměrem to znamená snížení počtu o cca 1700 subjektů ročně. Otázkou zůstává, do jaké míry si subjekty v tomto směru „dělají pořádek" ve svém výkaznictví vůči příslušným úřadům (ČSÚ, FÚ, ŽÚ apod.) a do jaké míry tato informace postihuje realitu v lesním hospodářství.

V další části je ve směru získávání ekonomických informací analyzováno 92 společností, jež historicky byly buď tzv. LAS, nebo jejich nástupci, či společnostmi, které se podílejí na zakázkách u LČR, s.p., či se o ně ucházely v roce 2012. V rámci vzorku je zachyceno 92,60% uchazečů „tendru 2012+" a u každého subjektu je zjišťováno 7 charakteristik.

Obecně lze o současném stavu ekonomické situace podnikatelských subjektů ve smyslu jejich hodnocení opětovně citovat: U hodnocených lesních akciových společností se projevuje působení tržního prostředí, spojené se subjektivními problémy, v negativním vývoji základních ekonomických parametrů, omezujících předpoklady konkurence-schopnosti a jejich dalšího rozvoje, (Kupčák, 2003).

V rámci předchozích šetření účetních závěrek podnikatelských subjektů byly vypočteny odvětvové průměry, v tabulce níže jsou uvedené vybrané průměry:

TAB.1.8: Historické odvětvové průměry podnikatelských subjektů v lesním hospodářství.

Odvětvový ukazatel	Odvětvový průměr Kupčák (34 subjektů, 1993–2000)	Odvětvový průměr Šmída (50 subjektů, 1995–2004)
Rentabilita celkového kapitálu	1,27	1,53
Rentabilita vlastního kapitálu	1,65	2,07
Dlouhodobá zadluženost	0,01	0,06
Běžná zadluženost	0,12	0,17
Běžná likvidita	3,06	2,19
Pohotová likvidita	2,42	1,68
Obrat celkových aktiv	0,95	1,02
Obrat vlastního kapitálu	1,23	1,41
Doba obratu zásob	34	37
Doba obratu krátk. pohledávek	80	84
Doba obratu krátk. závazků	51	67

Odvětvové průměry je žádoucí vypočíst i pro současnou situaci relativně ostrého konkurenčního prostředí v podnikatelském sektoru LH, kdy mnoho subjektů v rámci získání zakázky jde na hranici svých nákladových cen, což činí v rámci soustředění se na získání, či udržení objemu zakázky. To sebou může přinášet některá pozitiva pro

CLS snem.indd 59 10/9/12 9:55 AM

vlastníka lesa, jako např. zvýšení prodejní ceny dříví, snižování cen prováděných lesnických prací a služeb, na druhou stranu ze strany podnikatelského subjektu logicky dochází k hledání nástrojů následného managementu získané zakázky a jejího ekonomického řízení bez vlivu na kvalitu provedených prací.

Potřeba zkoumání výkonnosti podnikatelských subjektů v LH je důležitá pro vyšší informovanost jak odborné, tak laické veřejnosti. Otázka ekonomické životaschopnosti lesního hospodářství je otázkou aktuální a svou důležitostí si zaslouží vyšší pozornost ze strany společnosti. Podnikatelské subjekty jsou nedílnou součástí rozvoje v regionech, a to právě v regionech s vysokou mírou nezaměstnanosti.

Použitá literatura

Domes,Z.: Vývoj lesního hospodářství po transformaci podniků státních lesů a po restituci soukromého a obecního vlastnictví lesů. Lesnictví– Forestry, 1994, roč, 40, č.3.

Kupčák, V.: Transformace lesního hospodářství České republiky a hospodářské výsledky lesních akciových společností v období od 1992–2000, Journal of Forest Science, 2003, roč. 49, č.1, str. 27–36.

Kupčák, V., Šmída, Z.: Data mining from forestry enterprises in the Czech Republic. Sborník konference European integration: Local and Global Concequences. Brno 2004. ISBN 80-7355-023-7.

Šmída, Z.: Podnikatelské subjekty lesního hospodářství České republiky a získávání informací z účetních dat. Acta universitatis agriculturae et silviculturae Mendelianae Brunensis. Brno 2004, ročník LII, číslo 5.

Šmída, Z.: Ratio analysis and possible utilizing in the forestry and forest products industry sector in the Czech Republic. Sborník konference Mendel NET, Brno 2003, str. 105–110. ISBN 80-7157-690-5.

Kislingerová, E.: Vybrané příklady firemní výkonnosti podniku. 1.vyd. Praha: C.H.Beck, 2005. ISBN 80-7079-641-3.

Ústav zemědělské ekonomiky a informací. [online] Dostupné na World Wide Web: <www.uzei.cz>.

Český statistický úřad. [online] Dostupné na World Wide Web: <www.czso.cz>.

Obchodní rejstřík. [online] Dostupné na World Wide Web: <www.justice.cz>.

Ministerstvo zemědělství. [online] Dostupné na World Wide Web: <www.mze.cz>.

Ústav pro hospodářskou úpravu lesů. [online] Dostupné na World Wide Web: <www.uhul.cz>.

www. silvarium. cz

Příspěvek je součástí prací na projektu QJ1220313 „Diferenciace intenzit a postupů hospodaření ve vztahu k zajištění biodiverzity lesa a ekonomické životaschopnosti lesního hospodářství“.

Kontakt

Ing. Zbyněk Šmída, Ph.D.

Katedra ekonomiky a řízení lesního hospodářství, Fakulta lesnická a dřevařská, ČZU v Praze, e-mail: smida@fld.czu.cz

CLS snem.indd 60 10/9/12 9:55 AM